

АНАЛІТИЧНИЙ ЗВІТ

ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ТРЕТЬОГО РОКУ ПІЛОТНОГО ПРОЄКТУ
В ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ТА ВИЩОЇ ОСВІТИ
З ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЗА ДУАЛЬНОЮ ФОРМОЮ ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ

2021/2022 н. р.

ISBN 978-617-7574-72-8

Рекомендовано Науково-методичною радою Науково-методичного центру ВФПО

Аналітичний звіт за результатами третього року пілотного проєкту, що реалізується відповідно до Наказу МОНУ від 15.10.2019 № 1296 «Щодо запровадження пілотного проєкту в закладах фахової передвищої та вищої освіти з підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти» / автори: О. Бучинська, О. Давліканова, Т. Іщенко, І. Лилик, А. Чайковська, О. Яшкіна. – Київ: ТОВ «Вістка», 2022. – 100 с.

У звіті наведено аналіз результатів третього року експерименту з запровадження дуальної форми здобуття освіти (ДФЗО) в закладах фахової передвищої та вищої освіти України, описано підходи до організації співпраці з роботодавцями та їх досвід підготовки здобувачів освіти за дуальною формою, а також досліджено досвід здобувачів освіти, які перейшли на навчання за ДФЗО. Крім того, вивчено думку сторін щодо впливу війни на розвиток співпраці стейкхолдерів та поширення ДФЗО в Україні.

Призначено для учасників пілотного проєкту, роботодавців та їх об'єднань, торгово-промислових палат, закладів фахової передвищої та вищої освіти, експертів у сфері освіти, здобувачів освіти, Міністерства освіти і науки України, органів державної влади й органів місцевого самоврядування, що опікуються питаннями освіти, та інших суб'єктів, зацікавлених у поширенні дуальної форми здобуття освіти в Україні.

Виконавці дослідження:

Науково-методичний центр ВФПО, Представництво Фонду ім. Фрідріха Еберта в Україні та Українська Асоціація Маркетингу.

Вибірки роботодавців та здобувачів освіти повністю базуються на інформації, поданій закладами освіти.

Звіт розміщено на сайтах:

Міністерство освіти і науки України	⋮	Науково-методичний центр ВФПО	⋮	ГО «Українська Асоціація Маркетингу»	⋮	Представництво Фонду ім. Фрідріха Еберта в Україні
https://mon.gov.ua/ua	⋮	http://nmc-vfpo.com	⋮	www.uam.in.ua	⋮	www.fes.kiev.ua
⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ	4
ВСТУП ВІД МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ	5
ВСТУП ВІД АВТОРОК ЗВІТУ	6
ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ	8
РОЗДІЛ 1 МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ	10
Опитування закладів освіти	11
Опитування роботодавців та здобувачів освіти	13
РОЗДІЛ 2 РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ	14
Загальна інформація про учасників дослідження 2021/2022 н.р.: заклади освіти, здобувачі, підприємства-партнери.	15
Вплив війни на заклади освіти, підприємства, викладачів та здобувачів освіти	34
Зміни в організації освітнього процесу під час війни	43
Спроможність закладів освіти та підприємств-партнерів забезпечувати освітній процес за ДФЗО під час війни	55
Думки учасників і учасниць дослідження щодо викликів та можливостей розвитку ДФЗО в умовах війни	69
ВИСНОВКИ	75
ДОДАТКИ	79
Додаток 1	79
Додаток 2	81
Додаток 3	83
Додаток 4	95

АНОТАЦІЯ

■

Із 2013 року в Україні реалізуються ініціативи із популяризації дуальної вищої освіти й упровадження дуальної форми здобуття освіти (ДФЗО) для закладів фахової передвищої та вищої освіти. Наразі добіг кінця третій рік експерименту із запровадження ДФЗО, що проводиться Міністерством освіти і науки України із 2019 р. Наказом МОНУ від 15.09.2021 №991 «Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 15.10.2019 №1296» змінено склад учасників експерименту: значно розширено перелік закладів освіти, спеціальностей та підприємств-партнерів. Однак на процес запровадження дуальної вищої та фахової передвищої освіти вплинули два роки карантинних обмежень через COVID-19, а потім – повномасштабне вторгнення Російської Федерації, що поділило життя українців та українок на до 24.02.2022 р. та після.

Проте Україні вдалося не тільки забезпечити неперервність освітнього процесу протягом війни, але й продовжити процес реформування системи освіти, зокрема, роботу із упровадження дуальної форми здобуття освіти (ДФЗО).

■

На жаль, постраждала інфраструктура частини підприємств-партнерів та закладів освіти, де хто з них мусили передислокуватися, що призвело до розриву налагоджених зв'язків. Війна вплинула також на професорсько-викладацький склад ЗО та здобувачів освіти – серед викладачів і студентів є мобілізовані особи. У опитаних ЗВО та ЗФПО є особи, які перебувають/перебували в зоні бойових дій та в зоні окупації, стали ВПО чи перебувають під захистом третіх країн. Серед викладачів є загиблі та зниклі безвісти.

■

Попри воєнні дії, 21 заклад освіти з 34, що має здобувачів-дуальників, вказує, що може забезпечити освітній процес за ДФЗО. Ще 12 ЗО зазначили, що можуть забезпечувати освітній процес частково. Лише один ЗВО відповів, що не може забезпечити освітній процес за ДФЗО. Один із ключових чинників можливості здійснювати навчання на ДФЗО закладом освіти полягає в продовженні співпраці з підприємствами-партнерами. Третина ЗВО та майже половина на ЗФПО зазначили, що продовжують співпрацювати з підприємствами-партнерами без змін. Ще третина ЗВО та половина ЗФПО зазначили, що продовжують співпрацювати з деякими підприємствами-партнерами. Тобто 73% ЗВО та 92% ЗФПО продовжують співпрацювати з підприємствами-партнерами або з усіма, або з деякими. Попри всі складності розширюється спектр спеціальностей, за якими запроваджено навчання за ДФЗО.

ВСТУП ВІД МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Міністерство освіти і науки України в партнерстві з Представництвом Фонду ім. Фрідріха Еберта, Державною установою «Науково-методичний центр вищої освіти та фахової передвищої освіти», Українською Асоціацією Маркетингу, Федерацією металургів України та Федерацією роботодавців України не зважаючи на збройну агресію Російської Федерації проти України створює умови для популяризації та поширення дуальної форми здобуття освіти.

Сфера освіти, як і всі сфери життя суспільства, зазнала сильних змін в умовах воєнного стану. Усі ми вчилися та продовжуємо вчитися жити в цих нових умовах: хтось – продовжувати здобувати освіту, а дехто – працювати.

Частина учасників освітнього процесу внаслідок загрози життю, бойових дій та тимчасову окупацію деяких територій вимушено перемістилася в межах України або за кордон. Багато педагогів та здобувачів освіти все ще залишаються на тимчасово окупованих територіях та потребують особливої підтримки держави. Деякі заклади освіти фізично зруйновані.

Міністр освіти і науки України Сергій Шкарлет зазначив: «Дуальна освіта є однією з прогресивних форм навчання, професійного розвитку студентів, а відповідно й формування конкурентоспроможних спеціалістів ринку праці».

Нині інтерес взяти участь у пілотному проєкті проявили 86 закладів вищої освіти, 30 закладів фахової передвищої освіти та понад 600 підприємств великого, середнього та малого бізнесу.

Стратегічним завданням Міністерства освіти і науки України є розвиток дуальної освіти і залучення в цю систему якомога більшої кількості підприємств, особливо у вільних та безпечніших регіонах.

Завдання експерименту полягає у напрацюванні ефективних підходів до організації навчання за дуальною формою здобуття освіти в Україні впродовж 2019–2023 рр., яка буде корисною для освіти та бізнесу, надаватиме кращі перспективи й можливості здобувачам освіти. Безперечно, національний контекст вимагає адаптації зарубіжного досвіду до реалій української економіки й унеможлиблює створення єдиного підходу до організації навчання за дуальною формою здобуття освіти за всіма спеціальностями.

Організація підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти в системі вищої та фахової передвищої освіти є більш складним, трудомістким процесом, ніж організація на рівні професійно-технічної освіти, оскільки вимагає більш ретельного балансування інтересів сторін. Тому співпраця науковців, освітян, роботодавців, їх об'єднань та професійних асоціацій, громадських і міжнародних організацій є ключовою для напрацювання вітчизняного досвіду та відпрацювання моделей організації навчання за дуальною формою здобуття освіти для здобувачів фахової передвищої й вищої освіти.

ВСТУП ВІД АВТОРОК ЗВІТУ

Добігає кінця третій рік експерименту з упровадження дуальної форми здобуття освіти. Наказом Міністерства освіти і науки України від 15.09.2021 №991 «Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 15.10.2019 №1296», змінено склад учасників експерименту. Значно розширився перелік закладів освіти, спеціальностей, підприємств-партнерів. Повномасштабне вторгнення країни-агресора поділило життя українців та українок на період до 24.02.2022 р. та після. Місяці незламної, героїчної боротьби українського народу проти російської навали радикально змінили всі сфери життя. Все це не могло не відобразитися на можливостях закладів освіти та підприємств навчати здобувачів, а здобувачам успішно навчатися за ДФЗО.

Унаслідок повномасштабного вторгнення Росії наша країна вже втратила десятки тисяч людей, які загинули внаслідок обстрілів, тортур, були викрадені, вимушено переселені, не змогли виїхати з окупованих територій. За даними Управління Верховного комісара (УВКБ) ООН у справах біженців з початку російського вторгнення понад 6,5 мільйонів українців стали вимушеними переселенцями, виїхавши до сусідніх країн. Ще 8 мільйонів українців стали внутрішньо переміщеними особами. Наразі немає точних даних щодо кількості постраждалих учасників освітнього процесу, які перебували на території активних бойових дій, але ми з сумом констатуємо, що серед здобувачів освіти та освітян є вбиті та поранені.

Від початку повномасштабного вторгнення Росії на територію України та на момент підготовки звіту понад 2677 закладів освіти постраждали від бомбардувань та обстрілів, з них 331 повністю зруйновано.

Серед повністю зруйнованих – 9 ЗФПВО та 7 ЗВО¹. Постраждала й матеріально-технічна база, адже окупанти викрадають сучасне навчальне обладнання, мультимедійні дошки, комп'ютерну техніку, спалюють українські підручники та художню літературу бібліотек. На сторінці МОН <https://saveschools.in.ua/> розміщується та постійно оновлюється інформація про кількість руйнувань, завданих українським закладам освіти. «Ми досі не знаємо, скільки з них втратила наша система освіти через російську агресію»², – зазначив Сергій Шкарлет на Перед-Саміті ООН із питань трансформації освіти.

Зкладами освіти в 2021/2022 навчальному році заявлено безпрецедентну кількість підприємств-партнерів для участі в проєкті впровадження ДФЗО в Україні. Якби не початок повномасштабного вторгнення, цей рік мав би стати роком якісного прориву, адже окрім збільшення кількості роботодавців, відчутно урізноманітнілась їхня профільність та перелік спеціальностей, за якими мало б відбуватися навчання.

---

1 Освіта України в умовах воєнного стану. Інформаційно-аналітичний збірник. МОН, ІОА, Київ. [Електронне джерело] – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/serpneva-konferencia/2022/Mizhn.serpn.ped.nauk-prakt.konferentsiya/Inform-analityc.zbirn-Osvita.Ukrayiny.v.umovakh.voyennoho.stanu.22.08.2022.pdf>

2 СЕРГІЙ ШКАРЛЕТ ВИСТУПИВ ПІД ЧАС ПАНЕЛЬНОЇ ДИСКУСІЇ ПЕРЕД-САМІТУ ООН ІЗ ПИТАНЬ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТИ. Опубліковано 30 червня 2022 року о 11:50. [Електронне джерело] – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/news/sergij-shkarlet-vistupiv-pid-chas-panelnoi-diskusii-pered-samitu-oon-iz-pitan-transformaciyi-osviti>

Підприємства-партнери, що навчали здобувачів за ДФЗО, також зазнали пошкоджень та збитків. Ті, хто перебувають на тимчасово окупованій території, об'єктивно не можуть займатися навчанням українських здобувачів. З опитаних у межах цього звіту компаній, 26 підприємств планували, але так і не взяли на навчання здобувачів протягом 2021/2022 навчального року. Ще 22 втратили можливість навчати здобувачів від початку повномасштабного вторгнення РФ.

Ми також маємо констатувати, що заклади освіти, які взяли участь у дослідженні, постраждали від російської агресії. Деякі з них зруйновані й переміщені в інші регіони.

Дослідження засвідчило, що ті підприємства-партнери, які розташовані на підконтрольній або деокупованій території, підтримують зв'язок з закладами освіти та здобувачами, які навчалися або продовжують навчатися за дуальною формою здобуття освіти. Підприємства нині розглядають цю форму здобуття освіти не лише як можливість виростити кваліфіковані кадри для себе та галузі, а ще як стимул для здобувачів працювати в Україні та повернутися в рідну країну для її відбудови.

Зміни умов життя людей та у діяльності підприємств породжують потребу переорієнтації в підготовці фахівців у закладах освіти, як за переліком спеціальностей, так і у змісті підготовки. Цьому може сприяти продовження та розширення підготовки за ДФЗО.

Наше дослідження має на меті виявити стан справ з реалізацією ДФЗО під час війни, окреслити основні проблеми та дослухатись до поглядів безпосередніх учасників й учасниць процесу.

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ

АТ	– акціонерне товариство
ВАТ	– відкрите акціонерне товариство
ВПО	– внутрішньо переміщена особа/особи
ВСП	– відокремлений структурний підрозділ
ВО	– вища освіта
ГО	– громадська організація
ГПУ	– газопромислове управління
ДВНЗ	– державний вищий навчальний заклад/заклади
ДП	– державне підприємство
ДФЗО	– дуальна форма здобуття освіти
ЄС	– Європейський Союз
ЗВО	– заклад/заклади вищої освіти
ЗО	– заклад/заклади освіти
ЗФПО	– заклад/заклади фахової передвищої освіти
ЗСУ	– збройні сили України
КБ	– комерційний банк
КНП	– комунальне некомерційне підприємств
КЗ	– комунальний заклад
КЦДО	– координаційний центр дуальної освіти
МОН/МОНУ	– Міністерство освіти і науки України
Наказ №1296	– Наказ Міністерства освіти і науки України від 15.10.2019 №1296 «Щодо запровадження пілотного проєкту в закладах фахової передвищої та вищої освіти з підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти»

Наказ №991	– Наказ Міністерства освіти і науки України від 15.09.2021 №991 «Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 15.10.2019 №1296 «Щодо запровадження пілотного проєкту в закладах фахової передвищої та вищої освіти з підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти»
Науково-методичний центр ВФПО	– Державна установа «Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти»
НВФ	– науково-виробнича фірма
НГУ	– нафтогазовидобувне управління
ННЦ	– національний науковий центр
ОК	– освітній компонент
ООН	– Організація Об'єднаних Націй
ОП	– освітня програма
ОПС	– освітньо-професійний ступінь
ОР	– освітній рівень
ПП	– приватне підприємство
ПРН	– програмні результати навчання
ПрАТ, ПАТ	– приватне акціонерне товариство
РН	– результати навчання
РФ	– Російська Федерація
ТДВ	– товариство з додатковою відповідальністю
ТОВ	– товариство з обмеженою відповідальністю
ТрО	– територіальна оборона
УАМ	– Українська Асоціація Маркетингу
ФГ	– фермерське господарство
ФОП	– фізична особа-підприємець
ФФЕ	– Представництво Фонду ім. Фрідріха Еберта в Україні

РОЗДІЛ 1

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Дослідження проводилося серед закладів фахової передвищої та вищої освіти, зазначених у Наказах МОН від 15.10.2019 №1296³ та від 15.09.2021 №991⁴, а також серед роботодавців та здобувачів, які навчаються за ДФЗО, вказаних закладами освіти у їхніх звітах.

Терміни проведення дослідження:
березень-вересень 2022 року.

Етапи дослідження:

Підготовчий етап: березень – квітень 2022 р.

Представництво Фонду ім. Фрідріха Еберта в Україні та Науково-методичний центр ВФПО провели низку експертних онлайн-зустрічей з метою оновлення опитувальника для учасників експерименту;

Збір даних: травень – червень 2022 р.

Опитування ЗВО та ЗФПО, роботодавців та здобувачів освіти. Науково-методичним центром ВФПО надіслано листи з проханням надати інформацію щодо третього року роботи з впровадження ДФЗО. Опитування ЗВО та ЗФПО проводилось, поспігуючись стандартизованим онлайн-опитувальником Google-form та телефонними інтерв'ю (з метою уточнення інформації). Роботодавців-партнерів та здобувачів освіти опитували експерти УАМ за допомогою проведення глибинних інтерв'ю.

**Аналіз даних та підготовка звіту:
до кінця вересня 2022 р.**

³ Наказ МОНУ щодо впровадження упродовж 2019-2023 років пілотного проекту з підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти за обраними спеціальностями в вищій та фаховій передвищій освіті, від 15 жовтня 2019 р. № 1296 – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://bit.ly/3EUzcmw>

⁴ Наказ МОНУ про внесення змін до наказу МОН України від 15 жовтня 2019 р. № 1296, від 15 вересня 2021 р. №991– [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://bit.ly/3EvvW8Q>

ОПИТУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Опитувальник для ЗВО та ЗФПО містив 33 запитання, які стосувалися впливу війни на організацію та впровадження ДФЗО у 2021/2022 навчальному році. Дані від закладів вищої освіти та від закладів фахової передвищої освіти агрегувалися окремо.

АНКЕТА МІСТИЛА ДВІ ГРУПИ ЗАПИТАНЬ

■
вплив війни на діяльність закладів освіти, роботу підприємств, на викладачів і здобувачів освіти, а також освітній процес в цілому

■
вплив війни на організацію здобуття освіти за ДФЗО

Аналіз першої групи запитань здійснювався для всіх ЗО, які подали звіти.

Друга група запитань охоплювала тільки ті ЗО, які мали здобувачів-дуальників у 2021/2022 н.р. Кількість поданих звітів ЗВО, які мали здобувачів освіти на ДФЗО у 2021/2022 н.р., є більшою, у порівнянні з 2020/2021 н.р (22 і 18 відповідно). Повний перелік ЗО, які взяли участь у дослідженні наведений у Додатку 1.

Також більшою, у порівнянні з 2020/2021 н.р., є кількість поданих звітів та кількість ЗФПО, які мали здобувачів освіти на ДФЗО у 2021/2022 н.р. Так, у минулому році подали звіти 14 ЗФПО та 8 закладів мали здобувачів (відповідно 15 і 12 у 2021/2022 н.р.).

Із 29 наданих звітів ЗВО 7 зазначили, що у 2021/2022 н.р. здобувачі освіти за ДФЗО не навчалися:

- ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»;
- Київський національний університет будівництва і архітектури;
- Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського;
- Мукачівський державний університет;
- Національний авіаційний університет;
- Національний транспортний університет;
- Херсонський державний аграрно-економічний університет.

Із 15 звітів, які надали ЗФПО, три ЗО зазначили, що в 2021/2022 н.р. здобувачі освіти за ДФЗО не навчалися:

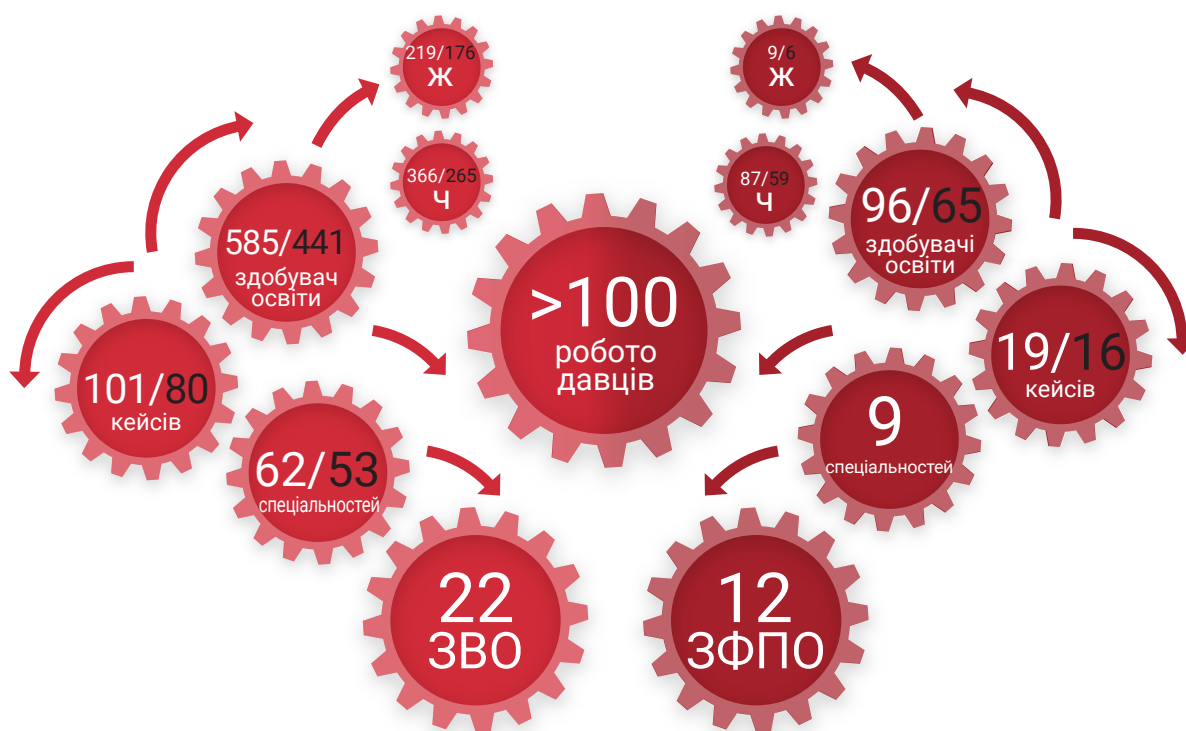
- Відокремлений структурний підрозділ «Березоворудський фаховий коледж Полтавського державного аграрного університету»;
- Відокремлений структурний підрозділ «Верхньодніпровський фаховий коледж Дніпровського державного аграрно-економічного університету»;
- Вінницький транспортний фаховий коледж.

Таблиця 1. Вибірка для проведення дослідження серед закладів вищої та фахової передвищої освіти

Заклади освіти	Кількість ЗО у Наказі МОН від 15.10.2019 №1296 та від 15.09.2021 №991	Кількість ЗО, що подали звіти	Кількість ЗО, в яких здобувачі освіти навчалися за ДФЗО у 2021/2022 н.р. (згідно з даними ЗО)
Заклади вищої освіти	49	291	221
Заклади фахової передвищої освіти	30	151	121
УСЬОГО	79	44	34

Для ЗВО коефіцієнт ненадісланих анкет – 0,4, для ЗФПО – 0,5.

СТАТИСТИКА ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ТРЕТЬОГО РОКУ ЕКСПЕРИМЕНТУ (за даними, поданими закладами освіти)

білим кольором позначено дані станом до 24.02.2022 або без змін після повномасштабного вторгнення

чорним кольором позначено дані станом після 24.02.2022

ОПИТУВАННЯ РОБОТОДАВЦІВ ТА ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Для збору інформації від представників підприємств-партнерів та здобувачів освіти застосовано методи суцільного опитування та кейс-стаді. Зі всіма здобувачами, які навчаються за дуальною формою здобуття освіти, та роботодавцями, які зазначалися в звітах закладів освіти, намагалися зв'язатися дослідниці для проведення глибоких інтерв'ю. На жаль, відповідь надійшла не від всіх учасників й учасниць експерименту.

Заклади фахової передвищої та вищої освіти у своїх звітах зазначили 156 підприємств-партнерів, з якими було досягнуто домовленість навчати здобувачів освіти за дуальною формою у 2021-2022 навчального року. В ході дослідження інформації від 30 було встановлено, що 26 із заявлених підприємств планували, але так і не взяли до себе на навчання здобувачів протягом 2021/2022 навчального року; ще 22 втратили можливість навчати здобувачів з початком повномасштабного вторгнення. Тобто, фактично за інформацією закладів освіти у третьому році пілотного проєкту з впровадження ДФЗО прийняло участь 108 підприємств-партнерів.

Із 108 підприємств вдалось сконтактувати з представниками 71 підприємства. Не вдалося сконтактувати з 37 підприємствами через такі причини: неправильні або відсутні контакти у поданих закладами фахової передвищої та вищої освіти звітах, наявність в якості контакту лише стаціонарного телефону, який не відповідає, перебування контактної особи за кордоном та небажання респондентів спілкування у роумінгу, «небажання розмовляти на такі незначні теми під час війни».

Таблиця 2. Вибірка для проведення дослідження серед роботодавців

Генеральна сукупність	Кількість ненаданих відповідей	Кількість невалідних відповідей	Кількість валідних відповідей
108	25 – немає контактів; як контакт зазначено стаціонарний номер, що не відповідає; контактна особа перебуває за кордоном	12 – відмовились від спілкування	71

ЗВО та ЗФПО зазначили, що в поточному навчальному році 506 здобувачів / здобувачок навчалися за ДФЗО. Однак опитати вдалося 264 із них (на 10% менше ніж минулого року), оскільки закладами освіти не було надано всі контакти. З опитаних 124 здобувачі зазначили, що не навчалися за ДФЗО, з них 57 засвідчили підписання тристоронніх договорів із закладом освіти та підприємством, проте вказали, що не змогли приступити чи повноцінно продовжити навчання через повномасштабну війну в Україні. Ще 67 зазначили, що вперше чують про дуальну форму здобуття освіти або плутають її з іншими формами. Тобто вибірка складалася з відповідей 140 здобувачів, які фактично навчалися за ДФЗО протягом 2021/2022 навчального року. Враховуючи, що 57 здобувачів виявили бажання навчатися за ДФЗО, підписали відповідні договори та лише через обставини, що від них не залежали, не змогли долучитися до проєкту, деякі запитання глибокого опитування включали в себе їх відповіді також.

Таблиця 3. Вибірка для проведення дослідження серед здобувачів

Генеральна сукупність	Кількість ненаданих відповідей	Кількість невалідних відповідей	Кількість валідних відповідей
506	242 – немає контактів; номер некоректний; перебуває за кордоном	124 – не навчалися за ДФЗО у 2021/2022 н.р. (57 з яких встигла підписати тристоронній договір до війни)	140

Отже, дослідження спирається на відповіді представників 29 закладів вищої освіти, 15 закладів фахової передвищої освіти, 71 підприємства та відповідей 140 здобувачів.

РОЗДІЛ 2 РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО УЧАСНИКІВ ДОСЛІДЖЕННЯ 2021/2022 Н.Р.: ЗАКЛАДИ ОСВІТИ, ЗДОБУВАЧІ, ПІДПРИЄМСТВА- ПАРТНЕРИ

Опитаними закладами освіти в 2021/2022 навчальному році заявлено безпрецедентну кількість підприємств-партнерів для участі в експерименті із запровадження ДФЗО в Україні – 156. Якби не початок повномасштабного вторгнення, цей рік мав би стати роком якісного прориву, адже окрім збільшення кількості роботодавців-партнерів, відчутно урізноманітнілась їхня профільність та перелік спеціальностей, за якими мало б відбуватися навчання за дуальною формою. Так, 34% підприємств, зазначених ЗО в якості партнерів, є новими, як порівняти з попередніми роками.

Безумовно, війна не дала можливості в повному обсязі реалізуватися планам щодо проведення навчання за ДФЗО, починаючи з II семестру 2022 року. Заклади освіти, здобувачі освіти та підприємства наголошують, що з лютого 2022 року зіткнулися зі суттєвими перешкодами та проблемами в процесі реалізації навчання. Для учасників проєкту з Київської, Житомирської та Чернігівської областей упродовж двох місяців не відбувалося навчання. Для учасників проєкту з Сумської, Харківської, Херсонської, Миколаївської та Запорізької областей України унаслідок повномасштабного вторгнення РФ в Україну навчання було не реалізовано зовсім або лише частково. До того ж відповідно до рекомендацій Міністерства освіти і науки України⁵ організація освітнього процесу в закладах фахової передвищої та вищої освіти здійснюється в тих регіонах, у яких це можливо та дає змогу безпекова ситуація.

Прикметно, що дослідниці не змогли в цьому році сконтактувати майже з третиною підприємств, які заклади освіти вказали в якості партнерів в організації ДФЗО. Ми припускаємо, що ці підприємства мали домовленості й підписані двосторонні договори, однак наразі вони не мають змоги реалізувати плани щодо навчання здобувачів. У своєму дослідженні ми будемо спиратися на відповіді, які отримали від підприємств, що продовжили свою співпрацю із закладами освіти. Це дає змогу зрозуміти становище тих підприємств, які залишаються постійними партнерами, як ми надіємося, в дуальній освіті впродовж наступних років.

Так, 26 підприємств (24% від генеральної сукупності) планували продовжити свою участь чи долучилися до проєкту в 2021/2022 навчальному році, але за різними об'єктивними причинами не змогли або не встигли цього зробити до початку повномасштабного вторгнення РФ. Усього проаналізовано територіальну компоненту підприємств, що внаслідок війни не змогли долучитися або змушені відмовитися від навчання здобувачів за ДФЗО.

Таблиця 4. Підприємства, що планували, але не навчали здобувачів за ДФЗО в 2021/2022 н.р.

№	Підприємство	Область України
1	АТ «СПКТБ «Запоріжгідросталь»	Запорізька
2	АТ «Турбоатом»	Харківська
3	АТ «Укрзалізниця»	–
4	ДП ППРОКОКС	Харківська
5	ДП «Завод імені В.О. Малишева»	Харківська

5 Лист МОН України Засновникам, керівникам органів управління, керівникам закладів фахової передвищої, вищої освіти «Про підготовку до початку та особливості організації освітнього процесу в 2022/23 навчальному році» за підписом т.в.о. Міністра Андрій Вітренко [lyst_mon_shchodo_pochatku_navchalnogo_roku_22_23.pdf](https://pon.org.ua/novyny/9583-osoblyvosti-organizacii-osvitnogo-procesu-v-2022-2023-navchalnomu-roci.html)
<https://pon.org.ua/novyny/9583-osoblyvosti-organizacii-osvitnogo-procesu-v-2022-2023-navchalnomu-roci.html>

№	Підприємство	Область України
6	ДП ЗМКБ «Івченко-Прогрес»	Запорізька
7	КНП «Запорізька обласна клінічна дитяча лікарня» ЗОР	Запорізька
8	КНП «Міська лікарня № 8» ЗМР	Запорізька
9	ПАТ «ЗАПОРІЖЖЯОБЛЕНЕРГО»	Запорізька
10	ПАТ ХТЗ	Харківська
11	ПАТ «Южжокс»	Запорізька
12	ПрАТ «Запорізький електроапаратний завод»	Запорізька
13	ПрАТ «Зернопродукт МХП»	Київська
14	ПрАТ «Оріль-лідер»	Дніпропетровська
15	ТЗОВ «ТЕХЕКСПЕРТ-ЗАХІД»	Львівська
16	ТОВ «Агромаш Калина»	Вінницька
17	ТОВ «Бізнес Агро Імперія»	Вінницька
18	ТОВ «Євроспайн – Запоріжжя»	Запорізька
19	ТОВ НВФ «МС АВІА-ГРЕЙД»	Запорізька
20	ТОВ «Органік-Д»	Вінницька
21	ТОВ «ПК Пожмашина»	Чернігівська
22	ТОВ «ПровАвтоматика Вінниця»	Вінницька
23	ТОВ «Солодка мрія»	Вінницька
24	ТОВ «Фруктона-ВН»	Вінницька
25	ТОВ «Infocom Ltd»	Запорізька
26	Туристичне агентство «Vibe to Fly»	Вінницька

Підприємство «Укрзалізниця» представлено в різних регіонах України, тож ми не вказуємо його територіальну приналежність.

Ще 22 підприємства (20,3 % від генеральної сукупності) змушені припинити навчання за ДФЗО після початку повномасштабного вторгнення РФ в Україну.

Таблиця 5. Підприємства, що припинили навчання здобувачів за ДФЗО через війну

№	Підприємство	Область України
1	АТ «Український нафтогазовий інститут»	Київський
2	Ветеринарна клініка «Pet Friendly Clinic»	Івано-Франківська
3	ГО «Сумське громадське коло»	Сумська
4	ГПУ «Полтавагазвидобування» Яблунівський ЦВНГК	Полтавська
5	Департамент соціального захисту населення міста Суми	Сумська
6	Дубенський ліцей №6	Рівненська
7	ЛНУП	Львівська
8	ТДВ «Житлобуд-2»	Харківська
9	ТЗОВ «Богдан-Авто Івано-Франківськ»	Івано-Франківська

№	Підприємство	Область України
10	ТзОВ «Леоні Ваерінг системс УА ГМБХ»	Івано-Франківська
11	ТзОВ «Модерн – Авто»	Івано-Франківська
12	ТОВ «АВТОМАГІСТРАЛЬ-ПІВДЕНЬ»	Одеська
13	ТОВ «АГРО БУД ТРЕЙД»	Львівська
14	ТОВ «Агродерев»	Львівська
15	ТОВ «Будтор-КМ»	Київська
16	ТОВ ЕДС Україна	Дніпропетровська
17	ТОВ «Клас-Люкс»	Львівська
18	ТОВ «Неткрекер»	Київська
19	ТОВ «Шляхове будівництво»АЛЬТКОМ»	Донецька
20	ТОВ «АМС Bridge»	Дніпропетровська
21	Туристична агенція «Орб Тревел»	Дніпропетровська
22	Фармацевтична компанія «Здоров'я»	Харківська

Проаналізувавши дані двох таблиць та дослідивши територіальний компонент, можна дійти висновку, що найбільших втрат підприємств-партнерів у підготовці здобувачів, які навчаються за ДФЗО, зазнали Запорізька (10 підприємств), Вінницька (7 підприємств) та Харківська (6 підприємств) області України. Київська, Дніпропетровська, Івано-Франківська та Львівська області втратили по 4 підприємства, Сумська – 2, а Чернігівська, Полтавська, Рівненська, Донецька (м. Маріуполь) та Одеська – по одному підприємству-партнеру з підготовки здобувачів, які навчаються за ДФЗО. Серед підприємств здебільшого представники великого та середнього бізнесу.

Ще п'ять підприємств були змушені зменшити кількість здобувачів-дуальників з початком війни. Це підприємства Дніпропетровської (три підприємства) та Київської (два підприємства) областей.

Таблиця 6. Підприємства, що зменшили кількість здобувачів, які навчалися за ДФЗО через війну

№	Підприємство	Кількість здобувачів, які навчаються за ДФЗО	
		До 24.02.2022	Після 24.02.2022
1	АТ ДТЕК «Дніпровські електромережі»	30	20
2	Інститут картоплярства НААН	5	2
3	ІНТЕРПАЙП	39	26
4	ННЦ «Інститут землеробства НААН»	4	2
5	ПрАТ «Камет-Сталь»	13	9

Серед причин зменшення кількості здобувачів, які навчаються за ДФЗО, зазначено: закінчення навчання здобувачів в магістратурі та в подальшому небажання брати нових здобувачів на II семестр внаслідок військових дій, закінчення запланованого періоду навчання та переїзд здобувачів до іншого регіону/країни проживання.

Нижче пропонується перелік підприємств, з представниками яких проведено глибинні інтерв'ю та на основі відповідей яких будується подальше дослідження. Перелік не містить підприємства, що не навчали здобувачів за ДФЗО в 2021/2022 н.р., та підприємства, що були змушені повністю відмовитись від навчання здобувачів. Проте включає підприємства, що зменшили кількість здобувачів-дуальників протягом 2021/2022 н.р.

Таблиця 7. Підприємства, що не припинили навчання здобувачів за ДФЗО через війну

№	Підприємство	Кількість здобувачів, які навчаються за ДФЗО	
		До 24.02.2022	Після 24.02.2022
1	АТ ДТЕК «Дніпровські електромережі»	30	20
2	АТ «Івано-Франківськгаз»	1	1
3	АТ «Львівгаз»	1	1
4	АТ «Одесагаз»	1	1
5	АТ «Прикарпаттяобленерго» «Північна»	1	1
6	АТ «Чернігівгаз»	1	1
7	Бобрицький заклад дошкільної освіти (ясла-садок) «Ялинка» Роменської міської ради	10	10
8	Ветеринарна клініка «Велес»	3	3
9	Ветеринарна клініка «Олтан-вет»	2	2
10	ВСП «АДФК НУ «Львівська політехніка»	1	1
11	Головне управління Державної податкової служби у м. Києві	16	16
12	Державна лабораторія ветеринарної санітарної експертизи. Вінницької регіональної державної лабораторії Держспоживслужби	1	1
13	Державна митна служба України	15	0
14	Державний професійно-технічний навчальний заклад «Зноб-Новгородський професійний аграрний ліцей»	1	1
15	ДНЗ комбінованого типу «Біла лілея» №244 ЗМР ЗО	2	2
16	ДП «Львіввугілля»	4	4
17	ІНТЕРПАЙП	39	26
18	КЗ «Запорізька обласна школа вищої спортивної майстерності» ЗОР	2	2
19	Комунальна організація Шосткинський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) №5 «Теремок» Шосткинської міської ради	10	10
20	Комунальна організація Шосткинський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) №8 «Оленка» Шосткинської міської ради	10	10
21	Конотопська загальноосвітня школа I-III ступенів №10 управління освіти Конотопської міської ради Комунальний заклад Сумської обласної ради «Лебединська спеціалізована школа»	10	10
22	Копитівський навчально-виховний комплекс «Загальноосвітня школа I-III ступенів- заклад дошкільної освіти Корецької міської ради	19	19
23	КП «РІВНЕ-ПАС»	2	2
24	НГВУ «Бориславнафтогаз» ПАТ «Укрнафта»	1	1
25	ПАТ «Мотор Січ»	17	17
26	ПАТ «ПІВДГЗК»	8	8
27	ПАТ «РІВНЕАЗОТ»	5	5
28	ПАТ Харківський машинобудівний завод «ФЕД»	2	2

№	Підприємство	Кількість здобувачів, які навчаються за ДФЗО	
		До 24.02.2022	Після 24.02.2022
29	ПП Височан	1	1
30	ПП «Глобалпан»	1	1
31	ПП «М.С.»	1	1
32	ПП Попадюк	1	1
33	ПП «Прикарпатський земельний центр»	1	1
34	ПП «Тавель»	1	1
35	ПрАТ «ДТЕК Київські регіональні мережі»	1	1
36	ПрАТ «ДТЕК КИЇВСЬКІ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ»	6	6
37	ПрАТ «Національна енергетична компанія «Укренерго», Західне територіальне управління обслуговування	2	2
38	ПРАТ «ПІВНІЗК»	4	4
39	ПрАТ «Страхова компанія «Альфа Страхування»	1	1
40	ПРАТ «ЦГЗК»	4	4
41	Путивльська загальноосвітня школа І– III ступенів ім. Радіка Руднева Путивльської міської ради	1	1
42	Рогатинська лікарня державної ветеринарної медицини	2	2
43	ТзОВ «Богдан-Авто Івано-Франківськ»	1	0
44	ТзОВ «Георозвідка»	1	1
45	ТзОВ «Західний інженерно-технічний центр»	1	1
46	ТзОВ «Надвірнянський кар'єр – «Карпати»	1	1
47	ТзОВ «Науково-виробниче підприємство «КАРАТ»-БУРСЕРВІС»	6	6
48	ТзОВ «НТЦ «Промтехдіагностика»	1	1
49	ТзОВ» Термопласт М»	1	1
50	ТОВ «Візаж Дістрібьюсьон»	1	1
51	ТОВ «ВИСОКОВОЛЬТНИЙ СОЮЗ - РЗВА»	1	1
52	ТОВ «Дедденс Агро»	1	1
53	ТОВ «Еектроремсервіс – ІФ»	1	1
54	ТОВ «Ернст енд Янг»	5	5
55	ТОВ «Карпатнафтохім»	2	2
56	ТОВ «КОАКС СОФТВЕР ЮКРЕЙН»	1	1
57	ТОВ НВП «Глобинський свинокомплекс»	9	9
58	ТОВ «Новітні енергетичні програми»	4	4
59	ТОВ «РАКУРС СЕРВІС»	1	1
60	ТОВ «Регіон»	1	1
61	ТОВ «Самсон-ІФ»	1	1
62	ТОВ «ФІЛ-БУД»	1	1
63	ТОВ «Юнікорн Системс УА»	2	2
64	ТОВ CloudWorks	7	7
65	ТОВ «Lengin»	1	1
66	ТОВ NIX Solutions LTD	128	128
67	ФОП Котов А.В.	1	1

№	Підприємство	Кількість здобувачів, які навчаються за ДФЗО	
		До 24.02.2022	Після 24.02.2022
68	ФОП Крупка Д.М.	1	1
69	ФОП Лесик П.М	1	1
70	ФОП Тесленко М.Є.	1	1
71	ФОП Федеркевич А.М.	1	1

Серед опитаних підприємств, заявлених закладами освіти в якості партнерів, 34% підприємств становлять представники великого бізнесу, 46% – середнього та 20% – малого бізнесу. Щороку дослідниці формують рейтинг підприємств учасників пілотного проекту за кількістю здобувачів, яких вони навчають протягом навчального року за ДФЗО. Ця інформація дає змогу дізнатися розстановку сил, а також проаналізувати, які спеціальності є затребуваними не лише з-поміж представників бізнесу, а й здобувачів освіти. Цього року десяток лідерів серед підприємств за кількістю здобувачів висвітлено в таблиці нижче.

Таблиця 8. Підприємства-лідери за кількістю здобувачів, які навчаються за ДФЗО у 2021/2022 н.р.

№	Підприємство	Кількість здобувачів
1	ТОВ NIX Solutions LTD	128
2	ІНТЕРПАЙП	39 → 26
3	АТ ДТЕК «Дніпровські електромережі»	30 → 20
4	Копитівський навчально-виховний комплекс «Загальноосвітня школа I – III ступенів, заклад дошкільної освіти Корецької міської ради	19
5	ПАТ «Мотор Січ»	17
6	Головне управління Державної податкової служби у м. Києві	16
7	Державна митна служба України	15
8	Бобрицький заклад дошкільної освіти (ясла-садок) «Ялинка» Роменської міської ради	10
9	Комунальна організація Шосткинський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) № 5 «Теремок» Шосткинської міської ради	10
10	Комунальна організація Шосткинський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) № 8 «Оленка» Шосткинської міської ради	10
11	Конотопська загальноосвітня школа I – III ступенів №10 управління освіти Конотопської міської ради Комунальний заклад Сумської обласної ради «Лебединська спеціалізована школа»	10

Дані таблиці дають змогу дослідити, як змінюється зміст та спрямованість дуального навчання протягом трьох років після впровадження пілотного проекту. Якщо в перші роки всі позиції в рейтингу посідали підприємства технічного спрямування (видобувні підприємства, хімічні, машинобудівні тощо), то нині з величезним відривом лідирує компанія з виробництва програмного забезпечення, а чотири позиції в рейтингу займають заклади дошкільної та середньої освіти. Варто зазначити, що таблиця сформована за даними, отриманими від 30 та роботодавців, тож інформація може відрізнятися від отриманої в процесі опитування здобувачів. Одне із зазначених підприємств за інформацією здобувачів зовсім не прийняло на навчання студентів, ще два підприємства скоротили кількість здобувачів у п'ять разів.

«Вибачте, я зараз перебуваю за кордоном. Виїхала у березні місяці, тож ФОП припинив діяльність».

«До війни в нас справді навчалося двоє студентів за ДФЗО за спеціальністю «Транспортні технології на автомобільному транспорті». Можливо суто формально вони й довчилися до кінця навчального року, але фактично наше транспортне підприємство переживає дуже складні часи. Попри те, що Рівне далеко від лінії фронту, ми були змушені відчутно скоротити персонал. Однозначно наступний навчальний рік ми не будемо брати студентів».

«На нашому підприємстві від початку 2021/2022 навчального року навчались п'ятеро студентів, а наприкінці лютого, попри початок війни та той факт, що ми перебуваємо в Харкові, ми взяли ще двох. Кожним з них ми опікуємося та дуже цінуємо нашу співпрацю. Рівень підготовки в інституті за спеціальністю «Прикладна математика» на найвищому рівні. Можливо це трохи неетично говорити в розпал війни, але наші справи відчутно покращилися, з'явилися нові клієнти та нові можливості. Здебільшого ми співпрацюємо зі США та Японією, тож здатні забезпечити працівникам гідну оплату праці. Саме тому навіть після повномасштабного вторгнення ми не втратили жодної людини».

«Маємо одного студента-дуальника, який навчається в закладі освіти в Івано-Франківську, але завдяки дистанційній освіті протягом 2021/2022 навчального року мав змогу навчатися на підприємстві в Одесі.

Наше підприємство ні на день не переривало своєї роботи. Співпрацею ми задоволені та плануємо її продовжити наступного навчального року».

«Наше підприємство завжди орієнтувалося та співпрацювало з міжнародними ринками, передусім з європейськими, тому війна в Україні не вплинула негативно на економічні показники діяльності підприємства. Якщо чесно, навпаки, ми вийшли на нові ринки та розширили штат. Співпрацею з університетом та здобувачем-дуальником задоволені та сто відсотків продовжимо співпрацю наступного навчального року».

«Наше підприємство втратило багато працівників(-ць). Багато хто виїхав з країни, а також є працівники, які пішли воювати на фронт. Ми й досі не до кінця заповнили ці прогалини. Дівчина, яка в нас навчалась на дуальній формі здобуття освіти, буде продовжувати навчання наступного навчального року. Ми також розмірковуємо над тим, щоб залучити ще студентів. Це буде залежати від ситуації в країні загалом та на фінансових ринках зокрема».

Здобувачі освіти

«22 січня ми підписали тристоронній договір про дуальну освіту та долучилися до роботи в Державній податковій службі. Я дуже задоволена, адже працюю на роботі своєї мрії. Не всім моїм одногрупникам і одногрупницям так поталанило. Вони мали розпочати роботу на митниці, навіть підписали всі потрібні папери та дозволи, але так і не почали працювати через війну».

«Зі мною підписали тристоронній договір про дуальну освіту в лютому, тобто формально я навчався на дуальній формі. Ба більше, я знаю, що це [сміється – прим. ред.], але на підприємстві я не провів ані дня. Наскільки мені відомо «Мотор Січ» продовжило співпрацю із студентами, з якими вже сформовано усталені трудові відносини, а новачків не взяли, пояснивши початком повномасштабного вторгнення».

Водночас дослідниці вірять у продовження впровадження ДФЗО. Оптимізм дає, по-перше, факт дуже високої оцінки ефективності навчання за ДФЗО з-поміж здобувачів(-ок), по-друге, що економіка України відновлюватиметься і підприємства готові продовжити, а деякі навіть розширити свою співпрацю з закладами освіти.

У звітах, які надали ЗО, зазначено кількість здобувачів-дуальників у два часові періоди: до 24.02.2022 та після. Кількість магістрів значно зменшилася після 24.02.2022, адже вони закінчили ЗО. Зменшення кількості здобувачів серед бакалаврів та молодших спеціалістів/молодших бакалаврів спричинено саме початком війни.

Таблиця 9. Статистика щодо закладів освіти, кураторів та здобувачів освіти, які навчалися за ДФЗО у 2021-2022 н.р.

Освітній ступінь/освітньо-професійний ступінь	Кількість здобувачів освіти, які навчалися за ДФЗО у 2021/2022 н.р. до 24.02.2022 (за даними ЗО)			Кількість здобувачів освіти, які навчалися за ДФЗО у 2021/2022 н.р. після 24.02.2022 (за даними ЗО)		Кількість закладів освіти, що мали здобувачів освіти на ДФЗО		Кількість кураторів	
	Всього	Чол.	Жін.	Чол.	Жін.	До 24.02.2022	Після 24.02.2022	До 24.02.2022	Після 24.02.2022
Університети									
Бакалавр	347	242	105	174	68	20	15	107	94
Магістр	238	124	114	91	108	18	16	87	68
Коледжі									
Молодший спеціаліст/молодший бакалавр	96	81	9	59	6	9	7	20	16
Усього	681	447	228	324	182	47	38	214	178

Детальна інформація про ЗО, які взяли участь в опитуванні, спеціальності, за якими навчаються здобувачі освіти на ДФЗО, кількість здобувачів освіти та кількість кураторів наведена нижче. Перелік галузей і спеціальностей, за якими організовано та проводиться навчання за дуальною формою у 2021/2022 н.р. наведено в Додатку 2. Підприємства-партнери закладів освіти наведено в Додатку 3.

Таблиця 10. Статистика по ДФЗО для освітнього ступеню «Бакалавр», 2021-2022 н.р. (за даними закладів освіти)

Спеціальність згідно з постановою КМУ України від 29 квітня 2015 року №266	III рік пілотного проєкту (2021/2022 навчальний рік)						
	Загальна кількість, осіб	зокрема		Кількість здобувачів освіти, яка має можливість навчатися на підприємстві після 24.02.2022		Кількість кураторів від закладу освіти	
		чоловіки	жінки	чоловіки	жінки	до 24.02.2022	після 24.02.2022
1. Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка							
014.05 «Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)»	1	0	1	0	1	1	1
014.04 «Середня освіта (Математика)»	1	1	0	1	0	1	1
014.21 «Середня освіта (мова і література (Англійська))»	1	0	1	0	1	1	1
013 «Початкова освіта»	8	1	7	1	7	1	1
014.10 «Середня освіта (Трудове навчання та технології)»	1	0	1	0	1	1	1
015.31 «Професійна освіта (Будівництво та зварювання)»	2	2	0	2	0	1	1
012 «Дошкільна освіта»	11	0	11	0	11	1	1
2. Івано-Франківський національний технічний університет нафти та газу							
051 «Економіка»	6	3	3	3	3	1	1
071 «Облік і оподаткування»	3	0	3	0	3	1	1
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»	2	0	2	0	2	1	1
073 «Менеджмент»	4	1	3	1	3	1	1
075 «Маркетинг»	6	3	3	3	3	1	1
076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»	1	1	0	1	0	1	1
131 «Прикладна механіка ОП: «Технології машинобудування»	3	3	0	3	0	2	2
141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»	6	6	0	6	0	1	1
151 «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології»	1	1	0	1	0	1	1
152 «Метрологія та інформаційно-вимірвальна техніка»	1	1	0	1	0	1	1
185 «Нафтогазова інженерія та технології»	11	11	0	10	0	3	3
172 «Телекомунікації та радіотехніка»	1	1	0	1	0	1	1
191 «Архітектура та містобудування будівництва»	2	2	0	2	0	1	1
192 «Будівництво та цивільна інженерія»	3	2	1	2	1	1	1
193 «Геодезія та землеустрій»	2	1	1	1	1	1	1

Спеціальність згідно з постановою КМУ України від 29 квітня 2015 року №266	III рік пілотного проєкту (2021/2022 навчальний рік)						
	Загальна кількість, осіб	зокрема		Кількість здобувачів освіти, яка має можливість навчатися на підприємстві після 24.02.2022		Кількість кураторів від закладу освіти	
		чоловіки	жінки	чоловіки	жінки	до 24.02.2022	після 24.02.2022
3. Криворізький національний університет							
133 «Галузеве машинобудування»	10	10	0	10	0	3	3
4. Львівський національний університет природокористування							
073 «Менеджмент»	2	2	0	2	0	0	0
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»	1	0	1	0	1	0	0
193 «Геодезія та землеустрій»	1	1	0	1	0	0	0
5. Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»							
141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»	20	17	3	8	2	5	5
132 «Матеріалознавство»	3	3	0	0	0	1	1
131 «Прикладна механіка»	4	2	2	1	1	2	2
132 «Матеріалознавство»	5	3	2	2	1	1	1
133 «Галузеве машинобудування»	3	2	1	1	1	1	1
136 «Металургія»	7	6	1	6	0	2	2
122 «Комп'ютерні науки»	7	6	1	4	1	2	2
151 «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології»	6	4	2	4	0	2	2
6. Національний університет «Запорізька політехніка»							
016.01 «Спеціальна освіта (Логопедія)»	2	0	2	0	2	1	1
017 «Фізична культура і спорт»	1	0	1	0	1	1	1
131 Прикладна механіка ОП: «Технології та устаткування зварювання» ОП: «Відновлення та підвищення зносостійкості деталей і конструкцій»	3	3	0	3	0	1	1
131 Прикладна механіка ОП: «Обладнання та технології ливарного виробництва»	0	0	0	0	0	1	1
131 Прикладна механіка ОП: «Обладнання та технології пластичного формування конструкцій машинобудування» ОП: «Технології машинобудування»	0	0	0	0	0	1	1
131 Прикладна механіка ОП: «Технології машинобудування»	2	2	0	2	0	1	1
132 «Матеріалознавство»	4	4	0	4	0	1	1
132 «Матеріалознавство» ОП: «Композиційні та порошкові матеріали, покриття»	3	3	0	3	0	1	1
133 «Галузеве машинобудування» двигуни внутрішнього згорання	0	0	0	0	0	1	1

Спеціальність згідно з постановою КМУ України від 29 квітня 2015 року №266	III рік пілотного проекту (2021/2022 навчальний рік)						
	Загальна кількість, осіб	зокрема		Кількість здобувачів освіти, яка має можливість навчатися на підприємстві після 24.02.2022		Кількість кураторів від закладу освіти	
		чоловіки	жінки	чоловіки	жінки	до 24.02.2022	після 24.02.2022
133 «Галузеве машинобудування» металорізальні верстати та системи	0	0	0	0	0	1	1
133 «Галузеве машинобудування» ОП: «підйомно-транспортні, дорожні, будівельні, меліоративні машини і обладнання»	0	0	0	0	0	1	1
136 «Металургія»	0	0	0	0	0	1	1
134 «Авіаційна та ракетно-космічна техніка»	1	1	0	1	0	1	1
141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»	0	0	0	0	0	1	1
151 «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології»	0	0	0	0	0	2	2
152 «Метрологія і інформаційно-вимірвальна техніка»	0	0	0	0	0	1	1
172 «Телекомунікації та радіотехніка»	0	0	0	0	0	1	1
173 «Авіоніка»	0	0	0	0	0	1	1
227 «Фізична терапія, ерготерапія»	0	0	0	0	0	1	1
275 «Транспортні технології»	0	0	0	0	0	1	1
7. Національний університет харчових технологій							
141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»	3	3	0	3	0	1	1
8. Національний авіаційний університет							
073 «Менеджмент»	0	0	0	0	0	1	1
9. Національний університет «Одеська політехніка»							
141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»	4	4	0	0	0	1	1
10. Національний університет водного господарства та природокористування							
184 «Гірництво»	3	3	0	3	0	1	1
201 «Агрономія»	1	1	0	1	0	1	1
274 «Автомобільний транспорт»	2	2	0	2	0	1	1
11. Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»							
113 «Прикладна математика»	5	3	2	3	2	2	2
121 «Інженерія програмного забезпечення»	75	60	15	60	15	7	7
122 «Комп'ютерні науки»	7	4	3	4	3	2	2
126 «Інформаційні системи і технології»	5	5	0	5	0	4	2
226 «Фармація, промислова фармація»	8	0	8	0	0	2	0

Спеціальність згідно з постановою КМУ України від 29 квітня 2015 року №266	III рік пілотного проекту (2021/2022 навчальний рік)						
	Загальна кількість, осіб	зокрема		Кількість здобувачів освіти, яка має можливість навчатися на підприємстві після 24.02.2022		Кількість кураторів від закладу освіти	
		чоловіки	жінки	чоловіки	жінки	до 24.02.2022	після 24.02.2022
12. Одеська національна академія харчових технологій							
141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»	2	2	0	2	0	1	1
13. Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля							
133 «Галузеве машинобудування»	4	3	1	0	0	1	1
141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»	2	2	0	0	0	1	1
161 «Хімічні технології та інженерія»	12	4	8	0	0	1	1
14. Сумський державний університет							
231 «Соціальна робота»	2	0	2	0	0	1	1
122 «Комп'ютерні науки»	9	6	3	0	0	2	2
15. Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного							
208 «Агроінженерія»	10	10	0	0	0	1	0
133 «Галузеве машинобудування»	7	7	0	0	0	1	0
122 «Комп'ютерні науки»	1	1	0	0	0	1	0
181 «Харчові технології»	1	1	0	0	0	1	0
203 «Садівництво і виноградарство»	1	1	0	0	0	1	0
201 «Агрономія»	1	1	0	0	0	1	0
071 «Облік і оподаткування»	1	0	1	0	0	1	0
075 «Маркетинг»	4	3	1	0	0	1	0
242 «Туризм»	1	1	0	0	0	1	0
16. Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя							
123 «Комп'ютерна інженерія»	1	0	1	0	1	1	1
17. Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова							
192 «Будівництво та цивільна інженерія»	13	6	7	0	0	2	2
Усього	347	242	105	174	68	107	94

Таблиця 11. Статистика по ДФЗО для освітнього ступеню «Магістр», 2021-2022 н.р. (за даними закладів освіти)

Спеціальність згідно з постановою КМУ України від 29 квітня 2015 року №266	III рік пілотного проєкту (2021/2022 навчальний рік)						
	Загальна кількість, осіб	зокрема		Кількість здобувачів освіти, яка має можливість навчатися на підприємстві після 24.02.2022		Кількість кураторів від закладу освіти, осіб	
		чоловіки	жінки	чоловіки	жінки	до 24.02.2022	після 24.02.2022
1. Вінницький національний аграрний університет							
212 «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза»	1	0	1	0	1	1	1
2. Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка							
014.04 «Середня освіта (Математика)»	2	1	1	1	1	1	1
014.21 «Середня освіта (мова і література (Англійська))»	7	1	6	1	6	1	1
014.01 «Середня освіта (Українська мова і література)»	4	1	3	1	3	1	1
014.03 «Середня освіта (Історія)»	1	1	0	1	0	1	1
013 «Початкова освіта»	19	0	19	0	19	1	1
015.37 «Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології)»	1	1	0	1	0	1	1
014.10 «Середня освіта (Трудове навчання та технології)»	7	4	3	4	3	1	1
015.31 «Професійна освіта (Будівництво та зварювання)»	1	1	0	1	0	1	1
014.11 «Середня освіта (Фізична культура)»	3	3	0	3	0	1	1
012 «Дошкільна освіта»	30	0	30	0	30	1	1
3. Івано-Франківський національний технічний університет нафти та газу							
051 «Економіка»	2	0	2	0	2	1	1
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»	1	0	1	0	1	1	1
076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»	4	2	2	2	2	1	1
141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»	3	3	0	2	0	1	1
151 «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології»	1	1	0	1	0	1	1
185 «Нафтогазова інженерія та технології»	8	8	0	5	0	3	3
274 «Автомобільний транспорт»	2	2	0	0	0	1	0

Спеціальність згідно з постановою КМУ України від 29 квітня 2015 року №266	III рік пілотного проєкту (2021/2022 навчальний рік)						
	Загальна кількість, осіб	зокрема		Кількість здобувачів освіти, яка має можливість навчатися на підприємстві після 24.02.2022		Кількість кураторів від закладу освіти, осіб	
		чоловіки	жінки	чоловіки	жінки	до 24.02.2022	після 24.02.2022
4. Криворізький національний університет							
184 «Гірництво»	15	11	4	11	4	2	2
5. Київський національний університет імені Тараса Шевченка							
051 «Економіка»	5	1	4	1	4	2	2
6. Львівський національний університет природокористування							
073 «Менеджмент»	1	1	0	1	0	0	0
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»	2	1	1	1	1	0	0
7. Національний університет «Запорізька політехніка»							
016.01 «Спеціальна освіта (Логопедія)»	0	0	0	0	0	1	1
017 «Фізична культура і спорт»	1	1	0	1	0	1	1
131 Прикладна механіка ОП: «Технології та устаткування зварювання» ОП: «Відновлення та підвищення зносостійкості деталей і конструкцій»	1	0	1	0	1	1	1
131 Прикладна механіка ОП: «Обладнання та технології ливарного виробництва»	0	0	0	0	0	1	1
131 Прикладна механіка ОП: «Обладнання та технології пластичного формування конструкцій машинобудування» ОП: «Технології машинобудування»	0	0	0	0	0	1	1
131 Прикладна механіка ОП: «Обладнання та технології пластичного формування конструкцій машинобудування»	0	0	0	0	0	1	1
132 «Матеріалознавство» ОП: «Прикладне матеріалознавство»	0	0	0	0	0	1	1
132 «Матеріалознавство» ОП: «Композиційні та порошкові матеріали, покриття»	1	1	0	1	0	1	1
133 «Галузеве машинобудування» ОП: «Двигуни внутрішнього згорання»	0	0	0	0	0	1	1
133 «Галузеве машинобудування» ОП: «Металорізальні верстати та системи»	1	0	1	0	1	1	1
133 «Галузеве машинобудування» ОП: «Підйомно-транспортні, дорожні, будівельні, меліоративні машини і обладнання»	0	0	0	0	0	1	1

Спеціальність згідно з постановою КМУ України від 29 квітня 2015 року №266	III рік пілотного проекту (2021/2022 навчальний рік)						
	Загальна кількість, осіб	зокрема		Кількість здобувачів освіти, яка має можливість навчатися на підприємстві після 24.02.2022		Кількість кураторів від закладу освіти, осіб	
		чоловіки	жінки	чоловіки	жінки	до 24.02.2022	після 24.02.2022
136 «Металургія»	0	0	0	0	0	1	1
134 «Авіаційна та ракетно-космічна техніка»	0	0	0	0	0	1	1
141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»	0	0	0	0	0	1	1
151 «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології»	0	0	0	0	0	2	2
152 «Метрологія і інформаційно-вимірювальна техніка»	0	0	0	0	0	1	1
172 «Телекомунікації та радіотехніка»	0	0	0	0	0	1	1
173 «Авіоніка»	0	0	0	0	0	1	1
227 «Фізична терапія, ерготерапія»	0	0	0	0	0	1	1
275 «Транспортні технології»	2	2	0	2	0	1	1
8. Національний університет харчових технологій							
141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»	1	1	0	1	0	0	0
9. Національний університет водного господарства та природокористування							
184 «Гірництво»	1	1	0	1	0	1	1
10. Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»							
113 «Прикладна математика»	5	3	2	3	2	2	2
121 «Інженерія програмного забезпечення»	19	17	2	17	2	1	1
122 «Комп'ютерні науки»	14	10	4	10	4	10	4
126 «Інформаційні системи і технології»	8	7	1	7	1	7	4
131 «Прикладна механіка»	2	2	0	2	0	2	2
11. Поліський національний університет							
211 «Ветеринарна медицина»	5	2	3	2	3	1	1
12. Сумський державний університет							
122 «Комп'ютерні науки»	2	2	0	0	0	2	2

Спеціальність згідно з постановою КМУ України від 29 квітня 2015 року №266	III рік пілотного проекту (2021/2022 навчальний рік)						
	Загальна кількість, осіб	зокрема		Кількість здобувачів освіти, яка має можливість навчатися на підприємстві після 24.02.2022		Кількість кураторів від закладу освіти, осіб	
		чоловіки	жінки	чоловіки	жінки	до 24.02.2022	після 24.02.2022
13. Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного							
208 «Агроінженерія»	3	3	0	0	0	1	0
133 «Галузеве машинобудування»	2	2	0	0	0	1	0
122 «Комп'ютерні науки»	1	1	0	0	0	1	0
181 «Харчові технології»	1	1	0	0	0	1	0
201 «Агрономія»	5	5	0	0	0	1	0
263 «Цивільна безпека»	1	1	0	0	0	1	0
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»	1	1	0	0	0	1	0
073 «Менеджмент»	1	1	0	0	0	1	0
075 «Маркетинг»	1	1	0	0	0	1	0
14. Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя							
123 «Комп'ютерна інженерія»	1	1		1		1	1
15. Український державний університет науки і технологій							
136 «Металургія»	5	3	2	3	2	2	2
16. Університет державної фіскальної служби України							
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»	16	2	14	2	14	2	2
073 «Менеджмент»	15	9	6			1	1
275.03 «Транспортні технології (на автомобільному транспорті)»	2	1	1	1	1	1	1
	238	124	114	91	108	87	68

Таблиця 12. Статистика по ДФЗО для освітньо-професійного ступеню «Фаховий молодший бакалавр»/ «Молодший спеціаліст», 2021-2022 н.р. (за даними закладів освіти)

Спеціальність згідно з постановою КМУ України від 29 квітня 2015 року №266	III рік пілотного проекту (2021/2022 навчальний рік)						
	Загальна кількість, осіб	зокрема		Кількість здобувачів освіти, яка має можливість навчатися на підприємстві після 24.02.2022		Кількість кураторів від закладу освіти	
		чоловіки	жінки	чоловіки	жінки	до 24.02.2022	після 24.02.2022
1. Відокремлений структурний підрозділ «Барський фаховий коледж транспорту та будівництва Національного транспортного університету»							
192 «Будівництво та цивільна інженерія»: ОПП «Будівництво, експлуатація і ремонт автомобільних доріг і аеродромів»	10	9	1	0	0	1	0
2. Відокремлений структурний підрозділ «Автомобільно-дорожній фаховий коледж Національного університету «Львівська політехніка»							
192 «Будівництво та цивільна інженерія»: ОПП «Будівництво, експлуатація і ремонт автомобільних доріг і аеродромів»	1	0	1	1	0	1	1
133 «Галузеве машинобудування» спеціалізації «Експлуатація та ремонт підйомно-транспортних, будівельних і дорожніх машин і обладнання»	6	0	0	6	0	1	1
3. Відокремлений структурний підрозділ «Механіко-технологічний фаховий коледж Одеської національної академії харчових технологій»							
141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»	1	1	0	0	0	1	1
4. Відокремлений структурний підрозділ «Глухівський агротехнічний фаховий коледж Сумського національного аграрного університету»							
141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»	9	9	0	9	0	1	1
208 «Агроінженерія»	5	5	0	5	0	1	1
201 «Агрономія»	2	2	0	2	0	1	1
5. Відокремлений структурний підрозділ «Новокаховський фаховий коледж Таврійського ДАТУ імені Дмитра Моторного»							
208 «Агроінженерія»	1	1	0	1	0	0	0
6. Відокремлений структурний підрозділ «Бобровицький фаховий коледж ім. О. Майнової НУБіП України»							
201 «Агрономія»	2	2	0	2	0	1	1
204 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва»	1	0	1	0	1	1	1
205 «Лісове господарство»	2	2	0	2	0	1	1
7. Іллінецький державний аграрний коледж							
201 «Агрономія»	9	9	0	4	0	1	1
204 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва»	9	8	1	0	0	1	0

Спеціальність згідно з постановою КМУ України від 29 квітня 2015 року №266	III рік пілотного проєкту (2021/2022 навчальний рік)						
	Загальна кількість, осіб	зокрема		Кількість здобувачів освіти, яка має можливість навчатися на підприємстві після 24.02.2022		Кількість кураторів від закладу освіти	
		чоловіки	жінки	чоловіки	жінки	до 24.02.2022	після 24.02.2022
8. Ізмаїльський агротехнічний фаховий коледж							
141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»	3	3	0	0	0	1	0
9. Кам'янський державний енергетичний технікум							
141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»	23	23	0	20	0	2	2
10. Київський енергетичний фаховий коледж							
141 «Електромонтер (робоча професія)» «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка» (нерегульована спеціальність)	1	1	0	1	0	1	0
11. Рогатинський аграрний фаховий коледж							
204 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва»	1	0	1	0	1	1	1
208 «Агроінженерія»	3	3	0	3	0	1	1
211 «Ветеринарна медицина»	6	2	4	2	4	1	1
12. Таращанський технічний та економіко-правовий фаховий коледж							
141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»	1	1	0	1	0	1	1
Всього	96	81	9	59	6	20	16

Як завжди, здобувачі освіти виступають зв'язувальною ланкою між закладом освіти та підприємством. Саме глибокі інтерв'ю із здобувачами дають змогу зрозуміти процес реалізації проєкту цілісно та підтверджують тезу, що багато залежить від людського фактору. Попри те, що дослідження проводиться вже третій рік поспіль, все ще спостерігаються деякі випадки, коли заклади освіти видають бажану інформацію за дійсну. Так, під час глибоких опитувань із здобувачами виявлено два заклади освіти, в яких усі без винятку студенти, що ними подавалися як здобувачі дуальної форми здобуття освіти, зазначили, що ніколи не навчалися за ДФЗО, та більше, уперше про це чують.

Ще в чотирьох закладах освіти ця теза проілюстрована тим, що в тому ж самому закладі, організація ДФЗО суттєво відрізняється на різних спеціальностях, тобто на деяких кафедрах навчання за ДФЗО було гідним чином налаштовано, всі студенти навчалися з дотриманням необхідних для ДФЗО умов. На інших, навпаки, спостерігалось в найкращому випадку формальне ставлення до навчання, а здебільшого навчання за ДФЗО зовсім не проводилось.

Виявлено випадки, коли респонденти(-ки) зовсім не володіли темою розмови, хоча варто зазначити, що щороку кількість подібних відповідей меншає.

Решта закладів освіти, попри обставини змогли в тій чи тій мірі реалізувати проєкт навчання за ДФЗО протягом 2021/2022 навчального року.

Хоча варто зазначити, що досі трапляються випадки, коли підприємства та заклади освіти свідомо підмінюють поняття: укладають тристоронні договори про ДФЗО із здобувачами на рік, а по факту організують кількатижневу або місячну безоплатну практику.

Здобувачі освіти

«Нам говорили про дистанційну кафедру, а по факту це була одномісячна практика, під час якої ми перебували на підприємстві, а навчання в інституті не відбувалося».

«Цього року я закінчив II курс і ще жодного дня не навчався офлайн: спочатку через пандемію, а потім через війну. Про роботу зовсім не йдеться. Два роки я витріщаюся в екран комп'ютера та не маю змоги вести повноцінне студентське життя».

«Протягом останнього навчального року ми з однокласниками справді навчалися на дуальній формі. У вересні ми підписали тристоронні договори про дуальне навчання на один рік, але насправді перебували на підприємстві лише два тижні в жовтні. Представники «Метінвест» обіцяли ще два тижні навесні, проте внаслідок повномасштабного вторгнення в Україну цим планам не судилося реалізуватися».

«Дуальна освіта? Ніколи не чув про неї. Я просто навчався, як було й раніше».

«Протягом 2021/2022 навчального року я навчалась на двох спеціальностях. Це і є дуальна освіта?»

«Я не розумію про що ви питаєте. Я не був на жодному підприємстві. Ба більше, я ніколи не збирався ніде працювати до закінчення навчання».

«У мене є тристоронній договір про дуальну освіту, але по факту це була виробнича практика, що тривала орієнтовно місяць у листопаді 2021 року».

«Оформлені були на дуальну форму, але по факту п'ять тижнів перебували на звичайній практиці. Звісно, жодної грошової винагороди не отримували».

«Це вже не перший рік мого навчання за ДФЗО. Через коронавірус та війну я фактично працюю на підприємстві та періодично відвідую навчання в університеті в дистанційному форматі».

«Я проходив місячну практику. Вважав, що це звичайна переддипломна практика, адже мій брат проходив аналогічну минулого року. Проте перед новим роком десь наприкінці грудня мені повідомили, що я тепер навчаюся за дуальною формою та змусили підписати папери. Окрім цього місячного періоду я жодного разу не був на підприємстві. Не знаю, чи так це й планувалося, чи це пов'язано з початком війни».

«Ми всією групою перебували на практиці на заводі ще минулого року, десь наприкінці жовтня початку листопада. Нам дали підписати папери, в яких зазначалося, що ми навчалися за дуальною формою здобуття освіти».

ВПЛИВ ВІЙНИ НА ЗАКЛАДИ ОСВІТИ, ПІДПРИЄМСТВА, ВИКЛАДАЧІВ ТА ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

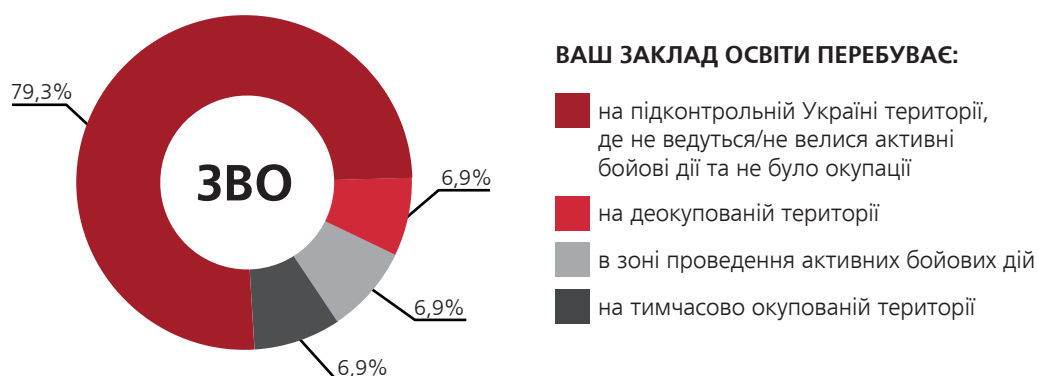
Третій рік реалізації національного експерименту із впровадження дуальної форми здобуття освіти ознаменувався початком повномасштабного вторгнення РФ на територію України, що поділило життя всіх українців та українок на до 24.02.2022 та після. Ми хотіли дізнатися про загальний вплив війни на заклади освіти, підприємства, викладачів та здобувачів освіти, які беруть участь в експерименті, але безвідносно до ДФЗО.

Питання місцерозташування закладу освіти під час війни великою мірою окреслило можливість продовжувати навчання на тих самих площах з постійними партнерами. 25 (86,2%) закладів вищої освіти, які взяли участь в анкетуванні, відповіли, що перебувають або на підконтрольній Україні території, де не ведуться/не велися активні бойові дії та не було окупації, або на деокупованій території. Нині заклади освіти опинилися в ситуації, коли частина з них є фактично переміщеними, водночас варто зазначити, що деякі з них двічі змінили місцерозташування: спочатку в 2014 році, а потім у 2022 році. На час проведення дослідження, згідно з інформацією МОН України (див. Додаток 4), з тимчасово окупованих територій переміщено 48 закладів освіти. Адміністрація переміщених закладів освіти зазначає, що для них це насамперед втрата зв'язків з їхніми традиційними базами практик та потреба шукати нових партнерів для впровадження ДФЗО. Це вимагає перегляду спеціальностей, які можуть бути запропоновані для навчання за ДФЗО здобувачам освіти, та вивчення промислового ландшафту регіону, де тимчасово розташовано заклад освіти.

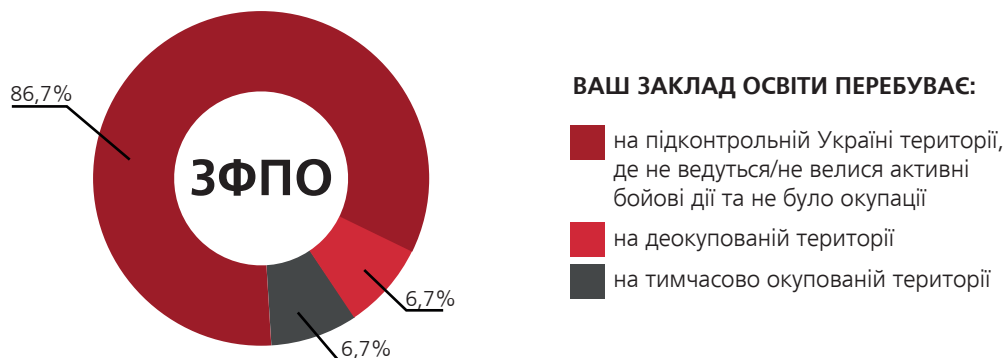
Два заклади вищої освіти на час проведення дослідження перебували на територіях, де велися активні бойові дії (6,9%) – Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» та Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля. На час опитування на тимчасово окупованій території перебували також два ЗВО (6,9%) – Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного та Херсонський державний аграрно-економічний університет. Три ЗВО переміщено: Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля, Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, Херсонський державний аграрно-економічний університет.

Серед закладів фахової передвищої освіти, які взяли участь в анкетуванні, 14 (93,4%) відповіли, що перебувають на підконтрольній Україні території, де не ведуться/не велися активні бойові дії та не було окупації, або на деокупованій території. На тимчасово окупованій території розташований Відокремлений структурний підрозділ «Новокаховський фаховий коледж Таврійського ДАТУ імені Дмитра Моторного».

Рисунок 1. Місцерозташування закладу вищої освіти, %

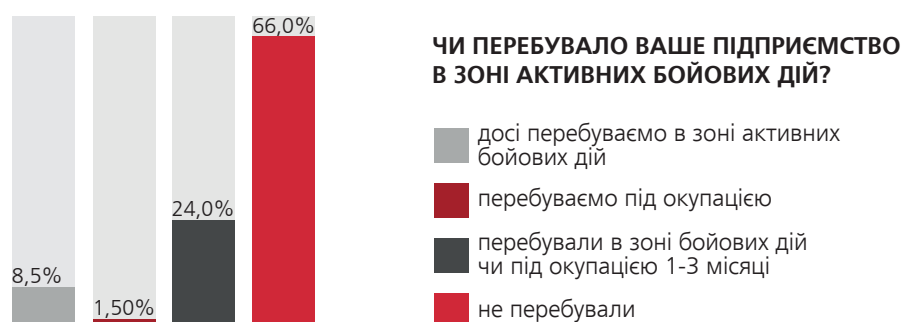
Рисунок 2. Місцерозташування закладу фахової передвищої освіти, %

Вдаючись до тероризму, РФ здійснює ракетні обстріли по всій території держави. Під час дослідження про часткове руйнування розповіли не тільки заклади освіти, що перебувають у зоні активних бойових дій і на деокупованій території, а й на підконтрольній Україні території. Про часткову втрату матеріальної бази для навчання зазначили сім ЗВО, що становить 24,5% всіх опитаних.

Серед ЗВО, в яких інфраструктура частково зруйнована: Державний податковий університет, Національний університет «Запорізька політехніка», Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Національний транспортний університет, Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля, Сумський державний університет, Харківський національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова. 17 підприємств зазначили, що перебували під тимчасовою окупацією чи в зоні активних бойових дій. Здебільшого це стосується підприємств, розташованих у Чернігівській, Київській та Житомирській областях. Більшість з них (16) зазначила, що протягом двох місяців бізнес зупинився, але поступово він почав повертатися до життя із збереженням робочих місць, відданих для навчання здобувачів, які навчаються за ДФЗО.

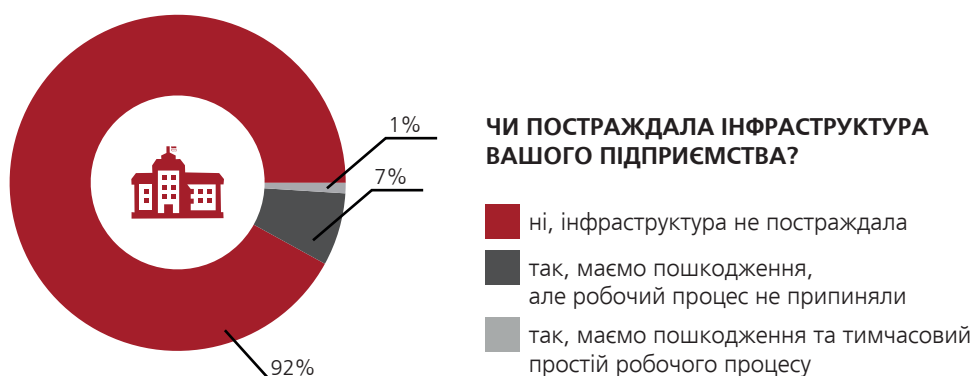
Рисунок 3. Місцерозташування підприємств-партнерів, %

Серед завдань, які заклади освіти вирішували за допомогою ДФЗО, було забезпечення доступу здобувачів до користування сучасним обладнанням та ознайомлення із новітніми технологіями для здобуття «твердих» навичок. Заклади освіти часто не мають змоги придбати сучасне дороге обладнання, на якому працюють передові підприємства галузі, а також

не мають можливості без підтримки підприємств-партнерів оновлювати свої лабораторії та приміщення для практик. Матеріальна база завжди була «больовою точкою» закладів освіти та перебуває в фокусі їхньої уваги. Саме тому вплив війни на матеріальну базу закладів освіти та підприємств-партнерів може значно вплинути на якість навчання студентів-дуальників.

Рисунок 4. Пошкодження інфраструктури підприємств-партнерів, %

Представники 65 підприємств здебільшого констатували відсутність будь-яких пошкоджень інфраструктури. 5 підприємств зазнали часткової руйнації своєї інфраструктури. Це підприємства Київської (1 підприємство), Житомирської (1 підприємство) та Харківської (3 підприємства) областей. Проте за свідченням їх представників це принципово не вплинуло на їхню професійну діяльність та підготовку здобувачів, які навчаються за ДФЗО.

Станом на кінець червня 2022 року значна частка підприємств, що перебували у вимушеному простої, засвідчила вихід на довоєнні показники роботи підприємства. Деякі підприємства, що за специфікою своєї роботи мають змогу організувати дистанційну роботу персоналу, зробили це, аби не наражати людей на небезпеку.

Викладачі, мабуть, є центральною ланкою процесу освіти, тож їхня спроможність якісно навчати залежить від багатьох факторів. У межах дослідження ми намагалися з'ясувати, як вплинула війна на професорсько-викладацький склад закладів освіти та їх спроможність проводити навчання. Ми намагалися виявити, чи перебувають викладачі в безпеці, в еміграції, на окупованих територіях, взяті в полон, зникли безвісти, беруть участь у бойових діях тощо. Ми також поставили запитання про наявність технічних засобів проведення занять викладачем.

Це дослідження засвідчило, що перед закладами освіти постав виклик організувати освітній процес в умовах, коли в 26 ЗВО є мобілізовані викладачі. Ще у 15 ЗВО є викладачі, які перебували або перебувають у зоні бойових дій. У 13 ЗВО деякі викладачі стали внутрішньо переміщеними особами. Серед викладачів 11 ЗВО є особи, які перебувають під захистом третіх країн. Ще 9 ЗВО зазначили, що серед викладачів є особи, які перебували або перебувають в окупації. У чотирьох ЗВО є загиблі серед викладачів, у двох – взяті в полон, ще в одному – зниклі безвісти. Серед закладів вищої освіти тільки два зазначили, що в них немає викладачів, яких можна віднести до описаних вище категорій.

Серед закладів фахової передвищої освіти шестеро зазначили, що не мають викладачів, яких можна віднести до описаних вище категорій. Із дев'яти ЗФПО, які мають зазначені категорії викладачів, шестеро (66,7%) вказали, що серед викладачів є мобілізовані особи. Три ЗО поінформували про вимушених переселенців серед викладачів, які перебувають під захистом третіх країн. Ще три ЗО зазначили, що серед викладачів є особи, які перебували або перебувають в окупації. В одному ЗО серед викладачів є внутрішньо переміщені особи.

Отже, стає очевидно, що наразі майже всі заклади освіти опинилися в ситуації, коли частина їх викладачів не проживають у місті розташування закладу освіти, а деякі викладачі навіть не мають змоги провадити освітню діяльність (перебувають на окупованій території, зникли безвісти, мобілізовані, добровольці).

Варто зазначити, що українські викладачі отримують пропозиції від закордонних університетів працювати за фахом в європейських країнах, отримуючи водночас заробітну плату більшу в чотири-шість разів.

Роботодавці

«Враховуючи основний напрям роботи компанії – це розробка програмного забезпечення, тож передбачає здебільшого роботу на комп'ютері. Ми максимально перевели штат в онлайн-формат. Нині майже 75–80% трудового колективу компанії працює віддалено, тобто може працювати з будь-якої точки України чи світу. Варто зазначити, наскільки мені відомо, здебільшого наші працівники залишаються в місті».

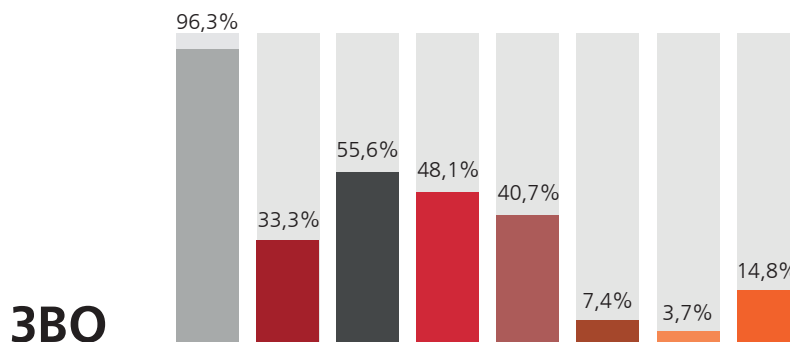
«Протягом 42 днів навесні 2022 року підприємство не працювало. Коли ЗСУ звільнило Київщину ми повернулися до роботи. Наш офіс, дякувати богові, не постраждав, люди теж усі живі-здорові. Ми поступово повернулися до життя й намагаємось працювати заради економіки України. Вже майже вийшли на довоєнні показники».

«Усі п'ятеро здобувачів, які навчаються на базі нашої компанії за ДФЗО, пройшли ретельний відбір та, не зважаючи на війну, продовжують працювати. Єдине, що одна дівчина була переведена за програмою мобільності до одного з наших європейських філіалів, здається у Швейцарії. Наші два українські офіси продовжують працювати: львівській – в повноцінному офлайн-форматі, а щодо київського – наші працівники працюють здебільшого онлайн, відвідуючи офіс задля якихось важливих бюрократичних питань, як то поставити печатку чи отримати підпис. Наш офіс розташований на Хрещатику, тому ми піклуємось про безпеку наших працівників».

«За дуальною формою здобуття освіти протягом 2021/2022 навчального року у нас навчався один здобувач. Дистанційне навчання в закладі освіти дало змогу нам залучити до співпраці студента з іншого регіону, проте він завжди мав можливість відвідувати всі заняття онлайн, якщо вони проводились. Протягом навчального року наше підприємство не працювало майже два з половиною місяці, адже Чернігів перебував під окупацією. До середини квітня працювали лише аварійні служби, потім ми відновили свою роботу в повному форматі. На підприємстві мали місце скорочення, ось я, наприклад, буду змушений піти з підприємства у наступному місяці. Як мені відомо, здобувач-дуальник продовжує навчатися та залишиться й на наступний рік. Він навіть примудрився написати диплом протягом цього періоду».

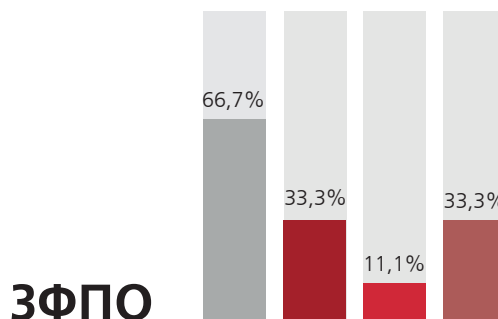
Рисунок 5. Вплив війни на викладацький склад ЗВО, %

ЧИ Є СЕРЕД ВИКЛАДАЧІВ ВАШОГО ЗАКЛАДУ ОСОБИ:

- мобілізовані/добровольці
- внутрішньо переміщені особи
- зниклі безвісти
- особи, які перебувають/перебували в окупації
- біженці/мігранти/особи, які перебувають під захистом третіх країн
- загиблі
- особи, які перебувають/перебували в зоні бойових дій
- взяті в полон

Рисунок 6. Наявність осіб, що безпосередньо беруть участь у воєнних діях, або постраждали від них серед викладачів ЗФПО, %

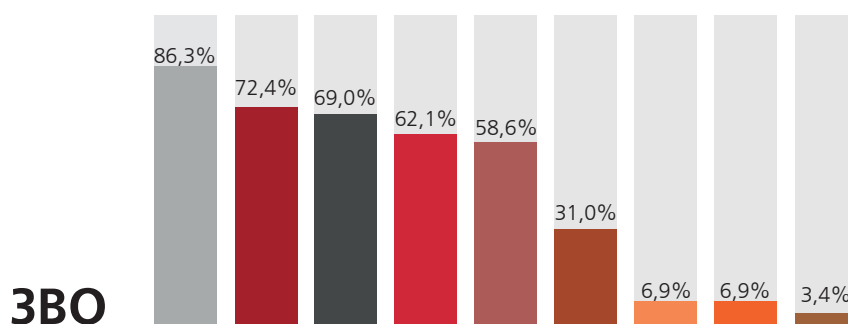
ЧИ Є СЕРЕД ВИКЛАДАЧІВ ВАШОГО ЗАКЛАДУ ОСОБИ:

- мобілізовані/добровольці
- особи, які перебувають/перебували в окупації
- внутрішньо переміщені особи
- біженці/мігранти/особи, які перебувають під захистом третіх країн

Загалом за даними закладів освіти серед здобувачів освіти є мобілізовані або внутрішньо переміщені особи, або особи, які перебувають під захистом третіх країн, примусово переміщені на територію РФ, взяті в полон, поранені. На жаль, серед студентської молоді є загиблі та зниклі безвісти.

Так, 25 ЗВО (86,2%) зазначили, що в них є мобілізовані здобувачі освіти. Ще 21 ЗВО вказав, що має серед здобувачів освіти внутрішньо переміщених осіб, 20 ЗВО мають серед здобувачів освіти осіб, які перебувають під захистом третіх країн. Здобувачів, які проживають у зоні бойових дій та в окупації, мають 18 та 17 ЗВО відповідно. Ще 9 ЗВО вказали, що мають загиблих серед здобувачів освіти. По 2 ЗВО вказали, що мають серед здобувачів зниклих безвісти та примусово переміщених на територію РФ. Один ЗВО зазначив, що має здобувачів, які були взяті в полон. У всіх ЗФПО також були наявні здобувачі освіти з зазначених категорій. 8 ЗФПО (53,3%) вказали, що в них є серед здобувачів освіти внутрішньо переміщені особи, 7 ЗФПО мають серед здобувачів осіб, які перебувають під захистом третіх країн. Ще 5 ЗФПО мають серед здобувачів осіб, які проживають у зоні бойових дій, а 4 ЗФПО мають осіб, які перебувають в окупації. 2 ЗФПО зазначили, що мають серед здобувачів освіти мобілізованих.

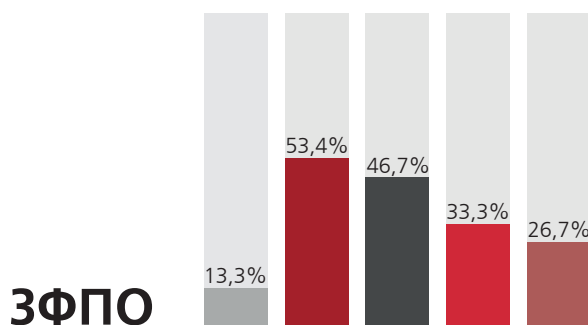
Рисунок 7. Наявність осіб, що безпосередньо брали участь у воєнних діях, або постраждали від них серед здобувачів освіти ЗВО, %

ЧИ Є СЕРЕД ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ВАШОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ ЗАЗНАЧЕНІ ОСОБИ?

- мобілізовані/добровольці
- внутрішньо переміщені особи
- біженці/мігранти/особи, які перебувають під захистом третіх країн
- особи, які перебувають/перебували в зоні бойових дій
- особи, які перебувають/перебували в окупації
- загиблі
- зниклі безвісти
- примусово переміщені на територію РФ
- взяті в полон

Рисунок 8. Наявність осіб, що безпосередньо беруть участь у воєнних діях, або постраждали від них серед здобувачів освіти ЗФПО, %

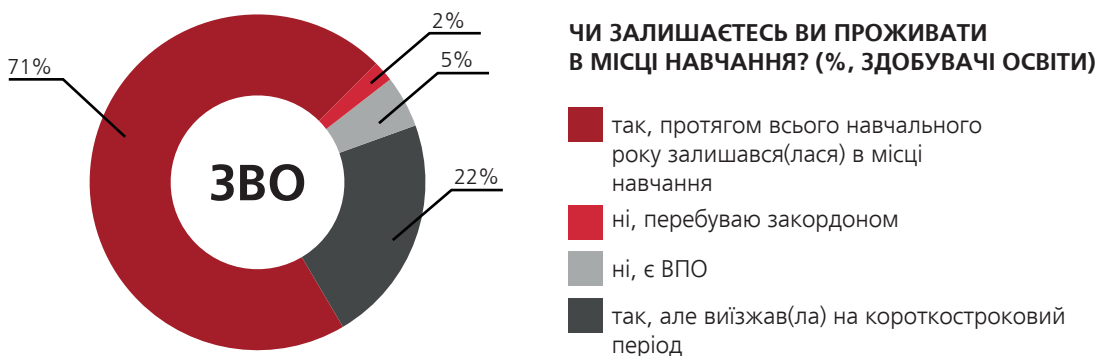

ЧИ Є СЕРЕД ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ВАШОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ ЗАЗНАЧЕНІ ОСОБИ?

- мобілізовані/добровольці
- внутрішньо переміщені особи
- біженці/мігранти/особи, які перебувають під захистом третіх країн
- особи, які перебувають/перебували в зоні бойових дій
- особи, які перебувають/перебували в окупації

Що ж стосується опитаних здобувачів, які навчаються за ДФЗО, більшість залишається в своїх рідних містах та не планує полишати Україну. Лише троє здобувачів зазначили, що виїхали за кордон. Ще семеро визначили себе як ВПО.

Рисунок 9. Місцеперебування здобувачів освіти, які навчаються за ДФЗО, %

Серед опитаних 140 здобувачів, що навчалися за ДФЗО у 2021/2022 н.р., не встановлено жодної мобілізованої особи, особи, що перебуває під окупацією чи є вимушено переселеною до РФ. 11 здобувачів перебували під тимчасовою окупацією, а 13 проживають в зоні активних бойових дій (10 з них перебувають у місті Харкові).

Закладам освіти ставилося запитання щодо оцінки рівня залученості здобувачів освіти до освітнього процесу. Метою цього запитання було визначити ті ЗО, де критично велика частка здобувачів не долучається до освітнього процесу. В анкеті було запропоновано три варіанти відповіді: менше 20% – низький рівень; 20–50% – тривожний рівень; понад 50% – критичний рівень. Низький рівень виявився у 25 ЗВО (86,2%). Тривожний рівень частки здобувачів (20–50%), які не долучаються до освітнього процесу, продемонстрували 4 ЗВО (13,8%), з них три ЗВО перебувають на підконтрольній Україні території, де не ведуться/не

велися активні бойові дії та не було окупації (Національний університет «Запорізька політехніка», Національний транспортний університет та Поліський національний університет) та Херсонський державний аграрно-економічний університет, який є переміщеним.

Серед ЗФПО лише Відокремлений структурний підрозділ «Верхньодніпровський фаховий коледж Дніпровського державного аграрно-економічного університету», розташований на підконтрольній Україні території, де не ведуться/не велися активні бойові дії та не було окупації, зазначив, що не можуть долучитись до освітнього процесу 20–50% здобувачів освіти. Усі інші ЗО вказали, що кількість осіб, яка немає змоги долучитись до освітнього процесу, становить менше 20% здобувачів освіти.

У багатьох здобувачів освіти є проблеми психологічного характеру, спричинені воєнною агресією РФ проти України. Про ці проблеми зазначають як самі здобувачі, так і представники закладів освіти. Вони пов'язані з тим, що молодь майже позбавлена студентських років, не може планувати майбутнє, має сильний стрес та тривожні розлади.

Війна внесла корективи в реалізацію пілотного проєкту з впровадження ДФЗО в Україні, обумовлюючи нові тенденції. Так, найяскравішою з них є залученість здобувачів до активної волонтерської діяльності. Українській студентській молоді завжди була притаманна активна громадянська позиція. Нині вони активно включилися в волонтерську діяльність, аби допомагати ЗСУ та внутрішньо переміщеним особам. Це не могло не позначитися на їх можливостях занурення в освітній процес. Молодь дуже часто розставляє пріоритети на користь волонтерської допомоги, жертвуючи навчанням. До того ж виявлено багато випадків, коли зі здобувачами підписали тристоронні договори про дуальну освіту, плануючи початок навчання на лютий 2022 року.

Здобувачі освіти

«Ми залишилися в рідному місті. Жоден з моїх одногрупників не виїхав. Часом буває дуже страшно, але ми якось впорасьмося. Можливість навчатися та працювати відчутно пригуплює цей страх. Ми ніби-то робимо звичні повсякденні речі і це дуже заспокоює».

«Моє місто постійно обстрілюється, але в мене ніколи протягом чотирьох місяців навіть думки не виникало, щоб кудись виїхати. Це мій дім і крапка. Я дуже вдячний всім викладачам, що вони змогли організувати навчальний процес належним чином. Особисто я підтримую ідею з навчанням офлайн у наступному навчальному році. Нам вже нема чого боятися після цих місяців жаху».

«За тиждень після початку повномасштабного вторгнення в Україну я з родиною виїхала з України до Польщі. З початку навчального року я навчалась за дуальною формою здобуття освіти за спеціальністю «Інформаційні системи». Я мала змогу навчатися онлайн в університеті та на підприємстві, отримуючи повну ставку. Після мого переїзду підприємство запропонувало мені продовжувати працювати онлайн на пів ставки, за що я їм дуже вдячна. Проте мені довелося відмовитись від цієї пропозиції, адже за законами ЄС, отримуючи регулярні грошові надходження, я не змогла би розраховувати на соціальні виплати в країнах Європейського Союзу».

«З усіх моїх колег, які підписали договори про дуальну освіту, на підприємстві було лише четверо. Наскільки мені відомо, одна дівчина в березні виїхала за межі України. Решта хлопців та дівчат залишилась у Кривому Розі та продовжують навчатись та працювати. Бо хто, як не ми?»

Здобувачі освіти

«Студентські роки, які повинні бути одними з найкращих в житті будь-якої людини, на жаль проходять в нашого покоління в резервації. Пандемія, потім повномасштабне вторгнення – ми бачимося та спілкуємось один з одним лише через екрани моніторів. Такі сумні реалії сьогодення».

«Усі процеси в Україні, на жаль, важко прогнозувати. Якщо ще рік тому ми могли планувати та прогнозувати свою подальшу кар'єру, навчання, сподівалися на довге щасливе життя, то нині ми все це втратили. Ми не екстрасенси, хоча й вони не змогли б передбачити всього цього жахиття, щоб знати куди сьогодні вночі поцілить ракета: знов у Харків чи в Житомир. Я не знаю чи матиму змогу навчатися в наступному навчальному році, чи дасть мені цю можливість агресор».

«З перших днів війни я віддав перевагу волонтерській діяльності, тож навчання, чесно кажучи, зовсім ігнорував. Не розумію як можна зараз залишатися осторонь, живучи звичним життям: навчатися, ходити в спортивні зали, ресторани... Мій день протягом останніх місяців розписаний щохвилино».

«Нині мої думки з нашими воїнами на сході, багато моїх друзів перебувають на передовій. Не маючи військового досвіду та підготовки, вирішив присвятити себе волонтерству. Якщо чесно, з початку війни досяг в цьому не аби яких успіхів. Ми з командою вже переправили дев'ять автівок на передову. Ми постійно, навіть уночі, займаємось пошуком, комплектацією, відправкою вантажів, тож, м'яко кажучи, мені не до навчання. Але я вдячний викладачам, що вони з розумінням поставилися до мене та «закрили» мені рік».

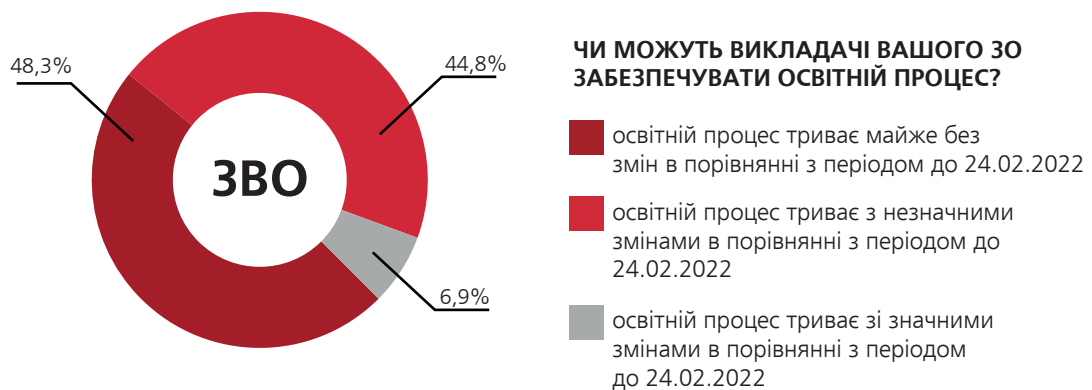
«Позаяк волонтерська діяльність передбачає постійне пересування Україною, я не зміг поєднати роботу та навчання, тому розірвав договір. Зараз я більше потрібен Україні».

«Ми з деякими одногрупниками з перших днів війни долучилися до соціальної роботи в міському волонтерському центрі: розвозили ліки та продукти людям, які їх потребували, фасували гуманітарну допомогу. Саме тому часу на навчання майже не вистачало. На підприємствах, де ми були оформлені на навчання, до цього здебільшого поставилися з порозумінням».

ЗМІНИ В ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ

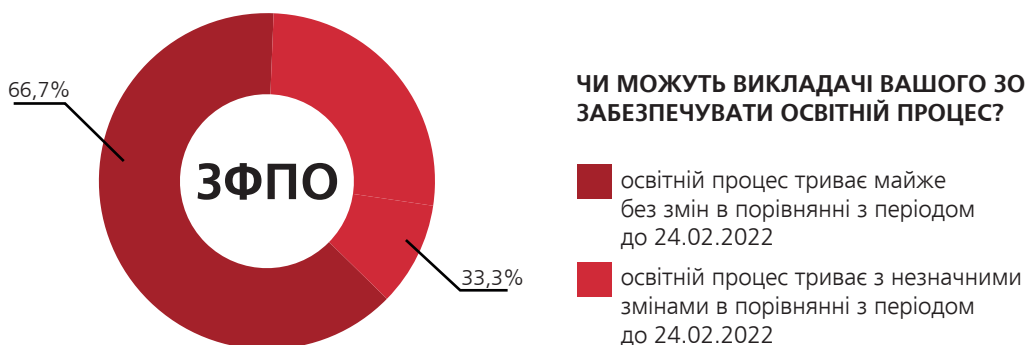
Очевидно, що війна внесла зміни до освітнього процесу. Так, 27 ЗВО (93%), здебільшого ті, які перебувають на підконтрольній або деокупованій території, надали відповідь, що освітній процес триває з незначними змінами або майже без змін, як порівняти з періодом до 24.02.2022. Два ЗВО, що перебувають на підконтрольній території (Київський національний університет імені Тараса Шевченка та Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля) зазначили, що освітній процес триває із значними змінами, як порівняти до 24.02.2022.

Рисунок 10. Спроможність ЗВО забезпечити освітній процес, %

Усі ЗФПО можуть забезпечувати освітній процес, 10 ЗО (66,7%) майже без змін, як порівняти з періодом до 24.02.2022, а 5 (33,3%) – з незначними змінами, як порівняти з цим періодом.

Рисунок 11. Спроможність ЗФПО забезпечити освітній процес, %

Заклади освіти

«Освітній процес відбувається в дистанційному синхронному режимі з використанням внутрішнього віртуального навчального середовища коледжу (платформа MOODLE). Викладачі коледжу збільшили відсоток проведення занять з використанням відеоконференцій».

«Враховуючи, що є постійні повітряні тривоги, викладачі й студенти працюють онлайн в синхронному (пари проводяться відповідно до розкладу) і асинхронному (в режимі контактних та індивідуальних занять, а також консультацій відповідно до можливостей студентів та викладача)».

«Освітній процес відбувається лише в онлайн-форматі, послуговуючись онлайн-платформами. У деяких випадках та з окремими студентами в зв'язку з технічними обмеженнями та психоемоційним станом студентів заняття здійснюються у формі консультацій».

«Оскільки ухвалено зміни до Закону України «Про освіту», а саме ст. 571 про забезпечення державних гарантій в умовах воєнного стану та відповідно до наказу ректора університету №54 від 23.03.2022 р. «Про відновлення освітнього процесу у II семестрі 2021/2022 н. р.» виникла потреба відпрацювання пропущених 4 тижнів через вимушені канікули. Тому на всіх курсах і рівнях вищої освіти двома розпорядженнями першого проректора №4 і №6 було введено відповідно два тижні лекційного інтенсиву та два тижні з поглибленим відпрацюванням практичної складової.

Відповідно до наказу МОН України № 265 від 21.03.2022 року «Про проведення атестації випускників закладів фахової передвищої, вищої освіти» ухвалено рішення запровадити в університеті зміни форми атестації здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти з кваліфікаційної роботи на атестаційний іспит. Із цією метою розпорядженням першого проректора № 5 від 28.03.2022 р. факультетам дано завдання за усіма освітніми програмами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (окрім ІП, ТП, ФП) внести відповідні зміни в освітні програми та навчальні плани у формі додатка до них за розробленим в університеті зразком, передбачити один тиждень (1,5 кредити ЄКТС) на підготовку до атестації у формі атестаційного екзамену в освітніх програмах та навчальних планах, залишок кредитів, що передбачені на виконання кваліфікаційної роботи бакалавра, перенести в навчальну складову шляхом перерозподілу між дисциплінами поточного семестру. Ці корегування призводять до потреби внести зміни в графіку навчального процесу шляхом подовження навчання здобувачів на чотири тижні за рахунок залишку тижнів, відведених на виконання кваліфікаційної роботи. Отже, було запропоновано додаток до графіку навчального процесу, який врахував запропоновані зміни».

«Внесено зміни до графіку освітнього процесу, дозволено замінити дипломне проектування та захист дипломних проєктів (робіт) на IV курсі бакалаврського рівня освіти на випускний кваліфікаційний іспит; відбулося скорочення переддипломної практики шляхом збільшення теоретичної підготовки».

«Освітній процес став більш гнучким. Ширше застосовуються ІКТ-технології. Заняття, що припиняються на час тривоги, проводяться у зручний для студентів і викладачів час. Збільшилася кількість індивідуальних онлайн консультувань».

Заклади освіти про вплив війни

«Особи, евакуйовані з окупованих місць чи місць активних військових дій, дуже часто не мають засобів та відповідної техніки для навчання».

«У деяких здобувачів відсутні технічні можливості долучатися до освітнього процесу».

«Відсутність зв'язку й стабільного інтернету на тимчасово окупованій території».

«Частина здобувачів освіти (студенти III та IV курсів) беруть активну участь у волонтерській діяльності, задіяні в ТрО міста, а дехто мобілізований до лав ЗСУ. З метою виконання цими здобувачами освіти індивідуальних планів та освітньо-професійних програм, викладачі коледжу не обмежують час виконання навчальних тестів, завдань тощо».

«Відсутність коштів для оплати контракту за навчання, зокрема здобувачами випускних курсів. Необхідні пільгові кредити або тимчасове переведення на бюджет. Неможливість забрати особисті документи про освіту та власні речі в гуртожитку в університеті, який окуповано РФ. Для можливості відновлення освітнього процесу в офлайн-форматі для здобувачів вищої освіти з тимчасово переміщених ЗВО потрібні місця в гуртожитках».

«Робота в НУВГП організована дуже добре, але студенти-дуальники не завжди мають змогу підключитися вчасно, відреагувати на завдання викладача (перебувають на сезонних роботах у полях або в них відсутній інтернет). Це стосується спеціальності «Агрономія». Певні труднощі пов'язані з наявністю інтернету».

«Наслідком бойових дій є пошкоджені зв'язок (відсутність Інтернету) та інфраструктура району. Наразі здобувачі освіти мають проблеми з інтернетом, засобами зв'язку (наприклад, мобільні телефони відібрали окупанти). Адміністрація коледжу та викладачі здійснюють індивідуальний підхід до кожного студента».

Заклади освіти про вплив війни

«Є негативні наслідки: зменшення фінансування за програмами підготовки фахівців та за науковими темами, що може призвести до зниження якості виконуваних робіт. Скорочення, переведення на простій частини працівників».

«Змушені проводити заняття повністю в онлайн-формі, що особливо негативно впливає на інженерно-технічні спеціальності. Відповідні обмеження під час проходження навчальних та виробничих практик».

«Дуже погано. Так, зменшення фінансування на 17% у червні–грудні 2022 за всіма видами кошторисних призначень ставить під питання якість вступної кампанії 2022. Зрештою, нормальне проведення опалювального сезону 2022–2023 рр. визначає заходи інтенсифікації освітнього процесу».

«Можливе зменшення кількості студентів, особливо серед іноземців».

«Це залежить від багатьох факторів, як-от тривалості війни та підтримки післявоєнного відновлення інфраструктури України, зокрема сфери освіти».

«Зривів навчання немає, зараз усі заняття проводяться за розкладом. Якщо студент або студентка не відвідали університет, ми їх не відраховуємо. За рекомендаціями МОН, є можливість приймати студентів до університету як слухачів у межах внутрішньої академічної мобільності. У КНУ є викладачі та студенти, які подалися до лав ТрО і ЗСУ».

«Негативно. У зв'язку з окупацією району багато дітей вступного віку виїхало за кордон, що погіршує ситуацію вступної компанії – 2022 у коледжі».

«Якщо війна буде довготривалою, то виникає загроза відтоку найперспективніших викладачів за кордон. Унаслідок зниження надходжень до бюджету й потреби в постійному збільшенні видатків на оборону країни, ймовірно подальше зниження фінансування усіх закладів освіти. Це призведе до погіршення матеріально-технічної бази та неможливості вчасно оплачувати заробітну плату працівникам. Очевидно, що зниження купівельної спроможності українців та вимушена міграція до інших країн зменшить чисельність абітурієнтів, а це в майбутньому призведе до скорочення НПП».

«Функціонування ЗО в майбутньому вимагатиме спрямування зусиль на відновлення матеріально-технічної бази, перегляд наявних програм до потреб ринку праці, розширення переліку освітніх програм».

«Змінюється система управління і змінюються критерії оцінювання роботи викладачів».

«Вплив негативний. Розвиток суттєво призупинений унаслідок скорочення фінансування різних програм і конкурсів, зокрема наукових. Зменшились видатки на систему ВО. Зникла стабільність і впевненість викладачів у завтрашньому дні, тож працівники й працівниці звільняються та переїжджають до інших країн тощо».

«Зменшення кількості студентів на контрактній формі навчання, обмеження проходження виробничих практик».

Здобувачі освіти про вплив війни

«Вплив виявився на психо-емоційному стані викладачів і студентів, підвищення тривожності, фрустрованості. Часткова втрата контингенту. Зменшення надходжень до спецфонду ЗВО (нездатність студентів сплачувати за навчання)».

«Частина підприємств та організацій, на базі яких здобувачі проходили практику та отримували ті чи інші навички, згорнули виробництво або ж перейшли на скорочений графік роботи, тож як наслідок стали ще більш недоступними, аніж у карантинний період. Негативний вплив на якість навчального процесу очевидна. До того ж частина фахівців, з якими були налагоджені контакти, перебувають в евакуації, тож комунікація відбувається лише онлайн, а це теж не сприяє досягненню бажаних результатів. Війна порушила деякі канали взаємодії між здобувачами, викладачами та базовими підприємствами. Усе це вплинуло на якість навчального процесу».

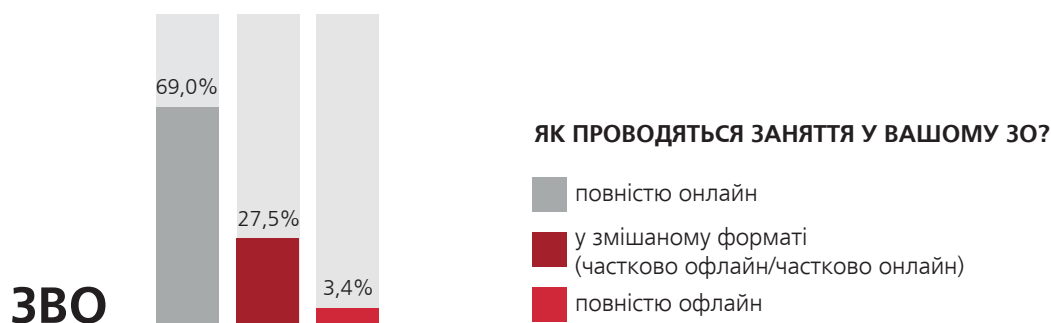
«На мою думку війна навпаки об'єднала українців. Усі ми готові стояти на варті до кінця. Мені здається, що всі, хто хотів поїхати – вже поїхали. Ті, хто залишились – будуть відновлювати Україну після перемоги. Наприклад, 99,9 % моїх одногрупників продовжать навчання наступного навчального року»

«Не знаю хто як, а я дуже скучила за навчанням. Дуже сподіваюся на офлайн-формат наступного навчального року. Я не думаю, що якість навчання суттєво зміниться. Гадаю, що викладачі так само потребують реалізації, спілкування, соціальної активності. Головне, щоб не бомбили, а так ми все надолужимо».

«Наш університет переміщено в інший регіон. Безумовно, це вплинуло на викладацький та студентський склад. Мені здається, закладам освіти, що залишились на місці, навіть у містах, що бомблять щодня, набагато легше в цьому сенсі. Важко передбачити, чи прийдуть до нашого університету нові студенти наступного навчального року. Мабуть, немає гарантії, що теперішні студенти повернуться».

Війна вплинула також на формат проведення занять. Більшість ЗО зазначили, що працюють в онлайн-форматі. Змішаний формат є більш актуальним для ЗФПО. 20 ЗВО проводять заняття в онлайн-форматі. Змішаному формату проведення занять – частково онлайн, частково офлайн – надали перевагу 6 ЗВО (21%), Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя проводить заняття повністю в офлайн-форматі.

Рисунок 12. Формат проведення занять у ЗВО, %

Серед закладів фахової передвищої освіти десять ЗО (60%) проводять заняття в змішаному форматі, інші п'ять закладів – в онлайн-форматі.

Рисунок 13. Формат проведення занять у ЗФПО, %

Водночас Міністерство освіти та науки України⁶ рекомендує забезпечити особливі умови навчання (зокрема, надання академічної відпустки тощо) для тих здобувачів освіти, які перебувають у лавах ЗСУ або в підрозділах ТрО, займаються волонтерською діяльністю, і внести зміни до затвердженого графіка освітнього процесу з урахуванням поточної ситуації.

Збільшується увага викладачів у воєнний час до індивідуальних консультацій із здобувачами, оскільки не кожен із здобувачів має можливість відвідувати заняття. Замінюються форми атестаційних іспитів. Так, кваліфікаційна робота бакалаврів замінюється на кваліфікаційний іспит.

Серед ЗВО всі, крім одного, зазначили, що частка викладачів, які не можуть якісно виконувати свою роботу, становить менше 20%. Так, Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного має від 20% до 50% викладачів, які не можуть якісно виконувати свої обов'язки. Цей заклад розташований на тимчасово окупованій території, тож був переміщений після 24.02.2022.

⁶ НАКАЗ МОН від 07.03.2022 №235 «Про деякі питання організації роботи закладів фахової передвищої, вищої освіти на час воєнного стану». [Електронне джерело] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0235729-22#Text>

Серед закладів фахової передвищої освіти також усі, крім одного ЗО, зазначили, що частка викладачів, які не можуть якісно виконувати свою роботу є меншою за 20%.

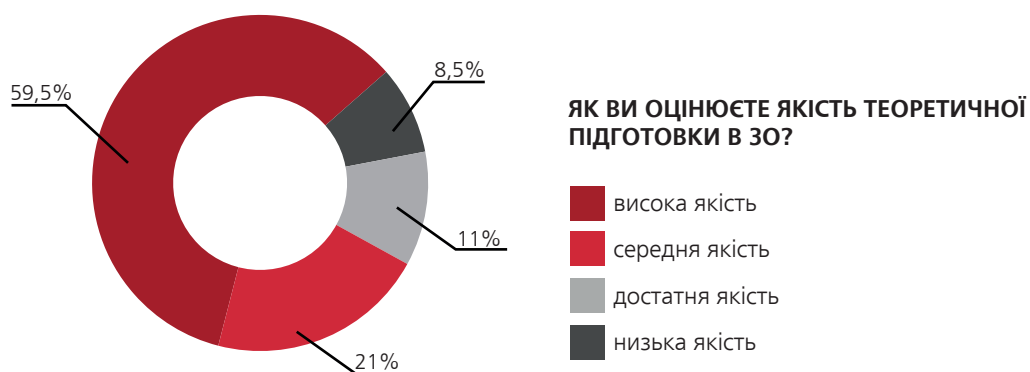
Протягом дослідження виявлено дві основні проблеми щодо забезпечення викладачем освітнього процесу. Проведення занять під час повітряної тривоги є забороненим, після початку повітряної тривоги заняття має перервати або викладач або здобувачі. Читання лекції часто відбувається в підвалі, а це велике випробування, крізь яке проходять нині українські викладачі. Важкий психологічний стан, емоційне вигорання, тривожність, відчуття небезпеки ускладнює концентрацію. Серед учасників опитування є ті, хто повернувся до освітнього процесу повністю, але у багатьох цієї можливості немає. Водночас усі вважають, що викладати та вчитися потрібно навіть за цих умов та попри психологічні труднощі.

До основних технічних проблем, про які вказували викладачі та здобувачі, можна віднести відсутність зв'язку або доступу до інтернету. У цих умовах до МОН України від закладів освіти лунали пропозиції щодо перегляду норм навантаження на викладачів, припинення дій з урізання заробітної платні.

Найменше за інших зміни у процесі навчання відчували здобувачі освіти, адже впродовж 2021/2022 навчального року навчалися дистанційно, маючи змогу відвідувати заклади освіти лише протягом двох місяців восени (як у часи карантину через пандемію). Саме тому більшість здобувачів зазначає, що попри початок повномасштабного вторгнення в Україну, закладам освіти вдалося забезпечити освітній процес на достатньому рівні, навіть, якщо йдеться про пошкодження інфраструктури та переміщення закладів освіти в інші регіони країни.

Попри безпрецедентні труднощі, обумовлені війною, більшість здобувачів, які навчаються за ДФЗО, позитивно оцінює якість теоретичної підготовки в закладі освіти.

Рисунок 14. Оцінка якості теоретичної підготовки в закладі освіти, %

Здебільшого не задоволені якістю навчання здобувачі, які навчаються за аграрними спеціальностями та найчастіше нарікають на застарілість теоретичної інформації, що надається закладом освіти та на невідповідність навчального матеріалу новітнім тенденціям у галузі.

Усі заклади освіти вказували складнощі організації навчання під час війни.

До основних проблем і викладачі, і здобувачі освіти віднесли:

- морально-психологічні;
- скорочення фінансування більшості програм ЗО;
- падіння рівня життя у здобувачів освіти (здобувачі освіти втратили можливість платити за навчання за контрактом);

- зміна місцезорозташування закладів освіти та підприємств;
- зміна статусу викладачів та здобувачів на вимушено переселених осіб або осіб, які перебувають під захистом третіх країн;
- фізична неможливість проведення або відвідування занять, коли хтось з учасників процесу опинився в полоні, загиблі, перебуває в зоні бойових дій, в окупації тощо;
- технічні проблеми, що ускладнюють проведення занять тощо.

Заклади освіти

«Надто велике навантаження на викладачів (пов'язано з індивідуальною перевіркою виконаних завдань до кожної пари + проведення занять згідно з розкладом)».

«Недостатня кількість технічних засобів у здобувачів освіти та відсутність інтернет-зв'язку в населених пунктах, де вони проживають».

«Неможливість бути присутнім на роботі в зв'язку з переміщенням як внутрішнім, так і закордонним».

«Для тимчасово переміщених закладів вищої освіти є низка проблем, які потребують вирішення:

- соціальні проблеми, які полягають насамперед у потребі забезпечити тимчасовим житлом науково-педагогічних працівників та інших співробітників університету (та членів їхніх сімей);
- матеріально-технічне забезпечення ЗВО, адже аби забезпечити організацію освітнього процесу та стабільного функціонування тимчасово переміщеного ЗВО, є гостра потреба у технічному оснащенні університетів. Так, є потреба в потужних серверах для відновлення роботи сайту, освітнього порталу, автоматизованої системи керування, а також баз даних навчального відділу, наукової бібліотеки, відділу кадрів, бухгалтерії та інших підрозділів університету. До того ж для роботи науково-педагогічних працівників та інших співробітників тимчасово переміщених ЗВО є потреба в придбанні у достатній кількості ноутбуків, комп'ютерів, принтерів, сканерів, веб-камер та іншої комп'ютерної техніки».

Здобувачі освіти

«АПК дуже чутливий до технологічних інновацій, про які, на жаль, більшість викладачів зовсім не чули. Виникає думка, що вони колись намертво щось собі завчили й протягом навіть не років, а десятиліть голосно розповідають про це з трибун аудиторій. А ми потребуємо «свіжого повітря»: інноваційного підходу, хочемо набувати практичних навичок у світлих чистеньких лабораторіях, оснащених усім необхідним. Ви бачили лабораторії університетів у Токіо?»

«Протягом періоду навчання за дуальною формою здобуття освіти, я працювала «три на три» [три дні в університеті, три – на підприємстві – прим. ред.], тобто в мене був час на навчання. Якщо порівнювати знання, що я отримала на підприємстві та в університеті, – очевидно виграє підприємство. Саме тому від всього серця вдячна долі, що маю змогу працювати в професійному колективі».

«Знання, що ми отримали в клініці, важко переоцінити. За місяць я отримав корисніші знання, аніж за три роки навчання в закладі освіти. Наприклад, в університеті розповідали винятково про скляні шприці-катетори, хоча вся прогресивна ветеринарна спільнота користується металевими. Це лише один випадок, але він дуже яскраво ілюструє застарілість, ба більше, заскорузлість теоретичного навчання».

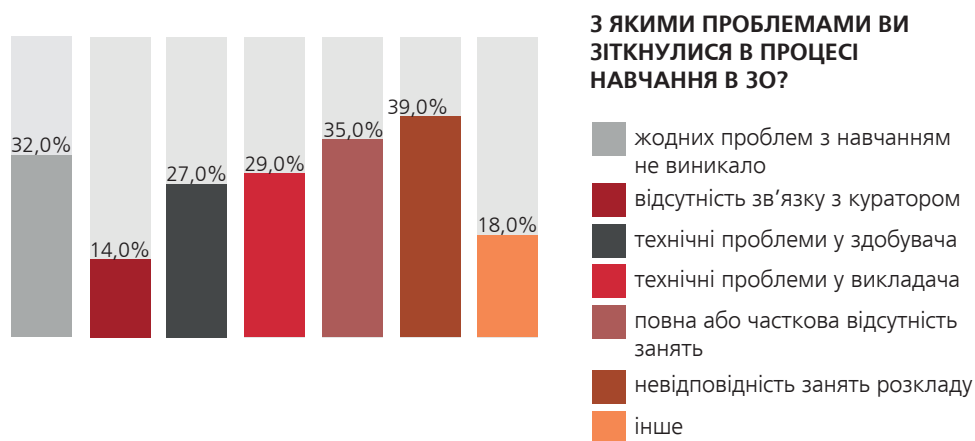
«Уперше за весь період навчання я отримав змогу займатися селекцією в тому розумінні, про який завжди мріяв. До того як потрапив на підприємство, я міг бачити ці процеси лише на відео-платформі YouTube. Наші викладачі й досі викладають за підручниками радянських часів».

«На початку навчального року ми написали заяви про переведення до спеціальної групи. Не знаю, чи це була заява про дуальне навчання. Протягом місяця ми регулярно відвідували два харківські заводи, де нас ознайомили з особливостями багатьох інженерних процесів у будівництві, а двох дівчат з нашої групи навіть взяли на постійну роботу. Із початком повномасштабного вторгнення ця практика призупинилась. На жаль, будівлі нашого університету частково пошкоджені, а ще кажуть, що є загиблі серед викладачів. Проте університет зміг забезпечити нам закінчення навчального року, за що ми дуже вдячні нашим викладачам. Особисто я змогла закінчити бакалаврат і зараз планую вступати на магістратуру. Моя родина не збирається залишати Харків».

«Багато наших викладачів перебувають в інших країнах, здебільшого європейських, у статусі біженців. У принципі це не перешкоджало навчальному процесу, але пари доводилось часто переносити внаслідок технічних проблем або бюрократичних аспектів країн, що їх приймали».

32 здобувачі, що навчалися за ДФЗО протягом 2021/2022 навчального року, зазначили відсутність будь-яких проблем під час навчання в закладі освіти. Всі здобувачі, які наголосили на наявності проблем, зазначили про постійні зміни в розкладі та перенесення пар.

Рисунок 15. Проблеми здобувачів, які навчаються за ДФЗО, в процесі навчання в закладі освіти

18 здобувачів зазначили інші проблеми в процесі навчання за ДФЗО в закладі освіти:

- збільшення навантаження на самостійне опрацювання матеріалу;
- проведення занять на вихідних;
- припинення заняття під час повітряної тривоги, а потім не відпрацювання матеріалу;
- пропаганда деякими викладачами певних політичних поглядів;
- проблеми з оформленням включеного навчання.

Здобувачі освіти

«Я фізично не міг дістатися до техніки протягом перших тижнів від початку війни. У період, коли цілодобово обстрілювали Київ, ми майже постійно перебували в укритті, тож про жодний зв'язок навіть не йшлося. Щоб всього-на-всього кудись подзвонити, треба було підійматися сходами нагору».

«Перші тижні ми були в такому шоці, що словами не передати. Зараз ми вже призвичаїлись трохи та звикли жити під звуки сирен та обстрілів, а на початку війни ми 24/7 проводили у бомбосховищі, тому я не міг відвідувати пари або думати про навчання».

«Інтернет-зв'язок у нас зник на другий день після початку повномасштабного вторгнення. Ми дуже вдячні викладачам, що вони дали нам змогу опрацювати матеріал самостійно. Хоча, як мені відомо, у багатьох також були проблеми з інтернетом».

«Протягом березня місяця я не мала доступу до інтернету. Інтернет був повністю відсутній, а якість мобільного інтернету також залишала бажати кращого. Безумовно, я якось намагалась виходити на зв'язок з телефону, але здебільшого задля того, щоб повідомити про свої проблеми».

Деякі із здобувачів замислюються над раціональністю продовження навчання. Насамперед це стосується студентів, які цього року отримали дипломи бакалавра. До причин можна віднести активні військові дії на території України, бажання бути корисним для своєї країни та потреба фінансово підтримувати свої родини. Саме тому майже половина студентів, які закінчили цього року бакалаврат, не хочуть продовжувати навчання в магістратурі, проте планують залишитись працювати на підприємстві.

Здобувачі освіти

«Я не буду цього року вступати до магістратури, адже наразі навчатися неможливо. Справа не в якості навчання, адже наш університет з усіма викладачами зробили неможливе в минулому навчальному році. На мою думку, якість онлайн-навчання була вища на початку вторгнення РФ, ніж у період пандемії. Нині я розумію, що фізично та морально на це не здатний. Залишившись працювати на підприємстві на повний робочий тиждень, я вже зайнятий 8–9 годин на день, а ще займаюсь активною волонтерською діяльністю в нашому місті».

«До магістратури вступати не планую. Насамперед рівень викладання відчутно погіршився з початком повномасштабного вторгнення. Я впевнений, що в наступному році ситуація значно погіршиться».

«Навіть не думаю про вступ до магістратури. Рівень навчання за останній навчальний рік суттєво погіршився, а ще більшість пар зовсім не проводились. Замість цього з нас вимагали безліч індивідуальних робіт, що потребували самостійного опрацювання. Саме тому для мене нині найкраще сконцентруватися на роботі».

«Не планую вступати до магістратури. На початку навчального року я ще вагався, проте повномасштабне вторгнення допомогло визначитись. Я продовжуватиму працювати на фермі, аби допомогти своїй родині та забезпечити всім необхідним батьків. Хоча Рівне не є в епіцентрі бойових дій, але багато людей втратили роботу з початку війни, тому розумію, що не можна втрачати цю можливість. Тим паче, що вже після десяти місяців роботи я зміг гарно зарекомендувати себе».

Опитані здобувачі освіти в своїх відповідях є патріотично налаштованими, вірять у перемогу та відбудову України. Молодь вірить, що війна лише об'єднала український народ. Досвід навчання в складних умовах загартував та підготував до будь-яких випробувань.

4 липня 2022 року під час Міжнародної конференції в м. Лугано (Швейцарія) Прем'єр-міністр Денис Шмигаль презентував «План відновлення України»⁷. План містить розділ щодо відновлення сфери освіти і науки. У відбудовчий період планується продовження розпочатих реформ, спрямованих на розвиток і посилення людського потенціалу країни (розбудова мережі сучасних закладів освіти, реалізація стратегії розвитку вищої освіти, підготовка кваліфікованих фахівців тощо). До того ж особливе значення має приділятися безпеці всіх учасників освітнього процесу. План відновлення враховує досвід європейських країн, а також пропонує використання принципів, підходів, інструментарію та практик Європейського Союзу. Дуальна форма здобуття освіти є частиною цього прогресивного досвіду та має відіграти значну роль в покращенні якості освіти та наближення її до вимог ринку праці сучасної України.

Роботодавці

«Після всього пройденного ми не можемо зупинятися. Ми повинні відновлювати та розвивати українську економіку. Дуальна освіта – це можливість підготовки високоякісних працівників».

«Якщо мені хтось рік тому сказав би, що на території України буде справжня пекельна війна, я б ніколи в це не повірив. Все ж війна почалася. Декілька родин моїх працівників майже місяць просиділи в підвалі під окупацією, а виробничі потужності зупинились. Звісно, я не міг робити ніяких прогнозів, але зараз ми потихеньку «впливаємо». Знаєте, після цього пекла мені вже нічого не страшно. Наступного року ми плануємо відновити співпрацювати з університетом, бо наші здобувачі виявились міцними горішками».

⁷ ПЛАН ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ: ОСВІТА ТА НАУКА, ЯК ФУНДАМЕНТ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ. Опубліковано 06 липня 2022 року. [Електронне джерело] – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/news/plan-vidnovlennya-ukrayini-osvita-ta-nauka-yak-fundament-rozvitku-lyudskogo-potencialu#:~:>

СПРОМОЖНІСТЬ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ТА ПІДПРИЄМСТВ-ПАРТНЕРІВ ЗАБЕЗПЕЧУВАТИ ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ЗА ДФЗО ПІД ЧАС ВІЙНИ

До цього блоку увійшли відповіді лише тих 22 ЗВО та 12 ЗФПО, які здійснюють навчання за ДФЗО. У попередні розділи увійшли також відповіді тих ЗО, які надали Звіти МОН України, але зазначили, що навчання за ДФЗО в цьому навчальному році не здійснювали.

Усі заклади освіти акцентували на важливості продовження співпраці з підприємствами та продовження навчання здобувачів за ДФЗО.

Більшість опитаних прогнозує значне зменшення кількості здобувачів освіти, особливо тих, які навчатимуться на контрактній основі. Очікується також скорочення професорсько-викладацького складу, яке пов'язують із зменшенням фінансування та скороченням кількості здобувачів освіти. За умови довготривалої війни також передбачають «відтік мізків» за кордон і зниження якості освіти в ЗО.

Підприємства вказують, що війна продемонструвала потребу в раціональному ставленні до часу. Вони зазначали, що однією з переваг ДФЗО для студентів є зменшення часу на вивчення застарілої, а відтак неактуальної, теорії. Цей підхід дає змогу проявити себе, аби побудувати свою кар'єру. Війна не лише більше викристалізувала цю перевагу, а й поставила нові вимоги перед закладами освіти щодо осучаснення програм та розширення співпраці з бізнесом.

Більшість роботодавців впевнена: якщо їхнє підприємство вистояло за часів війни, під обстрілами та окупацією, то будь-які негаразди йому вже не страшні.

15 ЗВО зазначили, що мають можливість забезпечувати навчання за ДФЗО, 7 ЗВО надали відповідь, що можуть забезпечувати ДФЗО лише частково.

Рисунок 16. Оцінка можливості забезпечувати освітній процес за ДФЗО ЗВО, %

Таблиця 13. Співвідношення відповідей на запитання «На якій території знаходиться Ваш заклад освіти?» та «Чи є можливість у закладі освіти забезпечувати освітній процес за ДФЗО?», ЗВО

На якій території розташований ваш заклад освіти?	Чи є можливість у закладі освіти забезпечувати освітній процес за ДФЗО?		
	Так	Частково	Усього
у зоні проведення активних бойових дій	0	3	3
на деокупованій території	1	1	2
на підконтрольній Україні території, де не ведуться/не велися активні бойові дії та не було окупації	14	2	16
на тимчасово окупованій території	0	1	1
Усього	15	7	22

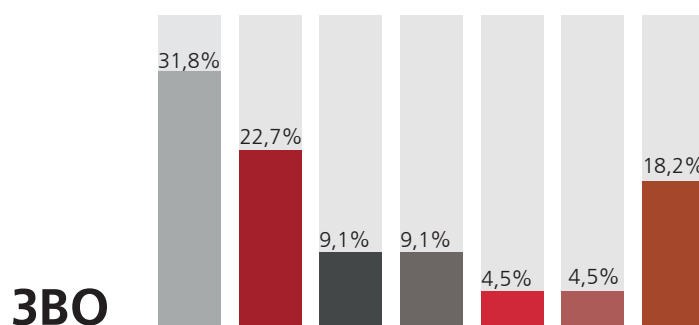
Серед закладів фахової передвищої освіти шестеро можуть забезпечувати навчання за ДФЗО в своїх закладах освіти. Ще шестеро ЗФПО вказали, що можуть робити це лише частково.

Таблиця 14. Співвідношення відповідей на запитання «На якій території розташований ваш заклад освіти?» та «Чи є можливість у закладі освіти забезпечувати освітній процес за ДФЗО?», ЗФПО

На якій території розташований ваш заклад освіти?	Чи є можливість у закладі освіти забезпечувати освітній процес за ДФЗО?		
	Так	Частково	Усього
на деокупованій території	0	1	1
на підконтрольній Україні території, де не ведуться/не велися активні бойові дії та не було окупації	5	5	10
на тимчасово окупованій території	1	0	1
Усього	6	6	12

Дослідниці намагалися насамперед виявити частку підприємств-партнерів, що продовжили функціонувати та проводити заняття за ДФЗО під час війни. Тільки сім ЗВО продовжують співпрацювати з підприємствами-партнерами без змін.

Рисунок 17. Стан співпраці ЗВО та підприємств-партнерів в межах ДФЗО, %

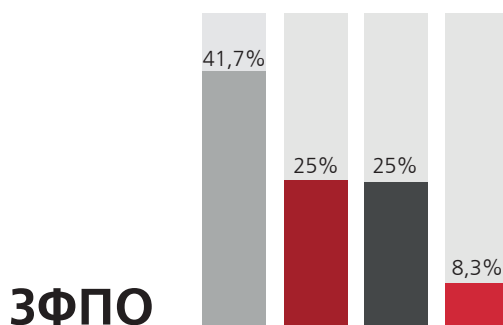
ЧИ ФУНКЦІОНУЄ/ЮТЬ НАРАЗІ ПІДПРИЄМСТВО/А-ПАРТНЕРИ ІЗ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ ЗА ДФЗО, ЯКИХ ВИ ВКАЗУВАЛИ У ПОПЕРЕДНІХ РІЧНИХ ЗВІТАХ ТА У НАКАЗАХ МОН УКРАЇНИ?

- так, всі продовжують працювати в форматі без змін та навчати здобувачів освіти за ДФЗО
- так, всі підприємство/а функціонує/ють, але здобувачів освіти продовжує навчати тільки частина з них
- так, продовжують працювати лише деякі підприємства та навчати здобувачів освіти за ДФЗО
- так, всі підприємство/а функціонує/ють, але здобувачів освіти більше не навчають
- так, продовжують працювати лише деякі підприємства, але жодне не навчає здобувачів освіти за ДФЗО
- ні, всі підприємства-партнери наразі не функціонують
- інше

Лише п'ять закладів фахової передвищої освіти продовжують співпрацювати з підприємствами-партнерами без змін.

Рисунок 18. Стан співпраці ЗФПО та підприємств-партнерів в межах ДФЗО, %

ЧИ ФУНКЦІОНУЄ/ЮТЬ НАРАЗІ ПІДПРИЄМСТВО/А-ПАРТНЕРИ ІЗ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ ЗА ДФЗО, ЯКИХ ВИ ВКАЗУВАЛИ У ПОПЕРЕДНІХ РІЧНИХ ЗВІТАХ ТА У НАКАЗАХ МОН УКРАЇНИ?

- так, всі продовжують працювати в форматі без змін та навчати здобувачів освіти за ДФЗО
- так, продовжують працювати лише деякі підприємства та навчати здобувачів освіти за ДФЗО
- так, всі підприємство/а функціонує/ють, але здобувачів освіти продовжує навчати тільки частина з них
- так, продовжують працювати лише деякі підприємства, але жодне не навчає здобувачів освіти за ДФЗО

Представники(-ці) ЗВО зазначили, що ситуація з підприємствами-партнерами залежить від їхнього місцерозташування. Підприємства, що перебували/перебувають у місцях активних бойових дій або під окупацією, частково або повністю припинили діяльність. Деякі підприємства Київщини та Харківщини відновлюються після деокупації, а деякі ЗВО не мають інформації про свої підприємства-партнери, які залишилися на окупованих територіях.

Нижче наведено систематизовану інформацію, яку надали ЗО щодо місцеперебування підприємств-партнерів та їхньої участі в навчанні здобувачів.

Заклади освіти

«Глухівський НПУ співпрацює із закладами освіти Полтавської та Сумської областей, тож усі продовжують працювати».

«Деякі підприємства не відновили роботу, на деяких досить небезпечно».

«Деякі підприємства на окупованій території працюють, але вже під контролем РФ, тож це унеможлиблює внаслідок безпеки навчання здобувачів освіти за ДФЗО».

«Підприємства здебільшого функціонують обмежено, а програми відбору студентів та підготовки за ДФЗО на них призупинено на період воєнного стану з подальшим переглядом».

Таблиця 15. Інформація про підприємства, які є партнерами ЗВО, та про їх готовність продовжувати навчання здобувачів за ДФЗО

Назва ЗВО	Ситуація з підприємствами-партнерами ЗВО
Вінницький національний аграрний університет	Усі підприємства-партнери продовжують функціонувати на підконтрольній Україні території, де не велися активні бойові дії та не було окупації.
Державний податковий університет	Органи державної влади, що спрямовуються і координуються Мінфіном, працюють в умовах воєнного стану
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу	Більша кількість підприємств працюють на підконтрольній Україні території, де не ведуться/ не велися активні бойові дії та не було окупації. (Була призупинена робота в м. Чернігові, м. Охтирка Сумської області, але на цю мить відновлена.)
Київський національний університет імені Тараса Шевченка	Офіси підприємства-партнера (ТОВ «Ернст енд Янг») розташовані на підконтрольній Україні території (Київський та Львівський офіси продовжують діяльність за своєю адресою). Офіси продовжують діяльність з дотриманням традиційно високих стандартів якості.
Криворізький національний університет	Усі підприємства-партнери КНУ працюють без змін
Львівський національний університет природокористування	Підприємства-партнери розташовані на підконтрольній Україні території, де не ведуться активні бойові дії та не було окупації.
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»	Здебільшого підприємства функціонують обмежено, програми відбору студентів та підготовки за ДФЗО на них призупинено на період воєнного стану з подальшим переглядом фінансової спроможності підприємства співпрацювати за ДФЗО. Лише незначна частка підприємств доводить до завершення студентів-дуальників попереднього року набору.
Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»	Більшість підприємств розташовані в Харкові та в околиці міста. Довгий час Харківщина була під постійними обстрілами. Нині підприємства поступово відновлюють роботу, але навчання за ДФЗО зберіглося лише на незначній частині з них. Пандемія COVID вже мала негативний вплив. Низка підприємств призупинила підготовку фахівців за ДФЗО. Бойові дії значно погіршили цю ситуацію.
Національний університет «Одеська політехніка»	На підприємстві АТ «ДТЕК «Одеські електромережі» функціонують тільки підрозділи, які забезпечують підтримку життєдіяльності об'єктів критичної інфраструктури міста Одеса та області. Підприємство розташоване на території України в зоні активних бойових дій.
Національний університет водного господарства та природокористування	Підприємства-партнери функціонують та розташовані на підконтрольній Україні території, де не ведуться активні бойові дії.
Національний університет харчових технологій	За наказом МОН для спеціальності 131 «Прикладна механіка» для участі в пілотному проєкті призначено ПРАТ «Оболонь», яке вийшло з проєкту в 2019 році. У січні та лютому 2022 року велася активна робота щодо укладання договору про дуальну освіту для студентів спец. 133 на підприємстві ПрАТ «А/Т ТЮТЮНОВА КОМПАНІЯ «В.А.Т. – ПРИЛУКИ». Було призначено відповідальних осіб за впровадження ДФЗО на підприємстві та перейшли до етапу узгодження юристами підприємства договору про дуальну освіту. Після 24 лютого 2022 робота над проєктом зупинилася.
Одеський національний технологічний університет (Одеська національна академія харчових технологій)	Підприємство розташоване на підконтрольній Україні території, де не ведуться активні бойові дії. Функціонують у штатному режимі на скільки це можливо під час воєнного стану.
Поліський національний університет	Ветеринарна клініка «Велес» розташована в м. Макарів, де проходили активні бойові дії, унаслідок цього було зруйновано частину приміщення. Наприкінці травня керівництво підприємства ухвалило рішення про відновлення роботи клініки в частково вцілілій будівлі й на цю мить проводяться відновлювальні будівельні роботи. Інше підприємство не постраждало на момент підготовки звіту, оскільки перебуває на території, де не проводяться активні бойові дії.
Сумський державний університет	Компанія Netcracker з перших днів війни почала виплачувати матеріальну допомогу студентам-співробітникам, що опинилися в зоні бойових дій. Компанія також активно сприяла евакуації співробітників та близьких членів їх сімей, які бажали виїхати до безпечних місць на Заході України, а також релокації їх до країн Європи.

Назва ЗВО	Ситуація з підприємствами-партнерами ЗВО
Сумський державний університет	Компанія AMC Bridge допомогла співробітникам, здобувачам освіти, зокрема за ДФЗО, здійснити релокацію з офісів на Сході й у Центрі України у офіси на Заході України чи у закордонний офіс. Департамент соціального захисту населення і ГО «Сумське громадське коло» нині активно трансформували свою роботу в напрямку надання безпосередньої соціальної допомоги, співпрацюють з волонтерськими штабами. Саме тому навчання призупинено в попередньому режимі. Але здобувачі та викладачі працюють поруч з ними, що також є елементом навчання.
Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля	Розташовані в Луганській області, тому повністю зупинено їхню діяльність
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного	Усі підприємства-партнери розташовані на тимчасово окупованій території. Інформація щодо їхньої діяльності відсутня.
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя	Офіси підприємства-партнера розташовані в м. Київ та м. Тернопіль
Український державний університет науки і технологій	Частина Придніпровської залізниці перебуває на окупованій території та у зоні активних бойових дій.
Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова	З березня по травень 2022 р. підприємства-партнери не працювали

Представники ЗФПО також зазначали, що підприємства-партнери, що перебувають на підконтрольній Україні території, продовжують стабільно функціонувати, а підприємства, що розташовані на окупованій території або в зоні бойових дій, припинили діяльність або співпрацю з закладом освіти.

Таблиця 16. Інформація про підприємства, які є партнерами ЗФПО, та про їх готовність продовжувати навчання здобувачів за ДФЗО

Назва ЗФПО	Ситуація з підприємствами-партнерами ЗФПО
Відокремлений структурний підрозділ «Автомобільно-дорожній фаховий коледж Національного університету «Львівська політехніка»	Підприємства-партнери коледжу розташовані на підконтрольній Україні території.
Відокремлений структурний підрозділ «Барський фаховий коледж транспорту та будівництва» Національного транспортного університету	ТОВ «АВТОМАГІСТРАЛЬ-ПІВДЕНЬ» асфальтні заводи, бази та техніка розташовані в Донецькій області, Луганській області, Харківській, Миколаївській, на Одещині, в зоні бойових дій, на окупованих, деокупованих та на підконтрольних Україні територіях.
Відокремлений структурний підрозділ «Верхньодніпровський фаховий коледж Дніпровського державного аграрно-економічного університету»	На підконтрольній Україні території, де не ведуться/не велися активні бойові дії та не було окупації
Відокремлений структурний підрозділ «Новокаховський фаховий коледж Таврійського ДАТУ імені Дмитра Моторного»	ФГ «Катюша» перебуває в окупаційній зоні, хоча на цю мить активні бойові дії не ведуться.
ВСП «Глухівський агротехнічний фаховий коледж Сумського НАУ»	Підприємства розташовані на підконтрольній Україні території
ВСП «Механіко-технологічний фаховий коледж ОНТУ»	Підприємство-партнер працює стабільно
Ізмаїльський агротехнічний фаховий коледж	У нас не ведуться бойові дії
Іллінецький аграрний фаховий коледж	Підприємства-партнери перебувають на підконтрольній території України

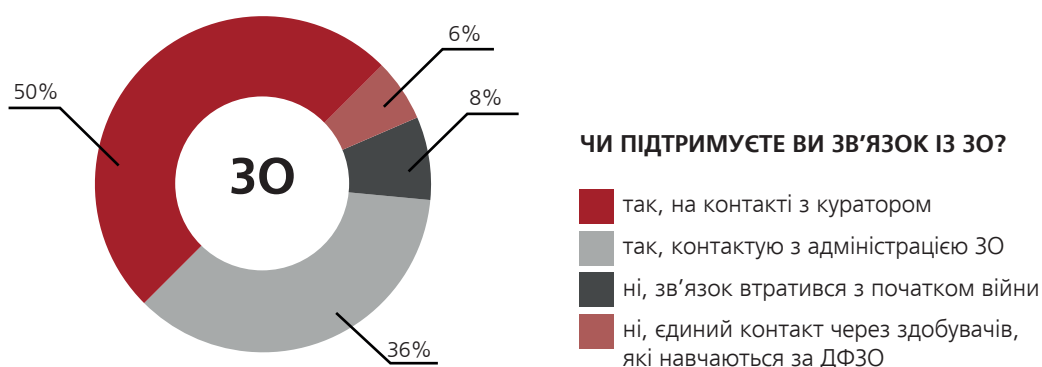
Назва ЗФО	Ситуація з підприємствами-партнерами ЗФО
Кам'янський державний енергетичний технікум	Підприємства функціонують на підконтрольній Україні території, де не ведуться/не велися активні бойові дії та не було окупації
Київський енергетичний фаховий коледж	Підприємство на підконтрольній Україні території
Рогатинський аграрний фаховий коледж	Підприємства працюють стабільно.
Таращанський технічний та економіко-правовий фаховий коледж	Підприємство розташоване на підконтрольній Україні території, де не ведуться активні бойові дії

Деякі підприємства планували розпочати навчання за ДФЗО з II семестру, але так його і не розпочали.

Деякі підприємства Київщини та Харківщини відновлюються після деокупації. Це дуже позначилося на процесі реалізації договорів за ДФЗО з закладами освіти та здобувачами.

Більшість підприємств підтримують зв'язок із закладом освіти попри воєнний стан. Більшість підприємств (36) підтримує контакт з адміністрацією закладу освіти, дещо менше (25) на зв'язку з куратором від ЗО.

Рисунок 19. Контакт із ЗО з боку підприємства, %

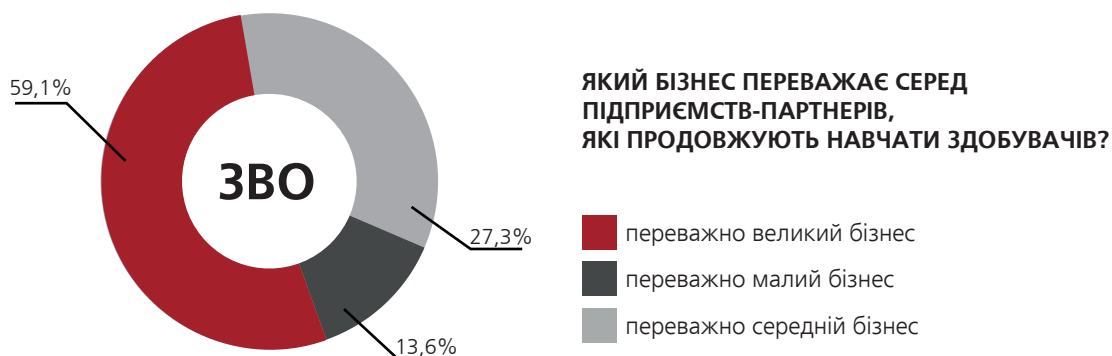
Партнерство закладів освіти, яке зрощувалось протягом впровадження ДФЗО в мирні часи, засвідчило, що підприємства не залишились осторонь від проблем викладачів та здобувачів вже рідних їм вузів. Так, Сумський державний університет повідомив, що підприємства-партнери надавали матеріальну допомогу здобувачам освіти та викладачам, а також допомагали їх евакуювати з зони бойових дій.

Роботодавці

«Слабші здобувачі або які не виявили належної наполегливості, навесні, тобто на початку військових дій, сиділи у відпустках без утримання. Натомість ті, які реально проявили себе з кращого боку, встигли себе з минулого року зарекомендувати та продемонструвати свою значущість, отримали все, що можна було від підприємства, а також пропозицію працевлаштування. Ці складнощі, пов'язані з військовими діями на території України, призвели до того, що якість стала більш концентрованою, тож це дало нам змогу виокремити кращих із кращих. Це засвідчило, що ефективність досягається лише, якщо є співпраця між закладом освіти, підприємства та здобувача».

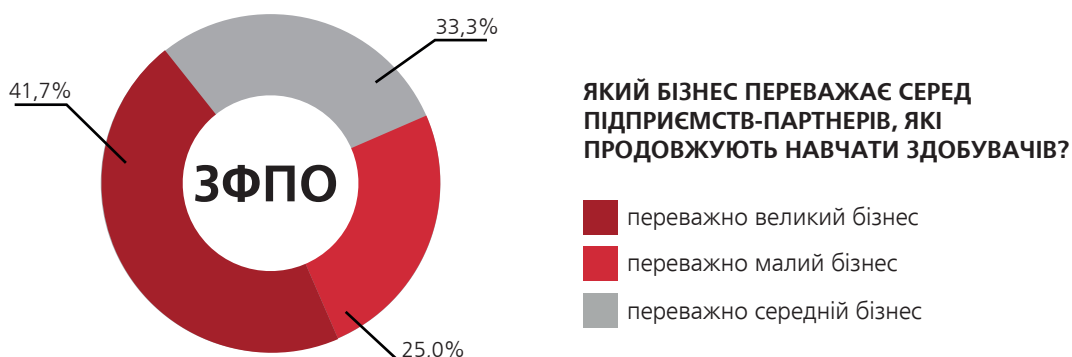
Заклади вищої освіти зазначили, що продовжують працювати здебільшого з підприємствами-партнерами, які належать до великого бізнесу, однак не слід нехтувати частку підприємств середнього та малого бізнесу, які переважають за деякими спеціальностями.

Рисунок 20. Розмір підприємств-партнерів, які продовжують співпрацювати з ЗВО, %

Заклади фахової передвищої освіти співпрацюють майже однаковою мірою із підприємствами-партнерами, які належать до великого, середнього та малого бізнесу.

Рисунок 21. Розмір підприємств-партнерів, які продовжують співпрацювати з ЗФПО, %

Рисунок 22. Забезпечення підприємствами достатнього рівня навчання на думку здобувачів, %

Із 17 здобувачів, які вказали на певні нюанси, пов'язані з навчанням на підприємствах, 11 мали на увазі декількамісячні простої у діяльності підприємств Київської, Чернігівської та Житомирської областей, обумовлені початком широкомасштабного вторгнення. Серед інших причин подібної відповіді:

- збільшення робочого навантаження шляхом ущільнення штату;
- відсутність бомбосховищ та нехтування керівництвом підприємства повітряною тривоگوю;
- затримка виплати щомісячної грошової винагороди.

Десять здобувачів визначили рівень забезпечення навчального процесу з боку підприємства як недостатній. Усього виявили сім випадків розірвання договору навчання за ДФЗО за ініціативою здобувача. Насамперед це пов'язано з тим, що очікування здобувачів не виправдовуються та профіль їхньої спеціалізації виявляється занадто складним для них. Цей факт ще раз підкреслює важливість усвідомленого та поінформованого рішення про перехід на ДФЗО, важливість проведення відбору здобувачів підприємствами, а також важливість системної профорієнтації. Виявлено також випадки, коли здобувачі йшли з підприємства через відчуття небезпеки, пов'язаного з пошкодженням інфраструктури підприємства.

Цікаво, що внутрішньо переміщені здобувачі, які навчалися за ДФЗО у іншому закладі освіти, є тільки в Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка». Вони мають можливість продовжити навчання за ДФЗО та обирати підприємство-партнера.

У порівнянні з попередніми роками, під час реалізації пілотного проекту відчутно збільшилась кількість кейсів, в яких навчальне навантаження розподіляється з дотриманням вимог ДФЗО до розподілу часу, відведеного на навчання в закладі освіти та на підприємстві, попри онлайн-формат.

Усе ще наявні кейси, коли здобувачі перебувають на підприємстві постійно, що влаштовує частину з них. Проте за умовами ДФЗО здобувач повинен мати час на відвідування ЗО та опанування теоретичного матеріалу за навчальною програмою.

З боку закладів освіти виявлено дуже різні кейси з різноманітними формами та графіками навчання. Проте всі одногласно стверджують, що освітній процес протягом 2021/2022 навчального року набув ще більшої гнучкості, ніж у попередні карантинні часи.

Наші попередні дослідження про ефективність впровадження ДФЗО⁸ засвідчили, що найкращих результатів досягали заклади освіти, що організували тісну співпрацю між викладачами та підприємством-партнером, яка зокрема виглядала як спільне обговорення освітньої програми та внесення відповідних змін в навчальні плани. Під цим кутом зору важливо проаналізувати наявність умов для проведення такої співпраці для викладачів у сучасних умовах війни.

У своїх відповідях представники й представниці закладів освіти зазначили, що більшість координаторів/кураторів ДФЗО залишилися після початку війни в місцеперебуванні закладу освіти – 19 ЗВО. Ще восьмеро ЗВО вказали, що координатори/куратори ДФЗО стали внутрішньо переміщеними особами. У трьох ЗВО зазначили, що деякі куратори виїхали за кордон.

---

8 Аналітичний звіт за результатами другого року пілотного проекту, що реалізується відповідно до Наказу МОНУ від 15.10.2019 № 1296 «Щодо запровадження пілотного проекту в закладах фахової передвищої та вищої освіти з підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти» / автори: О. Бучинська, О. Давліканова, Т. Іщенко, І. Лилик, А. Чайковська, О. Яшкіна. – Київ, 2021. – 188 с. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/18545-20211213.pdf>

Здобувачі освіти

«Нажаль, навчання на підприємстві виявилось зовсім не навчанням. Я майже не мала часу для опанування теоретичного матеріалу адже з ранку до вечора перебувала на підприємстві, намагаючись довести свою професійну придатність. З перших днів мені було зрозуміло, що довго це не зможе тривати».

«Наше підприємство працювало до останнього: навіть, коли по місту почали гатити ракетами, ми не зупинили роботу. Але після прямого влучання в одну з адміністративних будівель мені було дуже важко щось пояснювати батькам про безпеку і я був змушений припинити роботу».

«Був змушений розірвати договір через той факт, що мої очікування кардинально розійшлися з реальністю. На робочому місці мої знання та отримані за попередні роки навички виявились нікому не потрібними. Замість роботи за спеціальністю я був змушений виконувати низько кваліфіковану роботу. Так ми точно не домовлялись»

«Попри те, що майже кожен день від початку війни Харків зазнавав ворожих ракетних ударів, навчання відбувалося в повному обсязі. Я мала змогу навчатися в університеті та працювати на підприємстві. Умовно моє навантаження було розподілено 60/40».

«Не знаю як це виразити у відсотках, але думаю, щодесь половину часу я перебуваю на підприємстві, а половину часу можу займатися опануванням навчального матеріалу, який мені надає університет».

«Уже третій рік я маю честь навчатись на цьому підприємстві за спеціальністю «Електроенергетика» і я шалено задоволений. Моє навчальне навантаження умовно розподіляється 50/50. Я все встигаю та заробляю пристойні гроші, що за наявних політико-економічних умов в країні вважаю подарунком долі».

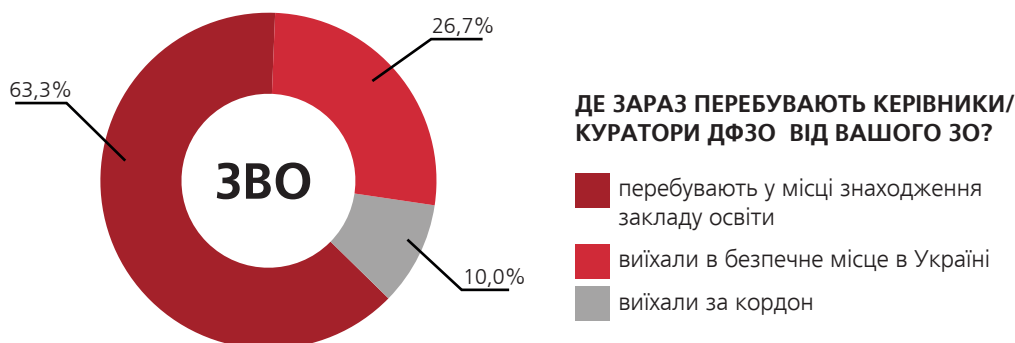
«Оформлений за ДФЗО вже другий рік. По суті, я працюю на підприємстві, шукаючи сили (фізичні, часові, психологічні) на навчання в університеті. Розумію, що це обумовлено попередньою пандемією та наявним зараз у країні воєнним станом».

«Я стала однією з щасливиць, яким вдалося пройти відбір до програми дуальної освіти. Це був справді суворий багаторівневий відбір, тож до півторарічної навчальної програми потрапили лише п'ятеро найкращих. Я дуже пишаюся цим результатом. У мене вже був досвід роботи в подібній компанії, я чітко знаю чого прагну та готова для цього працювати стільки, скільки треба. Зранку я навчаюсь, а після обіду працюю. Моє завдання відпрацювати 40 годин на тиждень».

«Чим довше я перебуваю на підприємстві та чим якісніше я працюю, тим більша моя грошова винагорода. Тому я зацікавлений працювати більше».

«Протягом трьох місяців я навчалась на дуальній формі здобуття освіти. Фактично я пропрацювала металургом на заводі та інколи мала змогу відвідувати заняття в університеті онлайн. Я сама розірвала договір та пішла з заводу, адже все виявилось зовсім не так, як я сподівалася. Робота була дуже важка».

Рисунок 23. Місцеперебування керівників/кураторів ДФЗО, %

Заклади фахової передвищої освіти зазначили, що керівники/куратори ДФЗО залишилися після початку війни в місці розташування закладу освіти.

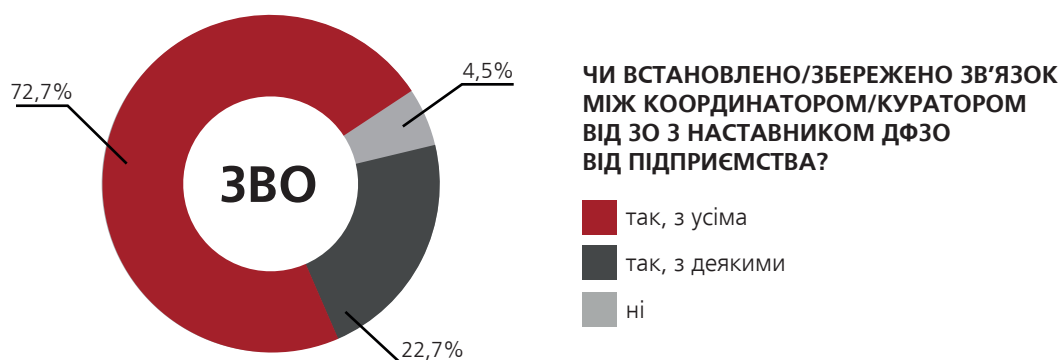
Протягом дослідження вдалось з'ясувати, що три великих національних університети запросили до себе на роботу педагогів, які є внутрішньо переміщеними особами і були координаторами/кураторами дуального навчання в інших закладах освіти. Робочі місця для них надали ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», Державний податковий університет, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут».

Заклади фахової передвищої освіти повідомили, що вони не збільшували кадровий склад та не запрошували на вакантні місця викладачів, які є внутрішньо переміщеними особами і виконували обов'язки кураторів на своїх попередніх робочих місцях, оскільки, як ми бачимо, вони не мали цих вакансій. Усі керівники/куратори ДФЗО коледжів залишилися в місці розташування закладів освіти після початку війни.

Відповідно до наданої інформації майже всі координатори/куратори ДФЗО від ЗВО продовжують контактувати з наставниками від підприємства. 16 ЗВО (72,2%) зазначили, що координатори/куратори від ЗВО контактують з усіма наставниками ДФЗО від підприємства. П'ять ЗВО (22,7%) надали відповідь, що контакт збережено лише з деякими наставниками ДФЗО від підприємства. Один ЗВО (Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного) вказав, що зв'язок між координатором/куратором від закладу освіти з наставником ДФЗО від підприємства не збережено, пояснюючи тим, що підприємства переважно залишилися на тимчасово окупованій території. Загальною тенденцією є те, що заклади освіти намагаються підтримувати та розвивати ті контакти, які встановили здобувачі з підприємствами, продовжують шукати бази для впровадження ДФЗО. Підприємства також здебільшого намагаються не втрачати зв'язок із закладом освіти.

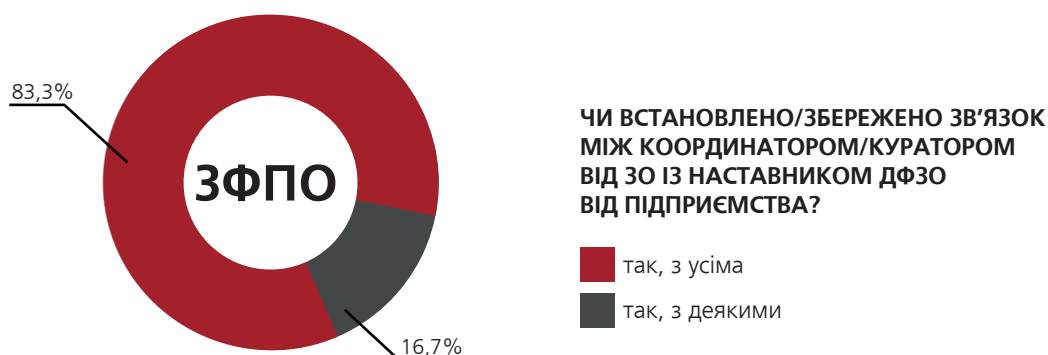

Рисунок 24. Зв'язок між координатором/куратором від закладу освіти з наставником від підприємства (ЗВО, %)

11 ЗФПО (83,3%) зазначили, що координатори/куратори від ЗВО контактують з усіма наставниками ДФЗО від підприємства. Два ЗФПО надали відповідь, що контакт збережено лише з деякими наставниками ДФЗО від підприємства.

Рисунок 25. Зв'язок між координатором/куратором від закладу освіти з наставником від підприємства (ЗФПО, %)

Зв'язок між кураторами/керівниками ДФЗО від закладів освіти із здобувачами-дуальниками зберігається у більшості опитаних. Так, з усіма здобувачами-дуальниками зберігають контакт 17 ЗВО (77,3%), з частиною здобувачів-дуальників зберігають контакт 5 ЗВО (22,7%). Всі ЗФПО зберігають зв'язок між кураторами та всіма здобувачами.

Рисунок 26. Зв'язок між кураторами від ЗВО та студентами-дуальниками, %

Роботодавці

«У Запоріжжі ми найбільше промислове підприємство, тож щорічно приймаємо десятки студентів за різними програмами. Минулого навчального року, незважаючи на повномасштабне вторгнення, ми зуміли виконати всі зобов'язання перед університетом та студентами. Віримо у світле та мирне майбутнє та збираємось продовжити цю співпрацю наступного навчального року».

«Наше підприємство тільки зараз починає виходити на довоєнні показники товарообігу. Ми призвичаїлись працювати в умовах війни. Деякі члени нашого колективу виїхали до інших країн, попередньо звільнившись. Ми не наймали нових співробітників, оптимізувавши вже наявні трудові ресурси. Це означає, що кожній штатній одиниці доводиться працювати більше, інколи набагато. Наймати нових працівників ми не плануємо».

«Наша шахта працювала протягом минулого навчального року в звичному режимі, можливо навіть трохи збільшила об'єми видобутку, тож ми продовжуємо співпрацю з університетом та плануємо залучити нових здобувачів, які навчаються за ДФЗО, наступного року».

«Підприємство перебуває на підконтрольній Україні території, хоча біля нашої області ведуться бойові дії. Війна вплинула насамперед на можливості нашого бізнесу створювати умови та якісно займатися освітою студентів, адже саме наша галузь розподілу електричної енергії нині перебуває в критичному стані. Одна з ключових причин – велика кількість неплатежів. Саме тому наше підприємство працює за умов неповного залучення персоналу. У цій ситуації страждають насамперед працівники, які мають невеликий стаж роботи, зокрема, студенти».

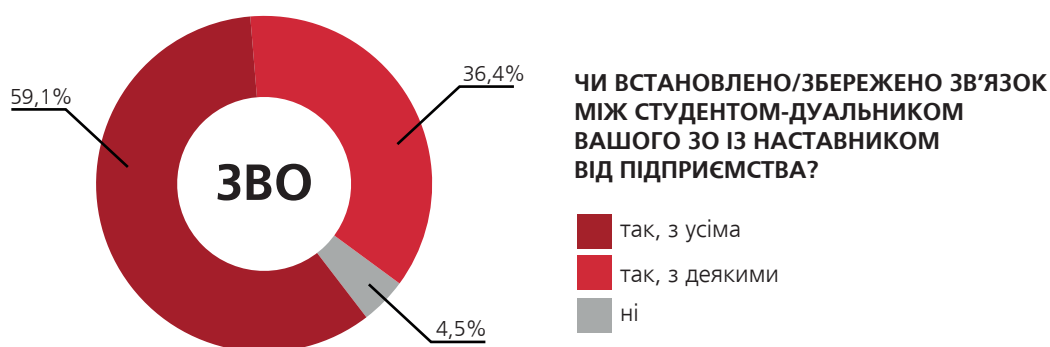
«Підприємство співпрацювало з 25 закладами освіти. Нині ми ухвалили рішення про припинення співпраці з Донецькою областю, залишивши заклади освіти у Київській, Дніпропетровській та Одеській областях, де навчання за ДФЗО продовжується за планом. У наступному навчальному році на цю мить передбачаємо 20 закладів освіти».

«Ми підписали договори з закладом освіти, однак не починаємо дуальну форму. Багато студентів, як ми зрозуміли, виїхали в інші місця. Зрештою, наші працівники також, тому нам потрібно визначитися щодо нових умов. По суті, нині в нас просто нікому цим займатися».

«Наразі ми відтермінували питання про подальшу співпрацю з університетом до кінця 2022 року. Сподіваюся, що до цього часу ми переможемо, але наразі не можемо наражати студентів на небезпеку».

Підприємства також намагаються підтримувати зв'язок із здобувачами-дуальниками там, де це можливо. Лише один заклад освіти (Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного) зазначив, що не має інформації щодо комунікацій між підприємством та здобувачами. 13 ЗВО (59,1%) вказали, що зв'язок встановлено між всіма здобувачами-дуальниками закладу освіти з наставником від підприємства. Вісім ЗВО відповіли, що тільки деякими здобувачами-дуальниками закладу освіти встановлено зв'язок із наставником від підприємства.

Рисунок 27. Зв'язок між наставником від підприємства та студентами-дуальниками (ЗВО, %)

11 ЗФПО (91,7%) відповіли, що зв'язок встановлено між усіма здобувачами-дуальниками закладу освіти з наставником від підприємства. Відокремлений структурний підрозділ «Барський фаховий коледж транспорту та будівництва» Національного транспортного університету зазначив, що зв'язок у підприємств-партнерів встановлений з деякими здобувачами-дуальниками.

Рисунок 28. Зв'язок між наставником від підприємства та студентами-дуальниками (ЗФПО, %)

ЗВО, які відповіли на це запитання, зазначали, що наявна проблема з визначенням місцеперебування наставника від підприємства, звільненням наставника або тимчасовою зупинкою підприємства.

Здобувачі освіти

«Якщо дивитися на документальне оформлення, – я здобувач дуальної форми здобуття освіти протягом п'яти місяців. А вже на початку лютого зі мною було підписано тристоронній договір. Але через початок війни ми не мали змоги долучитися до навчання на підприємстві. Теоретичний блок в закладі освіти був реалізований повною мірою».

«Не розумію чому так відбулося... Ми повинні були з дня на день виходити на роботу на початку лютого. Підписали договори, навіть сфотографувалися на пропуски. Нас декілька разів збирали: знайомили з кураторами від підприємства, пояснювали наші обов'язки. Але процедура остаточно так і не запустилася. Вдвічі шкода, адже наші одногрупники, у яких були підписані договори з іншим підприємством потрапили туди на навчання».

«Підприємство, з яким я уклав договір в лютому 2022 – провідне підприємство в галузі та має великий досвід навчання здобувачів, які навчаються за ДФЗО. Саме тому я і хотів навчатися саме там. Але через повномасштабне вторгнення не судилося. Здобувачі ДФЗО, які долучилися до навчання в першому семестрі чи в попередні роки, залишилися працювати, а новачків, навіть із підписаними тристоронніми договорами, не взяли, відтермінували навчання до закінчення війни»

Таблиця 17. Основні причини втрати зв'язку з наставником від підприємства

Назва ЗВО	Причини відсутності зв'язку
Державний податковий університет	Декілька здобувачів не мають постійно телефонного та інтернет-зв'язку
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»	Деякі працівники(-ці) підприємств звільнилися, а ЗПО перестали працювати чи перебувають у вимушеному простої, тож із цих причин зв'язок може бути втрачений локально
Національний університет «Одеська політехніка»	Встановлюється місцеперебування наставників від підприємства
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного	Відсутній зв'язок на тимчасово окупованій території
Український державний університет науки і технологій	Частина наставників(-ць) від підприємства не працює або працює дистанційно. Наразі розв'язати ці питання неможливо, тож у цих випадках дистанційне навчання призупинено, здобувачі навчаються дистанційно за звичайною системою

Отже, можемо стверджувати, що заклади освіти, здобувачі та підприємства здебільшого не втратили зв'язок та продовжуватимуть співпрацю в межах ДФЗО.

Заклади освіти

«Дуальну форму здобуття освіти ми розглядаємо як надзвичайно перспективну, адже вона корисна нашим студентам. Однак виникає питання, як її нині організувати, адже наш заклад освіти фізично розташований у декількох регіонах, а викладачі живуть по всьому світу, а ще зруйновані підприємства. Перед нами постає важке завдання – відновити дуальну освіту, адже до війни вона продемонструвала чудові результати з точки зору набуття здобувачами практичних навичок. Потрібно було докласти неабияких зусиль для впровадження ДФЗО і до війни, але наразі це виклик – проводити навчання на тому самому рівні, як до початку повномасштабного вторгнення».

ДУМКИ УЧАСНИКІВ І УЧАСНИЦЬ ДОСЛІДЖЕННЯ ЩОДО ВИКЛИКІВ ТА МОЖЛИВОСТЕЙ РОЗВИТКУ ДФЗО В УМОВАХ ВІЙНИ

Найбільшим викликом впровадженню ДФЗО всі опитані вважають війну та воєнний стан економіки, унаслідок чого відбуваються її системні трансформації.

Здобувачі освіти

«Формально я навчалася на ДФЗО від початку II семестру. Зі мною уклали та підписали тристоронній договір про навчання терміном на один рік. Очевидно, що підприємство не захотіло брати на себе цю відповідальність. Попри те, що ми не перебуваємо в регіоні активних бойових дій, все ж ракети можуть поцілити будь-куди».

«Протягом останнього навчального року ми з одногрупниками справді навчалися на дуальній формі. У вересні ми підписали тристоронні договори про дуальне навчання на один рік, але насправді перебували на підприємстві лише два тижні в жовтні. Представники підприємства обіцяли ще два тижні навесні, проте внаслідок повномасштабного вторгнення в Україну цим планам не судилося реалізуватися».

«Я працював на підприємстві майже рік, перед тим як мене було спрямовано на навчання. Новітні технології гірництва, розуміння глибинних процесів – без цього розвиток у сфері, в якій я прагну розвиватися, неможливий. Компанія повністю оплатила навчання на контрактній основі. Мені відомо, що за спеціальністю галузеве машинобудування компанія залучала новеньких студентів-дуальників, але через війну всі домовленості скасували».

«Я була змушена розірвати договір про ДФЗО з власної ініціативи, адже робота на заводі виявилась занадто важкою для мене. Я була змушена працювати на рівні з іншими. Доводилося майже силоміць, з боєм вигризати хвилини на навчання в університеті».

«Припинила працювати на підприємстві після того, як у нашій адміністративній будівлі внаслідок влучання ракети повибивало вікна. Ми звикли працювати під обстрілами, але коли бачиш все поруч, то стає дуже страшно. Досі не знаю, чи оформлено це документально».

«Розірвав договір, бо з часом зрозумів, що це не те підприємство, яким я його собі уявляв. По-перше, я працював на мінімальну ставку, хоча мої знання та навички були вище, ніж потребувала моя посада. По-друге, як енергетик я був змушений виконувати чорнову роботу, адже так і не отримав необхідний для висококваліфікованої роботи дозвіл».

«Будівлю нашого офісного центру пошкодило уламком снаряду. На жаль, про це повідомили по телебаченню, тож мої батьки змусили мене припинити працювати в офісі. Декілька тижнів я намагався працювати дистанційно, але це вже було не те...»

Заклади фахової передвищої освіти як основний виклик ДФЗО в Україні вказали війну, стан економіки, відтік молоді. Пропозиції стосуються збільшення фінансування ДФЗО завдяки грантовим програмам та податковим пільгам підприємствам, а також популяризації ДФЗО як серед потенційних здобувачів освіти, а ще з-поміж підприємств.

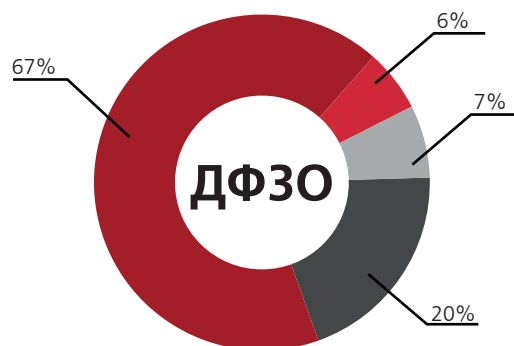
Усі опитані респонденти(-ки) – ЗО, підприємство та здобувачі освіти – окреслили наступні ключові перепони для впровадження ДФЗО в умовах війни:

- утрата підприємства-партнера внаслідок зміни місця його розташування або самого закладу освіти, або знищення матеріальної бази підприємства внаслідок військових дій;
- зменшення обсягів виробництва товарів та послуг та внаслідок цього, скорочення штату, що призводить до відсутності кадрів, які реалізують ДФЗО;
- переміщення закладу освіти та переїзд освітян в різні місця, що ускладнює організацію занять за ДФЗО;
- переміщення родин здобувачів освіти в інші регіони України, що дає змогу продовжити навчання в ЗО, проте унеможлиблює реалізацію ДФЗО.

Підприємства-партнери мають надію продовжувати співпрацю з закладами освіти. Вони зазначають, що ця співпраця є корисною не лише закладу освіти, а й підприємству. Аналізуючи відповіді роботодавців, можна дійти висновку, що попри війну в країні, представники бізнесу є позитивно налаштованими та здебільшого планують продовжити участь в проєкті в наступному навчальному році.

Деякі підприємства зазначили, що потребують річної перерви, адже відчутно втратили в прибутках від початку війни, але хочуть максимально зберегти власний персонал.

Рисунок 29. Зацікавленість підприємств у продовженні впровадження ДФЗО, %

ЧИ ЗАЦІКАВЛЕНІ ПІДПРИЄМСТВА ПРОДОВЖУВАТИ ВПРОВАДЖУВАТИ ДФЗО?

- планують продовжувати
- потребують часу для відновлення, тому не будуть приймати здобувачів наступного навчального року
- не будуть працювати зі здобувачами ДФЗО
- не визначились

20% роботодавців зазначили, що ще не визначились із своєю майбутньою участю в проєкті. Усі без винятку пов'язують своє майбутнє рішення з тривалістю та особливостями розвитку військових дій на території України.

Учасники дослідження запропонували різні заходи для покращення умов для впровадження ДФЗО.

Стимулювання підприємств

«Стимулювати підприємства використовувати формат ДФЗО шляхом встановлення пільг та впроваджуючи інші законодавчі ініціативи. Це має стати масовим явищем для всього середнього й великого бізнесу, адже сприятиме розвитку країни й національної економіки, залишаючи молодь працювати на місці».

«Для стимулювання підприємств, які беруть участь у ДФЗО, надати податкові пільги, а закладам освіти варто спростити правила вступу, збільшити бюджетні місця на спеціальності, що мають цю форму навчання».

«Можна знизити податкове навантаження підприємствам-партнерам ДФЗО та оплату за навчання здобувачам, що сприятиме зацікавленості до даної форми навчання та якісній двосторонній підготовці».

«З метою розвитку ДФЗО у закладах фахової передвищої освіти органам державної влади та місцевого самоврядування варто стимулювати стейкхолдерів, надати їм певні фінансові преференції, адже йдеться зазвичай про малий і середній бізнес».

Підтримка здобувачів освіти

«Створення необхідних умов, забезпечення додатковими стимулами, зокрема, житлом у тих регіонах, де потрібна певна кваліфікація; стимулювання підприємств малого та середнього бізнесу для забезпечення співпраці із ЗО в напрямі розвитку ДФЗО; фінансове та матеріальне забезпечення всіх учасників ДФЗО».

«Дуальна форма в новому навчальному році можлива винятково для здобувачів освіти, які виїхали на підконтрольну територію України. Для цього варто укласти угоди з іншими підприємствами-партнерами на підконтрольній території у регіоні, де тимчасово переміщений ЗВО».

«Доцільним є розширення баз підприємств за місцем проживання здобувачів, що дасть змогу здобувачам бути поряд з сім'ями в безпеці, матеріальна підтримка себе та сім'ї, розширення співпраці з переміщеними на територію області підприємствами».

«Актуальним є питання нормативного визначення статусу здобувача освіти, що навчається за ДФЗО в компанії-партнері: доцільним є передбачення статусу працівника-здобувача ДФЗО з метою врегулювання (зниження) обсягу робочого навантаження».

У поточних умовах, що характеризуються підвищенням безробіття, скороченням попиту з боку українських підприємств, ДФЗО може набути популярності через привабливу для здобувачів можливість виходу на ринок праці в статусі зайнятого під час навчання».

Користання новими можливостями у зв'язку з набуттям Україною статусу кандидата у ЄС

«У зв'язку з воєнними діями підприємство-партнер зазнало змін у своїй діяльності та модернізує сформовані раніше стандарти ведення бізнесу, здійснює переведення бізнесу на європейський ринок, що потребує значних зусиль. Це підвищує вимоги до відбору здобувачів, що вступатимуть для здобуття освіти за дуальною формою».

«Запровадження в коледжі повноцінної дуальної освіти – це не одноденний процес, адже за умови цього підходу теоретичні курси відразу мають бути адаптованими до вимог роботодавця, які до того ж можуть і повинні брати участь в їхній розробці. Роботодавці, що наважаться долучитись до цих програм, вимушені будуть створити в себе систему підготовки та підвищення кваліфікації кадрів, в яких вони зацікавлені, за сучасними світовими стандартами, запровадити інститут менторства».

«Потрібне масштабне залучення грантових коштів, створення можливостей для масового здобуття часткових і мікрокваліфікацій для забезпечення відбудови України, але водночас не можна нівелювати значення фахової передвищої освіти в цьому процесі».

Пропозиції щодо розв'язання проблем з організацією освітнього процесу

«Переглянути норми навчального навантаження на викладача в умовах дистанційної зайнятості, передбачивши збільшення годин на індивідуальні консультації (в обов'язковому порядку)».

«Впровадження програм надання психологічної реабілітації, адаптації та підтримки здобувачів в умовах війни».

«Для відновлення навчального процесу в штатному (очному) режимі варто:

- відновити навчальні корпуси й гуртожитки;
- придбати знищене обладнання;
- забезпечити фінансування для сплати комунальних платежів;
- забезпечити нормальні умови проживання співробітникам;
- відновити транспортну інфраструктуру;
- забезпечити фінансування заробітної плати».

«З метою забезпечення якісної практичної підготовки здобувачів вищої освіти у тимчасово переміщених ЗВО є потреба в спеціальному обладнанні для проведення лабораторних та практичних занять.

Кадрове забезпечення тимчасово переміщених ЗВО Для забезпечення освітнього процесу на базі тимчасово переміщеного ЗВО та враховуючи неможливість продовження роботи деяких НПП, які перебувають на окупованих територіях, наявна потреба у штатних викладачах відповідної кваліфікації.

Номенклатура справ тимчасово переміщених ЗВО. Враховуючи, що співробітники підрозділів, які забезпечують життєдіяльність тимчасово переміщених ЗВО (деканати, навчальний відділ, бухгалтерія, відділ кадрів, канцелярія тощо) мають проблему доступу до первинної документації, особистих справ, архівних документів та баз даних, що перебувають на окупованих територіях, потрібні зміни до нормативних документів та спрощення їх вимог для цих ЗВО».

Пропозиції щодо розв'язання технічних, психологічних, фінансових проблем здобувачів для забезпечення їхньої присутності на навчанні

«Відсутність комп'ютера для виконання завдань, немає стабільного інтернету. Пропозиція: розробити програму забезпечення викладачів та студентів ноутбуками».

«Організація стаціонарних психологічних служб та хабів, в яких здобувачі можуть отримати психологічну підтримку, а за потреби – у форматах онлайн».

«Моральний та психологічний стан студентів потребує постійної підтримки. Потрібно стимулювати, зокрема матеріально, абітурієнтів та студентів до продовження навчання та працевлаштування в Україні. Варто підвищувати стипендіальне забезпечення, масове впровадження взаємодії з підприємствами (можливо, законодавчо, з наданням певних преференцій бізнесу, який вкладається в студентів) у форматі дуальної форми для кадрового забезпечення важливих галузей національної економіки та відновлення України».

«Потреба 100% забезпечення бюджетними місцями всіх осіб, які мешкають на тимчасово окупованих територіях та вступають у 2022 році на будь-яку спеціальність ОС «бакалавр» або ОС «магістр»».

Роботодавці

«ДФЗО є дуже гарною формою здобуття освіти, адже якщо студенти приходять до нас на IV курсі, тож вже за рік можуть чомусь навчитися, а потім продовжують навчання (вступають до різних ЗВО). Тим паче, що ми дуже незадоволені освітніми програмами ветеринарних коледжів, адже виникає думка, що більшість програм розробили в 1973 році. Акцент у ветеринарних коледжах робиться на ВРХ, а це не завжди достатньо в сучасних умовах. Ми стежимо за освітніми програмами. Усе ж ми дуже раді, що коледж у Рогатині оновлює свою програму в цьому році, а ще додає потрібні дисципліни, вводячи в програми набуття важливих практичних навичок. Ми будемо продовжувати співпрацю з коледжами та радити їм впроваджувати нові дисципліни, які нині вимагає життя».

«Ми дуже задоволені співпрацею з закладом освіти та нашими здобувачами. Навіть попри надскладні для нашої країни умови ми намагаємось бути оптимістами. Як то кажуть, кожна криза то є поштовх для розвитку. Так і ми намагаємось знайти цей поштовх та розвиватися. З початку війни нам вдалося опанувати нові ринки та розширити штат. Наступного навчального року ми плануємо продовжити співпрацю та взяти ще декількох здобувачів, які навчаються за ДФЗО».

«У нас укладено тристоронні договори про ДФЗО зі 16 студентами. Фактично вони працювали на постійній основі та вже оформлені як держслужбовці. Для нашої установи ключова вимога – наявність диплома бакалавра, тобто вони будуть навчатися у нас до січня 2023 року, а потім залишаться працювати. Наша установа не працювала до середини квітня, потім поступово всі підрозділи відновили свою роботу. Багато студентів виїхало на початку повномасштабного вторгнення, але майже всі повернулись та працюють. Ми маємо тільки дві дівчини, які залишилися в Європі. Тобто на кінець навчального року з 16 здобувачів, які навчаються за ДФЗО, працює 14».

«Дуальне навчання, як від самого початку, так і зараз продовжує бути хорошим інструментом підготовки фахівців та виявляти найкращих з-поміж загальної маси випускників. Воно дає змогу дати прискорений старт випускникам та вибудувати їхнє кар'єрне зростання. Саме тому дуже важливо зберегти тенденцію «зустрічного» руху: підприємства та роботодавці з одного боку, які мають складні умови, аби брати участь у цьому процесі, та навчальні заклади з іншого, взаємодіють з бізнесом для отримання результату».

«Дуальна освіта дає можливість нам закрити вакантні місця на виховательських посадах. Це допомагає нам, дошкільним закладам, і здобувачам освіти, адже на своєму місці отримують професійну освіту, отримуючи паралельно з освітнім процесом необхідні професійні навички».

ВИСНОВКИ

ЗАКЛАДИ ОСВІТИ

З 44 закладів освіти, які взяли участь в опитуванні, 39 зазначили, що перебувають на підконтрольній Україні території. Два ЗО розташовані на території, де ведуться активні бойові дії, а ще три заклади освіти розміщені на тимчасово окупованій території, тож їх було переміщено. Сім ЗВО зазначили, що інфраструктуру їхніх закладів частково знищили.

Війна вплинула також на професорсько-викладацький склад ЗО. Більшість закладів освіти зазначила, що серед викладачів є мобілізовані особи. У половини ЗВО є особи, які перебувають/перебували в зоні бойових та в зоні окупації. Третина опитаних ЗФПО має викладачів, які перебувають під захистом третіх країн та в окупації. Серед викладачів є загиблі та зниклі безвісти. Проте якість навчання суттєво не погіршилася попри війну, попри те, що не менше 20% викладачів здебільшого не можуть якісно виконувати свою роботу (в 42 з 44 опитаних).

Навчальний процес, попри війну, тривав з незначними змінами, як порівняти з довоєнним періодом. Про це зазначили 42 ЗО з 44 опитаних. Більшість закладів освіти працює в онлайн-форматі. Майже третина ЗО працюють у змішаному форматі. Заклади освіти більше впроваджують індивідуальний графік для здобувачів освіти, більше уваги приділяють консультаціям.

Серед здобувачів освіти також є мобілізовані особи, про це зазначили 26 з 44 опитаних закладів освіти. Більшість закладів освіти мають внутрішньо переміщених осіб та осіб, які перебувають під захистом третіх країн, серед здобувачів освіти. Ще 62% ЗВО та 33% ЗФПО мають здобувачів, які перебували в зоні бойових дій. Понад половина ЗВО та чверть ЗФПО серед опитаних мають здобувачів, які перебувають під окупацією. Третина ЗВО має загиблих здобувачів освіти, також ЗВО мають здобувачів освіти, які зникли безвісти або загиблі.

Попри воєнні дії, 22 заклади освіти з 34, що мають здобувачів-дуальників, вказують, що можуть забезпечити освітній процес за ДФЗО. Ще 12 ЗО зазначили, що можуть забезпечувати освітній процес частково. Один із ключових чинників можливості здійснювати навчання за ДФЗО закладом освіти полягає в продовженні співпраці з підприємствами-партнерами. Третина ЗВО та 42% ЗФПО зазначили, що продовжують співпрацювати з підприємствами-партнерами без змін. Ще третина ЗВО та половина ЗФПО зазначили, що продовжують співпрацювати з деякими підприємствами-партнерами. Тобто 73% ЗВО та 92% ЗФПО продовжують співпрацювати з підприємствами-партнерами або з усіма, або з деякими.

Для забезпечення освітнього процесу важливо налагодити взаємодію здобувачів освіти з координаторами/кураторами від ЗО. Так, 63% ЗВО та всі ЗФПО повідомили, що більшість координаторів/кураторів ДФЗО залишилися після початку війни у місці перебування закладу освіти. Ще 26,7% ЗВО вказали, що координатори/куратори ДФЗО стали внутрішньо переміщеними особами. У трьох ЗВО зазначили, що деякі куратори виїхали за кордон. Вкрай важливо зберегти зв'язок між кураторами/керівниками ДФЗО від закладів освіти із здобувачами-дуальниками. У цьому аспекті обнадіюють дані опитування: з усіма здобувачами-дуальниками зберігають контакт 77,3% ЗВО та всі ЗФПО, а з частиною здобувачів-дуальників зберігають контакт 22,7% ЗВО.

Відповідно до наданої закладами освіти інформації майже всі координатори/куратори ДФЗО від ЗВО продовжують контактувати з наставниками від підприємства. Так, 72,2% ЗВО зазначили, що координатори/куратори від ЗВО контактують з усіма наставниками ДФЗО від підприємства. Ще 22,7% ЗВО зазначили, що контакт збережено лише з деякими наставниками ДФЗО від підприємства. Тільки один ЗВО відповів, що зв'язок між координатором/куратором від закладу освіти з наставником ДФЗО від підприємства не збережено, пояснюючи це тим, що підприємства здебільшого залишилися на тимчасово окупованій території. 83,3% ЗФПО

вказали, що координатори/куратори від ЗВО контактують з усіма наставниками ДФЗО від підприємства. Два ЗФПО надали відповідь, що контакт збережено лише з деякими наставниками ДФЗО від підприємства.

Ускладнює процес навчання на ДФЗО переміщення здобувачів освіти в інші регіони України або в інші країни. Заклади освіти стверджують, що більшість здобувачів освіти за ДФЗО залишилися в місці розташування закладу освіти – 68,2% ЗВО та 92% ЗФПО. Майже чверть ЗВО зазначила, що більшість здобувачів, які навчаються за ДФЗО виїхали в більш безпечне місце України, але зазначили, що починається процес повернення здобувачів.

Заклади освіти надали пропозиції щодо покращення ДФЗО під час війни: податкові пільги для підприємств та спрощення вступу до ЗО; підтримка здобувачів освіти з боку держави та підприємства-партнера; скористатися новими викликами перед підприємствами та ЗО у зв'язку з набуттям Україною статусу кандидата у ЄС та новими можливостями.

РОБОТОДАВЦІ

У 2021/2022 навчальному році в проєкті було заявлено найбільшу кількість підприємств-партнерів. На жаль, через початок повномасштабного вторгнення РФ та інші супутні об'єктивні обставини третина з них не розпочала / не продовжила навчання здобувачів за ДФЗО після 24 лютого 2022 р.

Відчутно змінилася ситуація, пов'язана зі спеціалізацією підприємств, що навчали найбільшу кількість здобувачів, які навчаються за ДФЗО. Зазвичай протягом попередніх років це були здебільшого великі промислові підприємства. У цьому році лідирує підприємство з виробництва програмного забезпечення, а серед лідерів також є чотири освітні підприємства.

Більшість підприємств задоволена своєю участю в проєкті та планує продовжити співпрацю наступного навчального року. Винятки становлять підприємства, які з метою збереження кадрового складу за умови скорочення показників товарообігу, прагнуть зробити річну паузу.

Підприємства, що територіально розміщені в регіонах бойових дій та за особливостями своєї спеціалізації, змогли налагодити дистанційну роботу, турбуючись про безпеку працівників.

Усього 17 підприємств перебували під тимчасовою окупацією, тож змушено заморозили виробничі потужності та комерційну діяльність на декілька місяців. Більшість з них (16) поступово повертається до довоєнних показників.

Є кейси, коли підприємства навпаки покращили показники економічної ефективності. Це стосується підприємств, що змогли швидко переорієнтуватися на міжнародні ринки.

ЗДОБУВАЧІ ОСВІТИ

Більшість опитаних здобувачів залишається у своїх рідних містах та не планує полишати Україну.

Сучасні політико-економічні реалії вносять свої об'єктивні корективи в реалізацію пілотного проєкту з впровадження ДФЗО в Україні, обумовлюючи нові тенденції. Найяскравішою з них є залученість здобувачів до активної волонтерської діяльності. Молодь дуже часто розставляє пріоритети на користь волонтерської допомоги, жертвуючи власним навчанням.

Через активні військові дії на території України, через бажання бути корисним для своєї країни та унаслідок потреби фінансово підтримувати свої родини майже половина студентів, які закінчили цього року бакалаврат, не планують продовжувати навчання в магістратурі, проте планують залишитись працювати на підприємстві. Ще однією з причин цієї ситуації здобувачі називають погіршення якості викладання.

Як порівняти з попередніми роками, реалізації пілотного проєкту відчутно збільшала кількість кейсів, коли навчальне навантаження розподіляється з дотриманням вимог ДФЗО, не зважаючи на онлайн-формат. Проте все ще залишаються кейси, коли здобувачі перебувають на підприємстві постійно.

Досі трапляються випадки, коли підприємства та заклади освіти свідомо підмінюють поняття: заключають тристоронні договори про ДФЗО із здобувачами на рік, а по факту організують декілька тижневу або місячну безоплатну практику.

Здебільшого здобувачі задоволені якістю навчання, як на підприємстві, так і в закладі освіти, проте трапляються нарікання на застарілу теоретичну інформацію, що надає заклад освіти та на невідповідність знань у викладацького складу та новітніх тенденцій у галузі.

Є випадки розірвання договорів про дуальну освіту за ініціативою здобувачів. Насамперед це пов'язано з очікуваннями здобувачів, що не виправдовуються, та профілем їхньої спеціалізації, який виявляється занадто складним для них. Цей факт є ще одним аргументом на користь дуального навчання, адже саме завдяки ньому здобувач має змогу відчутти всі переваги та недоліки майбутньої професії та впевнитись у правильності власного вибору.

ДОДАТОК 1

ЗАКЛАДИ ВИЩОЇ ОСВІТИ, УЧАСНИКИ ДОСЛІДЖЕННЯ

- Вінницький національний аграрний університет;
- Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка;
- ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»;
- Державний податковий університет (Університет державної фіскальної служби України);
- Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу;
- Київський національний університет будівництва і архітектури;
- Київський національний університет імені Тараса Шевченка;
- Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського;
- Криворізький національний університет;
- Львівський національний університет природокористування;
- Мукачівський державний університет;
- Національний авіаційний університет;
- Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»;
- Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»;
- Національний транспортний університет;
- Національний університет «Запорізька політехніка»;
- Національний університет «Одеська політехніка»;
- Національний університет водного господарства та природокористування;
- Національний університет харчових технологій;
- НТУ «Дніпровська політехніка»;
- Одеський національний технологічний університет (Одеська національна академія харчових технологій);
- Поліський національний університет;
- Сумський державний університет;
- Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля;
- Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного;
- Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя;
- Український державний університет науки і технологій;
- Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова;
- Херсонський державний аграрно-економічний університет.

ЗАКЛАДИ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЦЦОЇ ОСВІТИ

- Відокремлений структурний підрозділ «Автомобільно-дорожній фаховий коледж Національного університету «Львівська політехніка»;
- Відокремлений структурний підрозділ «Барський фаховий коледж транспорту та будівництва» Національного транспортного університету;
- Відокремлений структурний підрозділ «Березоворудський фаховий коледж Полтавського державного аграрного університету»;
- Відокремлений структурний підрозділ «Бобровицький фаховий коледж імені О. Майнової Національного університету біоресурсів і природокористування України»;
- Відокремлений структурний підрозділ «Верхньодніпровський фаховий коледж Дніпровського державного аграрно-економічного університету»;
- Відокремлений структурний підрозділ «Новокаховський фаховий коледж Таврійського ДАТУ імені Дмитра Моторного»;
- Вінницький транспортний фаховий коледж;
- Відокремлений структурний підрозділ «Глухівський агротехнічний фаховий коледж Сумського НАУ»;
- Відокремлений структурний підрозділ «Механіко-технологічний фаховий коледж ОНТУ»;
- Ізмаїльський агротехнічний фаховий коледж;
- Іллінецький аграрний фаховий коледж;
- Кам'янський державний енергетичний технікум;
- Київський енергетичний фаховий коледж;
- Рогатинський аграрний фаховий коледж;
- Таращанський технічний та економіко-правовий фаховий коледж.

ДОДАТОК 2

ПЕРЕЛІК ГАЛУЗЕЙ І СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ, ЗА ЯКИМИ ОРГАНІЗОВАНО ТА ПРОВОДИТЬСЯ НАВЧАННЯ ЗА ДУАЛЬНОЮ ФОРМОЮ У 2021/2022 НАВЧАЛЬНОМУ РОЦІ

Таблиця 18.

Галузь знань	Кількість спеціальностей, за якими проводиться ДФЗО, за галузями знань						Спеціальність згідно з постановою КМУ України від 29.04.2015 року № 266	Кількість кейсів за спеціальностями							
	фахова передвища освіта		бакалаврат		магістра-тура			фахова передвища освіта		бакалаврат		магістра-тура		Кількість кейсів, всього	
	до 24.02.2022	після 24.02.2022	до 24.02.2022	після 24.02.2022	до 24.02.2022	після 24.02.2022		до 24.02.2022	після 24.02.2022	до 24.02.2022	після 24.02.2022	до 24.02.2022	після 24.02.2022	до 24.02.2022	після 24.02.2022
01 Освіта/ Педагогіка	0	0	6	6	4	4	012 Дошкільна освіта	0	0	1	1	1	1	2	2
							013 Початкова освіта	0	0	1	1	1	1	2	2
							014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)	0	0	4	4	6	6	10	10
							015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)	0	0	1	1	2	2	3	3
							016 Спеціальна освіта	0	0	1	1	0	0	1	1
							017 Фізична культура і спорт	0	0	1	1	0	0	1	1
05 Соціальні та поведінкові науки	0	0	1	1	0	0	051 Економіка	0	0	1	1	0	0	1	1
07 Управління та адміністрування	0	0	5	5	3	3	071 Облік і оподаткування	0	0	2	2	0	0	2	2
							072 Фінанси, банківська справа та страхування	0	0	2	2	1	1	3	3
							073 Менеджмент	0	0	2	2	1	1	3	3
							075 Маркетинг	0	0	2	2	0	0	2	2
07 Управління та адміністрування							076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність	0	0	1	1	1	1	2	2
11 Математика та статистика	0	0	1	1	1	1	113 Прикладна математика	0	0	1	1	1	1	2	2
12 Інформаційні технології	0	0	4	4	3	3	121 Інженерія програмного забезпечення	0	0	1	1	1	1	2	2
							122 Комп'ютерні науки	0	0	4	3	3	1	7	4
							123 Комп'ютерна інженерія	0	0	1	1	1	1	2	2
							126 Інформаційні системи та технології	0	0	1	1	0	0	1	1
13 Механічна інженерія	1	1	4	4	4	4	131 Прикладна механіка	0	0	4	4	2	2	6	6
							132 Матеріалознавство	0	0	4	3	1	1	5	4
							133 Галузеве машинобудування	1	1	4	2	2	1	7	4
							134 Авіаційна та ракетокосмічна техніка	0	0	1	1	0	0	1	1
							136 Металургія	0	0	0	0	1	1	1	1

Галузь знань	Кількість спеціальностей, за якими проводиться ДФЗО, за галузями знань						Спеціальність згідно з постановою КМУ України від 29.04.2015 року № 266	Кількість кейсів за спеціальностями							
	фахова передвища освіта		бакалаврат		магістратура			фахова передвища освіта		бакалаврат		магістратура		Кількість кейсів, всього	
	до 24.02.2022	після 24.02.2022	до 24.02.2022	після 24.02.2022	до 24.02.2022	після 24.02.2022		до 24.02.2022	після 24.02.2022	до 24.02.2022	після 24.02.2022	до 24.02.2022	після 24.02.2022	до 24.02.2022	після 24.02.2022
14 Електрична інженерія	2	2	1	1	1	1	141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка	5	3	5	3	2	2	12	8
							Електромонтер (робітнича професія)	1	1	0	0	0	0	1	1
15 Автоматизація та приладобудування	0	0	2	2	1	1	151 Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології	0	0	1	1	1	1	2	2
							152 Метрологія та інформаційно-вимірювальна техніка	0	0	1	1	0	0	1	1
16 Хімічна та біоінженерія	0	0	1	0	0	0	161 Хімічні технології та інженерія	0	0	1	0	0	0	1	0
17 Електроніка та телекомунікації	0	0	1	1	0	0	172 Телекомунікація та радіотехніка	0	0	1	1	0	0	1	1
18 Виробництво та технології	0	0	3	2	2	1	181 Харчові технології	0	0	1	0	1	0	2	0
							184 Гірництво	0	0	1	1	0	0	1	1
							185 Нафтова інженерія та технології	0	0	1	1	1	1	2	2
19 Архітектура та будівництво	1	1	3	3	0	0	191 Архітектура та містобудування	0	0	1	1	0	0	1	1
							192 Будівництво та цивільна інженерія	1	1	2	1	0	0	3	2
							193 Геодезія та землеустрій	0	0	2	2	0	0	2	2
20 Аграрні науки та продовольство	4	4	2	1	1	0	201 Агрономія	3	3	2	1	1	0	6	4
							204 Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва	3	2	0	0	0	0	3	2
							205 Лісове господарство	1	1	0	0	0	0	1	1
20 Аграрні науки та продовольство							208 Агроінженерія	3	3	1	0	1	0	5	3
21 Ветеринарна медицина	1	1	0	0	1	1	211 Ветеринарна медицина	1	1	0	0	1	1	2	2
22 Охорона здоров'я	0	0	1	0	0	0	226 Фармація, промислова фармація	0	0	1	0	0	0	1	0
23 Соціальна робота	0	0	1	0	0	0	231 Соціальна робота	0	0	1	0	0	0	1	0
24 Сфера обслуговування	0	0	1	1	0	0	242 Туризм	0	0	1	1	0	0	1	1
26 Цивільна безпека	0	0	0	0	1	0	263 Цивільна безпека	0	0	0	0	1	0	1	0
27 Транспорт	0	0	1	1	2	1	274 Автомобільний транспорт	0	0	1	1	1	0	2	1
							275 Транспортні технології (за видами)	0	0	0	0	2	2	2	2
	9	9	38	33	24	20		19	16	64	51	37	29	120	96

ДОДАТОК 3

ПІДПРИЄМСТВА-ПАРТНЕРИ, ЗАЛУЧЕНІ ДО ДФЗО

Таблиця 19. Підприємства-партнери, залучені до ДФЗО (для ОС «бакалавр»)

III рік пілотного проєкту (2021/2022 навчальний рік)							
Спеціальність згідно з постановою КМУ України від 29 квітня 2015 року №266	Підприємства-партнери, залучені до ДФЗО відповідно до Наказу МОНУ (Вкажіть, будь-ласка, назви підприємств-партнерів, які навчали здобувачів до 24.02.2022 та навчають після 24.02.2022. Поставте «+», якщо це великий, середній та малий бізнес)					Кількість здобувачів освіти, які навчалися/ навчаються на ДФЗО на певному підприємстві	
	на початку навчального року (найменування підприємств)	після 24.02.2022 (найменування підприємств)	великий бізнес, +/-	середній бізнес, +/-	малий бізнес, +/-	до 24.02.2022	після 24.02.2022
1. Вінницький національний аграрний університет							
212 «Ветеринарна гігієна, санітарія та експертиза»	Державна лабораторія ветеринарної санітарної експертизи. Вінницької регіональної державної лабораторії Держспоживслужби	Державна лабораторія ветеринарної санітарної експертизи. Вінницької регіональної державної лабораторії Держспоживслужби				1	1
2. Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»							
141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»	АТ ДТЕК «Дніпровські електромережі», ТОВ ЕДС Україна	АТ ДТЕК «Дніпровські електромережі», ТОВ ЕДС Україна	+	+	-	20	10
132 «Матеріалознавство»		ТОВ ЕДС Україна		+		3	0
3. Український державний університет науки і технологій							
131 «Прикладна механіка»	ІНТЕРПАЙП	ІНТЕРПАЙП	+			4	2
132 «Матеріалознавство»	ІНТЕРПАЙП	ІНТЕРПАЙП	+			5	3
133 «Галузеве машинобудування»	ІНТЕРПАЙП	ІНТЕРПАЙП	+			3	1
136 «Металургія»	ІНТЕРПАЙП	ІНТЕРПАЙП	+			7	6
122 «Комп'ютерні науки»	ІНТЕРПАЙП	ІНТЕРПАЙП	+			7	5
151 «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології»	ІНТЕРПАЙП	ІНТЕРПАЙП	+			6	4
4. Криворізький національний університет							
133 «Галузеве машинобудування»	1. ПівнГЗК; 2. ПівдГЗК; 3. ІнГЗК	1. ПівнГЗК; 2. ПівдГЗК; 3. ІнГЗК	+			10	10
5. Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного							
208 «Агроінженерія»	АТ «Гідросила МЗТГ»		+			10	0
133 «Галузеве машинобудування»	ТОВ «Руслан-Комплект» ТОВ «Мелітопольський завод турбокомпресорів»					7	0
122 «Комп'ютерні науки»	ТОВ «Лайт_ІТ»					1	0
181 «Харчові технології»	ПАТ «Чумак», ПрАТ Племзавод «Степной»				+	1	0
203 «Садівництво і виноградарство»	ТОВ «Агролюкс» с. Червоне, Якимівського р-ну		+			1	0
201 «Агрономія»	ТОВ «ВКФ Мелітопольська черешня» ТОВ АФ «Ольвія» Запорізька обл. Приазовський р-н (дочірнє підприємство ТОВ «Агро-Давидівка»)					1	0

III рік пілотного проєкту (2021/2022 навчальний рік)

Спеціальність згідно з постановою КМУ України від 29 квітня 2015 року №266	Підприємства-партнери, залучені до ДФЗО відповідно до Наказу МОНУ (Вкажіть, будь-ласка, назви підприємств-партнерів, які навчали здобувачів до 24.02.2022 та навчають після 24.02.2022. Поставте «+», якщо це великий, середній та малий бізнес)					Кількість здобувачів освіти, які навчалися/ навчаються на ДФЗО на певному підприємстві	
	на початку навчального року (найменування підприємств)	після 24.02.2022 (найменування підприємств)	великий бізнес, +/-	середній бізнес, +/-	малий бізнес, +/-	до 24.02.2022	після 24.02.2022
071 «Облік і оподаткування»	ПрАТ «Племзавод «Степной», ТОВ «Техсервіс»					1	0
075 «Маркетинг»	МФ ТОВ «Хегельман Транспорте Юкрейн»					4	0
242 «Туризм»	Турагенство «Браво-тур», турагенство «Лечу куда хочу»		+			1	0

6. Національний університет «Запорізька політехніка»

016.01 «Спеціальна освіта (Логопедія)»	ДНЗ комбінованого типу «Біла лілея» №244 ЗМР ЗО	ДНЗ комбінованого типу «Біла лілея» №244 ЗМР ЗО				2	2
017 «Фізична культура і спорт»	КЗ «Запорізька обласна школа вищої спортивної майстерності» ЗОР	КЗ «Запорізька обласна школа вищої спортивної майстерності» ЗОР				1	1
131 Прикладна механіка ОП: «Технології та устаткування зварювання» ОП: «Відновлення та підвищення зносостійкості деталей і конструкцій»	ПАТ «Мотор Січ»	ПАТ «Мотор Січ»	+			3	3
131 Прикладна механіка ОП: «Технології машинобудування»	ПАТ «Мотор Січ»	ПАТ «Мотор Січ»	+			2	2
132 «Матеріалознавство» ОП: «прикладне матеріалознавство»	ПАТ «Мотор Січ»	ПАТ «Мотор Січ»	+			4	4
132 «Матеріалознавство» ОП: «Композиційні та порошкові матеріали, покриття»	ПАТ «Мотор Січ»	ПАТ «Мотор Січ»	+			3	3
134 «Авіаційна та ракетно-космічна техніка»	ПАТ «Мотор Січ»	ПАТ «Мотор Січ»	+			1	1

7. Івано-Франківський національний технічний університет нафти та газу

051 «Економіка»	ФОП «Костик В.М.»	ФОП «Костик В.М.»				1	1
	ФОП Космірак Любов Ярославівна	ФОП Космірак Любов Ярославівна				1	1
	ТзОВ «Термопласт М»	ТзОВ «Термопласт М»			+	1	1
	ТзОВ «Пансіонат Карпатські зорі»	ТзОВ «Пансіонат Карпатські зорі»		+		1	1
	ПП «Тавель»	ПП «Тавель»			+	1	1
	ТОВ «ФІЛ-БУД»	ТОВ «ФІЛ-БУД»		+		1	1
071 «Облік і оподаткування»	ТОВ «Самсон-Ф»	ТОВ «Самсон-Ф»			+	1	1
	ФОП Тесленко М.Є.	ФОП Тесленко М.Є.			+	1	1
	ФОП Іванцев Д.Н.	ФОП Іванцев Д.Н.			+	1	1
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»	Військова частина 1241 Національної гвардії України	Військова частина 1241 Національної гвардії України				1	1
	ПрАТ «Страхова компанія «Альфа Страхування»	ПрАТ «Страхова компанія «Альфа Страхування»			+	1	1

III рік пілотного проекту (2021/2022 навчальний рік)							
Спеціальність згідно з постановою КМУ України від 29 квітня 2015 року №266	Підприємства-партнери, залучені до ДФЗО відповідно до Наказу МОНУ (Вкажіть, будь-ласка, назви підприємств-партнерів, які навчали здобувачів до 24.02.2022 та навчають після 24.02.2022. Поставте «+», якщо це великий, середній та малий бізнес)					Кількість здобувачів освіти, які навчалися/ навчаються на ДФЗО на певному підприємстві	
	на початку навчального року (найменування підприємств)	після 24.02.2022 (найменування підприємств)	великий бізнес, +/-	середній бізнес, +/-	малий бізнес, +/-	до 24.02.2022	після 24.02.2022
075 «Маркетинг»	ПП Височан	ПП Височан			+	1	1
	Туристична агенція «Орб Тревел»	тимчасово припинено роботу, власник виїхав за кордон			+	1	0
	ФОП Лесик П.М	ФОП Лесик П.М			+	1	1
141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»	ПрАТ «Національна енергетична компанія «Укренерго», Західне територіальне управління обслуговування мережі	ПрАТ «Національна енергетична компанія «Укренерго», Західне територіальне управління обслуговування мережі	+			1	1
	ТОВ «Новітні енергетичні програми»	ТОВ «Новітні енергетичні програми»		+		4	4
131 «Прикладна механіка»	ТзОВ «Надвірнянський кар'єр – «Карпати»	ТзОВ «Надвірнянський кар'єр – «Карпати»		+		1	1
	ТОВ «Карпатнафтохім»	ТОВ «Карпатнафтохім»	+			2	2
076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»	ТОВ «КОАКС СОФТВЕР УКРЕЙН»	ТОВ «КОАКС СОФТВЕР УКРЕЙН»			+	1	1
185 «Нафтогазова інженерія та технології»	ТзОВ «Науково-виробниче підприємство «КАРАТ-БУРСЕРВІС»	ТзОВ «Науково-виробниче підприємство «КАРАТ-БУРСЕРВІС»		+		6	6
	ГПУ «Полтавагазвидобування» Яблунівський ЦВНГК					1	у грудні 2021р. Розраховувався
	ТзОВ «Георозвідка»	ТзОВ «Георозвідка»		+		1	1
	АТ «Одесагаз»	АТ «Одесагаз»	+			1	1
	ТзОВ «НТЦ» «Промтехдіагностика»	ТзОВ «НТЦ» «Промтехдіагностика»		+		1	1
151 «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології»	ПП «Глобалпан»	ПП «Глобалпан»			+	1	1
152 Метрологія та інформаційно-вимірвальна техніка	АТ «Львівгаз»	АТ «Львівгаз»	+			1	1
192 «Будівництво та цивільна інженерія»	ТОВ «Благо Буд»	ТОВ «Благо Буд»	+			3	3
193 Геодезія та землеустрій	ПП «Прикарпатський земельний центр»	ПП «Прикарпатський земельний центр»		+		1	1
	ФОП «Шаповалова Л.О.»	ФОП «Шаповалова Л.О.»			+	1	1
172 «Телекомунікації та радіотехніка»	ТзОВ «Західний інженерно-технічний центр»	ТзОВ «Західний інженерно-технічний центр»			+	1	1
191 «Архітектура та містобудування»	ФОП Мосорко А.С.	ФОП Мосорко А.С.			-	1	1
	філія ДП УДНДІПМ «Діпромiсто»	філія ДП УДНДІПМ «Діпромiсто»				1	1
9. Національний університет харчових технологій							
141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»	Приватне акціонерне товариство «ДТЕК КИЇВСЬКІ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ»	Приватне акціонерне товариство «ДТЕК КИЇВСЬКІ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ»	+			3	3
10. Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля							
133 «Галузеве машинобудування»						4	
141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»						2	
161 «Хімічні технології та інженерія»						12	

III рік пілотного проєкту (2021/2022 навчальний рік)

Спеціальність згідно з постановою КМУ України від 29 квітня 2015 року №266	Підприємства-партнери, залучені до ДФЗО відповідно до Наказу МОНУ (Вкажіть, будь-ласка, назви підприємств-партнерів, які навчали здобувачів до 24.02.2022 та навчають після 24.02.2022. Поставте «+», якщо це великий, середній та малий бізнес)					Кількість здобувачів освіти, які навчалися/ навчаються на ДФЗО на певному підприємстві	
	на початку навчального року (найменування підприємств)	після 24.02.2022 (найменування підприємств)	великий бізнес, +/-	середній бізнес, +/-	малий бізнес, +/-	до 24.02.2022	після 24.02.2022
11. Львівський національний університет природокористування							
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»	ЛНУП					1	1
073 «Менеджмент»	ТОВ «АГРО БУД ТРЕЙД»			+		1	1
	ТОВ «Лізоформ Медікал»			+		1	1
193 «Геодезія та землеустрій»	ТОВ «Георозвідка» (м. Львів)				+	1	1
12. Одеська національна академія харчових технологій							
141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»						2	2
13. Державний університет «Одеська політехніка»							
141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»						4	0
15. Національний університет водного господарства та природокористування							
141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»	ТОВ «ВИСОКОВОЛЬТНИЙ СОЮЗ – РЗВА»	ТОВ «ВИСОКОВОЛЬТНИЙ СОЮЗ – РЗВА»	+			1	1
184 «Гірництво»	ДП «Львіввугілля»	ДП «Львіввугілля»	+			3	3
201 «Агрономія»	ТОВ «Дедденс Агро»	ТОВ «Дедденс Агро»		+		1	1
274 «Автомобільний транспорт»	Група компаній «Автоград»	Група компаній «Автоград»		+		2	2
16. Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка							
014.04 «Середня освіта (Математика)»						1	1
014.21 «Середня освіта (мова і література (Англійська))»	Руднівський навчально-виховний комплекс: загальноосвітня школа I-II ступенів – дошкільний навчальний заклад Путивльської міської ради	Руднівський навчально-виховний комплекс: загальноосвітня школа I-II ступенів – дошкільний навчальний заклад Путивльської міської ради				1	1
013 «Початкова освіта»	Конотопська загальноосвітня школа I-III ступенів №10;	Конотопська загальноосвітня школа I-III ступенів №10;				8	8
015.37 «Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології)»	Державний навальний заклад «Білопільське вище професійне училище»	Державний навальний заклад «Білопільське вище професійне училище»				Заквершила навчання	
014.10 «Середня освіта (Трудове навчання та технології)»						1	1
015.31 «Професійна освіта (Будівництво та зварювання)»						2	2
012 «Дошкільна освіта»						11	11

III рік пілотного проекту (2021/2022 навчальний рік)

Спеціальність згідно з постановою КМУ України від 29 квітня 2015 року №266	Підприємства-партнери, залучені до ДФЗО відповідно до Наказу МОНУ (Вкажіть, будь-ласка, назви підприємств-партнерів, які навчали здобувачів до 24.02.2022 та навчають після 24.02.2022. Поставте «+», якщо це великий, середній та малий бізнес)					Кількість здобувачів освіти, які навчалися/ навчаються на ДФЗО на певному підприємстві	
	на початку навчального року (найменування підприємств)	після 24.02.2022 (найменування підприємств)	великий бізнес, +/-	середній бізнес, +/-	малий бізнес, +/-	до 24.02.2022	після 24.02.2022
17. Сумський державний університет							
231 «Соціальна робота»	231 «Соціальна робота»	Департамент соціального захисту населення	+		+	1	0
	231 «Соціальна робота»	ГО «Сумське громадське коло»	+		+	1	0
122 «Комп'ютерні науки»	122 «Комп'ютерні науки»	ТОВ «Неткрекер»	+		+	7	0
	122 «Комп'ютерні науки»	ТОВ «АМС Bridge»	+		+	2	0
18. Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя							
123 «Комп'ютерна інженерія»	ТОВ «Юнікорн Системс УА»	ТОВ «Юнікорн Системс УА»	+			1	1
19. Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова							
192 «Будівництво та цивільна інженерія»	ТОВ «Будтор-КМ»	-		+		13	0
	АТ «Трест Житлобуд-1»	-	+				0
	ТДВ «Житлобуд-2»	-	+				0
	ПРАТ ІНСТИТУТ «ХАРКІВСЬКИЙ ПРОМБУДНДІПРОЕКТ»	-		+			0
20. Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»							
113 «Прикладна математика»	ТОВ CloudWorks	ТОВ CloudWorks		+		5	5
121 «Інженерія програмного забезпечення»	ТОВ NIX Solutions LTD	ТОВ NIX Solutions LTD	+			75	75
122 «Комп'ютерні науки»	ТОВ NIX Solutions LTD	ТОВ NIX Solutions LTD	+			7	7
126 «Інформаційні системи і технології»	ТОВ NIX Solutions LTD	ТОВ NIX Solutions LTD	+			5	5
226 «Фармація, промислова фармація»	Фармацевтична компанія «Здоров'я»	Фармацевтична компанія «Здоров'я»	+			8	0

Таблиця 20. Підприємства-партнери, залучені до ДФЗО (для ОС «магістр»)

Спеціальність згідно з постановою КМУ України від 29 квітня 2015 року №266	III рік пілотного проекту (2021/2022 навчальний рік)						
	Підприємства-партнери, залучені до ДФЗО відповідно до Наказу МОНУ (Вкажіть, будь-ласка, назви підприємств-партнерів, які навчали здобувачів до 24.02.2022 та навчають після 24.02.2022. Поставте «+», якщо це великий, середній та малий бізнес)					Кількість здобувачів освіти, які навчалися/ навчаються на ДФЗО на певному підприємстві	
	на початку навчального року (найменування підприємств)	після 24.02.2022 (найменування підприємств)	великий бізнес, +/-	середній бізнес, +/-	малий бізнес, +/-	до 24.02.2022	після 24.02.2022
1. Вінницький національний аграрний університет							
212 «Ветеринарна гігієна, санітарія та експертиза»	Державна лабораторія ветеринарної санітарної експертизи. Вінницької регіональної державної лабораторії Держспоживслужби	Державна лабораторія ветеринарної санітарної експертизи. Вінницької регіональної державної лабораторії Держспоживслужби				1	1
2. Криворізький національний університет							
184 «Гірництво»	ПРАТ «ЦГЗК»	ПРАТ «ЦГЗК»	+			9	9
	ПАТ «ПІВДГЗК»	ПАТ «ПІВДГЗК»	+			4	4
	ПРАТ «ПІВНГЗК»	ПРАТ «ПІВНГЗК»	+			1	1
	ТОВ «РАКУРС СЕРВІС»	ТОВ «РАКУРС СЕРВІС»	+			1	1
3. Український державний університет науки і технологій							
136 «Металургія»	ІНТЕРПАЙП	ІНТЕРПАЙП	+			5	5
4. Поліський національний університет							
211 «Ветеринарна медицина»	Ветеринарна клініка «Велес», Ветеринарна клініка «Олтан-вет»	Ветеринарна клініка «Велес», Ветеринарна клініка «Олтан-вет»	-	-	+	5	5
5. Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного							
208 «Агроінженерія»	АТ «Гідросила МЗТГ»	-	+			3	0
133 «Галузеве машинобудування»	ТОВ «Руслан-Комплект» ТОВ «Мелітопольський завод турбокомпресорів»					2	0
122 «Комп'ютерні науки»	ТОВ «Лайт_ІТ»					1	0
181 «Харчові технології»	ПАТ «Чумак»	-			+	1	0
201 «Агрономія»	ТОВ «Агролюкс» с. Червоне, Якимівського р-ну	-	+			5	0
263 «Цивільна безпека»	ТОВ «ВКФ Мелітопольська черешня» ТОВ АФ «Ольвія» Запорізька обл. Приазовський р-н (дочірнє підприємство ТОВ «Агро-Давидівка»)	-			+	1	0
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»	«Агрофірма Україна»	-			+	1	0
071 «Облік і оподаткування»		-				0	0
073 «Менеджмент»	ПАТ КБ «Приватбанк»	-	+			1	0
075 «Маркетинг»	ПРАТ «Племзавод «Степной», ТОВ «Техсервіс»	-	+			1	0
133 «Галузеве машинобудування» ОП: «Металорізальні верстати та системи»	ПАТ «Мотор Січ»	ПАТ «Мотор Січ»	+			1	1

Спеціальність згідно з постановою КМУ України від 29 квітня 2015 року №266	III рік пілотного проєкту (2021/2022 навчальний рік)						
	Підприємства-партнери, залучені до ДФЗО відповідно до Наказу МОНУ (Вкажіть, будь-ласка, назви підприємств-партнерів, які навчали здобувачів до 24.02.2022 та навчають після 24.02.2022. Поставте «+», якщо це великий, середній та малий бізнес)					Кількість здобувачів освіти, які навчалися/ навчаються на ДФЗО на певному підприємстві	
	на початку навчального року (найменування підприємств)	після 24.02.2022 (найменування підприємств)	великий бізнес, +/-	середній бізнес, +/-	малий бізнес, +/-	до 24.02.2022	після 24.02.2022
275 «Транспортні технології» ОП: «275.02 Транспортні технології (на залізничному транспорті)»	ПАТ «Запоріжсталь»	ПАТ «Запоріжсталь»	+			1	1
275 «Транспортні технології» ОП: «275.03 Транспортні технології (на автомобільному транспорті)»	ПАТ «Мотор Січ»	ПАТ «Мотор Січ»	+			1	1
6. Національний університет «Запорізька політехніка»							
017 «Фізична культура і спорт»	КЗ «Запорізька обласна школа вищої спортивної майстерності» ЗОР	КЗ «Запорізька обласна школа вищої спортивної майстерності» ЗОР				1	1
131 Прикладна механіка ОП: «Технології та устаткування зварювання» ОП: «Відновлення та підвищення зносостійкості деталей і конструкцій»	ПАТ «Мотор Січ»	ПАТ «Мотор Січ»	+			1	1
132 «Матеріалознавство» ОП: «Композиційні та порошкові матеріали, покриття»	ПАТ «Мотор Січ»	ПАТ «Мотор Січ»	+			1	1
133 «Галузеве машинобудування» ОП: «Металорізальні верстати та системи»	ПАТ «Мотор Січ»	ПАТ «Мотор Січ»	+			1	1
275 «Транспортні технології» ОП: «275.02 Транспортні технології (на залізничному транспорті)»	ПАТ «Запоріжсталь»	ПАТ «Запоріжсталь»	+			1	1
275 «Транспортні технології» ОП: «275.03 Транспортні технології (на автомобільному транспорті)»	ПАТ «Мотор Січ»	ПАТ «Мотор Січ»	+			1	1
7. Івано-Франківський національний технічний університет нафти та газу							
051 «Економіка»	ФОП Котов А.В.	ФОП Котов А.В.			+	1	1
051 «Економіка»	ПП «М.С.»	ПП «М.С.»			+	1	1
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»	ТОВ «АС ТІМ»	ТОВ «АС ТІМ»			+	1	1
076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»	ФОП Бурчак В.Б.	ФОП Бурчак В.Б.			+	1	1
	ТОВ «Lengin»	ТОВ «Lengin»			+	1	1
	ПП Попадюк	ПП Попадюк			+	1	1
	ТОВ «Візаж Дістрібьюсон»	ТОВ «Візаж Дістрібьюсон»			+	1	1

Спеціальність згідно з постановою КМУ України від 29 квітня 2015 року №266	III рік пілотного проєкту (2021/2022 навчальний рік)						
	Підприємства-партнери, залучені до ДФЗО відповідно до Наказу МОНУ (Вкажіть, будь-ласка, назви підприємств-партнерів, які навчали здобувачів до 24.02.2022 та навчають після 24.02.2022. Поставте «+», якщо це великий, середній та малий бізнес)					Кількість здобувачів освіти, які навчалися/ навчаються на ДФЗО на певному підприємстві	
	на початку навчального року (найменування підприємств)	після 24.02.2022 (найменування підприємств)	великий бізнес, +/-	середній бізнес, +/-	малий бізнес, +/-	до 24.02.2022	після 24.02.2022
141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»	філія АТ «Прикарпаттяобленерго» «Північна»	філія АТ «Прикарпаттяобленерго» «Північна»	+			1	1
	ТОВ «Еектроремсервіс – ІФ»	ТОВ «Еектроремсервіс – ІФ»		+		1	1
	ТзОВ «Леоні Ваерінг системс УА ГМБХ»			+		1	у грудні 2021 р. закінчив навчання
151 «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології»	ПрАТ «Національна енергетична компанія «Укренерго», Західне територіальне управління обслуговування	ПрАТ «Національна енергетична компанія «Укренерго», Західне територіальне управління обслуговування	+			1	1
185 «Нафтогазова інженерія та технології»	НГВУ «Надвірна нафтогаз», «ПАТ Укрнафта»		+			1	у грудні 2021 р. закінчив навчання
	АТ «Український нафтогазовий інститут»			+		2	у грудні 2021 р. закінчив навчання
	ТОВ «Perion»	ТОВ «Perion»		+		1	1
	НГВУ «Бориславнафтогаз» ПАТ «Укрнафта»	НГВУ «Бориславнафтогаз» ПАТ «Укрнафта»	+			1	1
	АТ «Одесагаз» Овідіопольське УЕГГ	АТ «Одесагаз» Овідіопольське УЕГГ	+			1	1
	АТ «Чернігівгаз»	АТ «Чернігівгаз»	+			1	1
	АТ «Івано-Франківськгаз»	АТ «Івано-Франківськгаз»	+			1	1
274 «Автомобільний транспорт»	ТзОВ «Модерн – Авто»				+	1	у грудні 2021 р. закінчив навчання
	ТзОВ «Богдан-Авто Івано-Франківськ»				+	1	у грудні 2021 р. закінчив навчання
8. Київський національний університет імені Тараса Шевченка							
051 «Економіка»	ТОВ «Ернст енд Янг»	ТОВ «Ернст енд Янг»	+			5	5
10. Університет державної фіскальної служби України							
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»	Головне управління Державної податкової служби у м. Києві	Головне управління Державної податкової служби у м. Києві				16	16
073 «Менеджмент»	Державна митна служба України	Державна митна служба України	центральний орган державної влади			15	15

Спеціальність згідно з постановою КМУ України від 29 квітня 2015 року №266	III рік пілотного проєкту (2021/2022 навчальний рік)						
	Підприємства-партнери, залучені до ДФЗО відповідно до Наказу МОНУ (Вкажіть, будь-ласка, назви підприємств-партнерів, які навчали здобувачів до 24.02.2022 та навчають після 24.02.2022. Поставте «+», якщо це великий, середній та малий бізнес)					Кількість здобувачів освіти, які навчалися/ навчаються на ДФЗО на певному підприємстві	
	на початку навчального року (найменування підприємств)	після 24.02.2022 (найменування підприємств)	великий бізнес, +/-	середній бізнес, +/-	малий бізнес, +/-	до 24.02.2022	після 24.02.2022
11. Національний університет харчових технологій							
141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»	Приватне акціонерне товариство «ДТЕК КИЇВСЬКІ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ»	Приватне акціонерне товариство «ДТЕК КИЇВСЬКІ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ»	+			1	1
12. Львівський національний університет природокористування							
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»	Дубенський ліцей №6					1	1
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»	ТОВ «Клас-Люкс»			+		1	1
073 «Менеджмент»	ТОВ «Агродерев»			+		1	1
14. Національний університет водного господарства та природокористування							
184 «Гірництво»	ДП «Львіввугілля»	ДП «Львіввугілля»	+			1	1
275.03 «Транспортні технології (на автомобільному транспорті)»	КП «РІВНЕ-ПАС»	КП «РІВНЕ-ПАС»		+		2	2
15. Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка							
014.04 «Середня освіта (Математика)»	Конотопська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №10 управління освіти Конотопської міської ради; Комунальний заклад Сумської обласної ради «Лебединська спеціалізована школа»	Конотопська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №10 управління освіти Конотопської міської ради Комунальний заклад Сумської обласної ради «Лебединська спеціалізована школа»				2	2
014.21 «Середня освіта (мова і література (Англійська))»	Стрільниківський навчально-виховний комплекс: загальноосвітня школа І-ІІ ступенів – дошкільний навчальний заклад Путивльської районної ради; Комунальний заклад Есманської селищної ради «Есманська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів»	Стрільниківський навчально-виховний комплекс: загальноосвітня школа І-ІІ ступенів – дошкільний навчальний заклад Путивльської районної ради; Комунальний заклад Есманської селищної ради «Есманська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів»				7	7
014.01 «Середня освіта (Українська мова і література)»	Славгородська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів Краснопільської селищної ради	Славгородська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів Краснопільської селищної ради				4	4
15. Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка							
014.03 «Середня освіта (Історія)»	Путивльська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів ім. Радіка Руднева Путивльської міської ради	Путивльська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів ім. Радіка Руднева Путивльської міської ради				1	1
013 «Початкова освіта»	Копитівський навчально-виховний комплекс «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів – заклад дошкільної освіти» Корецької міської ради	Копитівський навчально-виховний комплекс «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів- заклад дошкільної освіти» Корецької міської ради				19	19
015.37 «Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології)»	Державний професійно-технічний навчальний заклад «Зноб-Новгородський професійний аграрний ліцей»	Державний професійно-технічний навчальний заклад «Зноб-Новгородський професійний аграрний ліцей»				1	1

Спеціальність згідно з постановою КМУ України від 29 квітня 2015 року №266	III рік пілотного проєкту (2021/2022 навчальний рік)						
	Підприємства-партнери, залучені до ДФЗО відповідно до Наказу МОНУ (Вкажіть, будь-ласка, назви підприємств-партнерів, які навчали здобувачів до 24.02.2022 та навчають після 24.02.2022. Поставте «+», якщо це великий, середній та малий бізнес)					Кількість здобувачів освіти, які навчалися/ навчаються на ДФЗО на певному підприємстві	
	на початку навчального року (найменування підприємств)	після 24.02.2022 (найменування підприємств)	великий бізнес, +/-	середній бізнес, +/-	малий бізнес, +/-	до 24.02.2022	після 24.02.2022
014.10 «Середня освіта (Трудове навчання та технології)»	Кременчуцька гімназія № 20 Кременчуцької міської ради; Навчально-виховний комплекс «Омельницька загальноосвітня школа I-III ступенів – дошкільний навчальний заклад» Онуфрївської районної ради	Кременчуцька гімназія №20 Кременчуцької міської ради; Навчально-виховний комплекс «Омельницька загальноосвітня школа I-III ступенів – дошкільний навчальний заклад» Онуфрївської районної ради				7	7
015.31 «Професійна освіта (Будівництво та зварювання)»	Державний професійно-технічний навчальний заклад «Путивльський професійний ліцей»	Державний професійно-технічний навчальний заклад «Путивльський професійний ліцей»				1	1
014.11 «Середня освіта (Фізична культура)»						3	3
012 «Дошкільна освіта»	Комунальна організація (установа, заклад) Шосткинський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) №5 «Теремок» Шосткинської міської ради; Комунальна організація (установа, заклад) Шосткинський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) №8 «Оленка» Шосткинської міської ради; Бобринський заклад дошкільної освіти (ясла-садок) «Ялинка» Роменської міської ради	Комунальна організація (установа, заклад) Шосткинський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) №5 «Теремок» Шосткинської міської ради; Комунальна організація (установа, заклад) Шосткинський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) №8 «Оленка» Шосткинської міської ради; Бобринський заклад дошкільної освіти (ясла-садок) «Ялинка» Роменської міської ради				30	30
16. Сумський державний університет							
122 «Комп'ютерні науки»	ТОВ «AMC Bridge»	ТОВ «AMC Bridge»		+		2	0
17. Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя							
123 «Комп'ютерна інженерія»	ТОВ «Юнікорн Системс УА»	ТОВ «Юнікорн Системс УА»	+			1	1
18. Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»							
113 «Прикладна математика»	113 «Прикладна математика»	ТОВ CloudWorks			+	5	5
121 «Інженерія програмного забезпечення»	ТОВ NIX Solutions LTD	ТОВ NIX Solutions LTD	+			19	19
122 «Комп'ютерні науки»	ТОВ NIX Solutions LTD	ТОВ NIX Solutions LTD	+			14	14
126 «Інформаційні системи і технології»	ТОВ NIX Solutions LTD	ТОВ NIX Solutions LTD	+			8	8
131 «Прикладна механіка»	ПАТ Харківський машинобудівний завод «ФЕД»	ПАТ Харківський машинобудівний завод «ФЕД»	+			2	2

Таблиця 21. Підприємства-партнери закладів фахової передвищої освіти, залучені до ДФЗО

Спеціальність згідно з постановою КМУ України від 29 квітня 2015 року №266	III рік пілотного проєкту (2021/2022 навчальний рік)							Кількість здобувачів освіти, які навчалися/ навчаються на ДФЗО	
	Підприємства-партнери, залучені до ДФЗО відповідно до Наказу МОНУ (Вкажіть, будь-ласка, назви підприємств-партнерів, що навчали здобувачів до 24.02.2022 та навчають після 24.02.2022. Поставте «+», якщо це великий, середній та малий бізнес)						до 24.02.2022	після 24.02.2022	
	на початку навчального року (найменування підприємств)	після 24.02.2022 (найменування підприємств)	великий бізнес, +/-	середній бізнес, +/-	малий бізнес, +/-				
1. Відокремлений структурний підрозділ «Барський фаховий коледж транспорту та будівництва Національного транспортного університету»									
192 «Будівництво та цивільна інженерія»: ОПП «Будівництво, експлуатація і ремонт автомобільних доріг і аеродромів»	ТОВ «АВТОМАГІСТРАЛЬ-ПІВДЕНЬ»; ТОВ «Шляхове будівництво» АЛЬТКОМ»	ТОВ «АВТОМАГІСТРАЛЬ-ПІВДЕНЬ», ТОВ «Шляхове будівництво» АЛЬТКОМ»	+				10	-	
2. Іллінецький державний аграрний коледж									
201 «Агрономія»	Інститут картоплярства НААН, С(Ф)Г «Беркут», ННЦ «Інститут землеробства НААН», ФГ «Янівське»	Інститут картоплярства НААН, ННЦ «Інститут землеробства НААН»	+	+			9	4	
204 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва»	ПрАТ «Зернопродукт МХП», ПрАТ «Миронівська птахофабрика», С(Ф)Г «Ескіт»	ПрАТ «Зернопродукт МХП»	+	+			9	-	
3. Кам'янський державний енергетичний технікум									
141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»	ПрАТ «Камет-Сталь», АТ ДТЕК «Дніпровські електромережі», АТ «Укрзалізниця», ПАТ «Южжкокс», ПрАТ «Оріль-лідер»	ПрАТ «Камет-Сталь», АТ ДТЕК «Дніпровські електромережі», АТ «Укрзалізниця», ПАТ «Южжкокс», ПрАТ «Оріль-лідер»		+			23	20	
204 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва»		ФГ «Персей Агро»		+			1	1	
208 «Агроінженерія»		ТзОВ «Агропродсервісінвест», ФОП «Мироненко В.А.», ФГ «ФАКРО»		+			3	3	
211 «Ветеринарна медицина»		ФГ «Персей Агро», ФГ «Стефанишин В.А.», Рогатинська лікарні державної ветеринарної медицини, ТзОВ ветеринарна клініка «Добродій», Ветеринарна клініка «Pet Friendly Clinic»		+			6	6	
141 «Електромонтер (робоча професія)» «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка» (нерегульована спеціальність)	ПАТ «ДТЕК Київські електромережі»	ПАТ «ДТЕК Київські електромережі»	+				1	1	
141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»	ПрАТ «ДТЕК Київські регіональні мережі»	ПрАТ «ДТЕК Київські регіональні мережі»	+				1	1	

Спеціальність згідно з постановою КМУ України від 29 квітня 2015 року №266	III рік пілотного проєкту (2021/2022 навчальний рік)						Кількість здобувачів освіти, які навчалися/ навчаються на ДФЗО	
	Підприємства-партнери, залучені до ДФЗО відповідно до Наказу МОНУ (Вкажіть, будь-ласка, назви підприємств-партнерів, що навчали здобувачів до 24.02.2022 та навчають після 24.02.2022. Поставте «+», якщо це великий, середній та малий бізнес)							
	на початку навчального року (найменування підприємств)	після 24.02.2022 (найменування підприємств)	великий бізнес, +/-	середній бізнес, +/-	малий бізнес, +/-	до 24.02.2022	після 24.02.2022	
192 «Будівництво та цивільна інженерія»: ОПП «Будівництво, експлуатація і ремонт автомобільних доріг і аеродромів»	ТЗОВ «ТЕХЕКСПЕРТ-ЗАХІД»	ТЗОВ «ТЕХЕКСПЕРТ-ЗАХІД»	-	-	+	1	1	
133 «Галузеве машинобудування» спеціалізація «Експлуатація та ремонт підйомно-транспортних, будівельних і дорожніх машин і обладнання»	ВТК МПП «Галич» ФОП «Тарабань Андрій Богданович» ТЗОВ «УКРАЇНА-ЛВ-ТУР» ФОП ПОПИК АНДРІЙ ЄВГЕНОВИЧ ВСП «АДФК НУ «Львівська політехніка» Акціонерне товариство «Кохавинська паперова фабрика»	ВТК МПП «Галич» ФОП «Тарабань Андрій Богданович» ТЗОВ «УКРАЇНА-ЛВ-ТУР» ФОП ПОПИК АНДРІЙ ЄВГЕНОВИЧ ВСП «АДФК НУ «Львівська політехніка» Акціонерне товариство «Кохавинська паперова фабрика»	-	-	+	3	3	
141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»	ДТЕК м. Одеса	ДТЕК м.Одеса	+			4	4	
141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»	ТОВ НВП «Глобинський свинокомплекс»	ТОВ НВП «Глобинський свинокомплекс»	+			9	9	
208 «Агроінженерія»	ТОВ «Велетень»	ТОВ «Велетень»		+		5	5	
201 «Агрономія»	ТОВ «Велетень»	ТОВ «Велетень»		+		2	2	
208 «Агроінженерія»	ФГ «Катюша» Горностаївський район Херсонської області				+	1	1	

ДОДАТОК 4

Таблиця 22. Інформація про тимчасово переміщені заклади вищої та фахової передвищої освіти, що належать до сфери управління Міністерства освіти і науки України

Заклад освіти	Переміщений до
Донецька область	
Державний вищий навчальний заклад «Донбаський державний педагогічний університет»	Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара
Горлівський інститут іноземних мов Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет»	
Державний вищий навчальний заклад «Донецький національний технічний університет» разом з відокремленими структурними підрозділами – «Бахмутський індустріальний фаховий коледж Державного вищого навчального закладу «Донецький національний технічний університет», – «Костянтинівський індустріальний фаховий коледж Державного вищого навчального закладу «Донецький національний технічний університет»	Луцького національного технічного університету
«Приазовський державний технічний університет» разом з відокремленими структурними підрозділами – «Маріупольський фаховий коледж Державного вищого навчального закладу «Приазовський державний технічний університет», – «Маріупольський політехнічний фаховий коледж Державного вищого навчального закладу «Приазовський державний технічний університет», – «Маріупольський машинобудівний фаховий коледж Державного вищого навчального закладу «Приазовський державний технічний університет»	Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»
Донбаська державна машинобудівна академія	Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя
Відокремлений структурний підрозділ «Дружківський фаховий коледж Донбаської державної машинобудівної академії»	Машинобудівного фахового коледжу Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара
Донбаська національна академія будівництва і архітектури разом з відокремленим структурним підрозділом – «Дружківський житлово-комунальний фаховий коледж Донбаської національної академії будівництва і архітектури	Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу
Маріупольський державний університет разом з відокремленим структурним підрозділом – «Вугледарський фаховий коледж Маріупольського державного університету»	Київського національного університету будівництва і архітектури
Донецький національний університет	м. Вінниця
Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського	м. Кривий Ріг
Донецький юридичний інститут МВС України	м. Кривий Ріг, Кропивницький
Донецький національний медичний університет	м. Кропивницький
Державний вищий навчальний заклад «Слов'янський коледж транспортної інфраструктури»	Дніпропетровської області
Слов'янський хіміко-механічний технікум	Дніпропетровської області
Донбаський державний коледж технологій та управління	Дніпропетровської області
Відокремлений структурний підрозділ «Маріупольський фаховий коледж Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського»	Дніпропетровської області
Відокремлений структурний підрозділ «Краматорський фаховий коледж Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського»	Дніпропетровської області

Заклад освіти	Переміщений до
Бахмутський фаховий коледж транспортної інфраструктури	Дніпропетровської області
Курахівська філія Дніпровського фахового коледжу енергетичних та інформаційних технологій	Дніпропетровської області
Відокремлений структурний підрозділ «Слов'янський фаховий коледж Національного авіаційного університету»	Кіровоградської області
Відокремлений структурний підрозділ «Краматорський фаховий коледж промисловості, інформаційних технологій та бізнесу Донбаської державної машинобудівної академії	Вінницької області
Краматорський фаховий коледж технологій та дизайну	Черкаської області
Слов'янський енергобудівний фаховий коледж	Черкаської області
Маріупольський будівельний фаховий коледж	Хмельницької області
Великоанадольський лісотехнічний фаховий коледж імені Віктора Єгоровича фон Граффа	Чернівецької області
Маріупольський електромеханічний технікум	Тернопільської області
Селидівський гірничий технікум	Львівської області
Вугледарський фаховий коледж Маріупольського державного університету	м. Київ
Запорізька область	
Бердянський державний педагогічний університет разом з відокремленим структурним підрозділом – «Бердянський економіко-гуманітарний коледж Бердянського державного педагогічного університету»	Запорізького національного університету
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького	Комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного разом з відокремленими структурними підрозділами – «Василівський фаховий коледж Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного», – «Ногайський фаховий коледж Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного», – «Мелітопольський фаховий коледж Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного», – «Бердянський фаховий коледж Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного» – Відокремлений структурний підрозділ «Оріхівський фаховий коледж Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного»	Запорізького національного університету
Відокремлений структурний підрозділ «Новокаховський фаховий коледж Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного»	Кропивницького аграрного фахового коледжу
Мелітопольський промислово-економічний фаховий коледж	Запорізької області
Дніпрорудненський індустріальний коледж	Запорізької області
Відокремлений структурний підрозділ «Токмацький механічний фаховий коледж Національного університету «Запорізька політехніка»	Запорізької області
Відокремлений структурний підрозділ «Бердянський машинобудівний фаховий коледж Національного університету «Запорізька політехніка»	Запорізької області

Заклад освіти	Переміщений до
Луганська область	
Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» разом з відокремленими структурними підрозділами <ul style="list-style-type: none"> – «Фаховий коледж Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» – «Старобільський фаховий коледж Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» – «Кадіївський педагогічний фаховий коледж Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» – «Лисичанський педагогічний фаховий коледж Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» – «Рубіжанський фаховий коледж Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», – «Брянківський фаховий коледж Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» та відокремленим підрозділом – «Регіональний центр професійної освіти Луганського національного університету імені Тараса Шевченка» 	Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»
Луганський національний аграрний університет разом з відокремленими структурними підрозділами <ul style="list-style-type: none"> – «Донбаський аграрний фаховий коледж Луганського національного аграрного університету», – «Донецький фаховий коледж Луганського національного аграрного університету», – «Старобільський фаховий коледж Луганського національного аграрного університету», з відокремленим підрозділом – «Луганський державний обласний навчальний центр підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації кадрів АПК Луганського національного аграрного університету» 	Дніпровського національного університету імені Олеса Гончара
Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля разом з відокремленим структурним підрозділом <ul style="list-style-type: none"> – «Северодонецький політехнічний фаховий коледж Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля» 	Дніпровського національного університету імені Олеса Гончара, Подільський державний університет
Луганський державний медичний університет	м. Рівне
Луганська державна академія культури і мистецтв ім. Матусовського	м. Київ
Луганський державний університет внутрішніх справ імені Едуарда Дідоренка	м. Івано-Франківськ
Лисичанський промислово-технологічний фаховий коледж	Одеської області
Рубіжанський індустріально-педагогічний фаховий коледж	Івано-Франківської області
Лисичанський гірничо-індустріальний фаховий коледж	Черкаської області
Миколаївська область	
Первомайський індустріально-педагогічний коледж	Тернопільської області
Харківська область	
Куп'янський автотранспортний фаховий коледж	м. Харків
Відокремлений структурний підрозділ «Вовчанський фаховий коледж Державного біотехнологічного університету»	м. Харків

Заклад освіти	Переміщений до
Херсонська область	
Херсонська державна морська академія разом з відокремленим структурним підрозділом – «Морський фаховий коледж Херсонської державної морської академії»	Одеського державного аграрного університету
Херсонський державний аграрно-економічний університет разом з відокремленим структурним підрозділом – «Скадовський аграрний фаховий коледж Херсонського державного аграрно-економічного університету»	Кропивницького аграрного фахового коледжу
Херсонський державний університет разом з відокремленими структурними підрозділами – Бериславський фаховий педагогічний коледж імені В.Ф. Беньковського Херсонського державного університету, – Генічеський фаховий коледж Херсонського державного університету	Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
Херсонський національний технічний університет разом з відокремленим структурним підрозділом – «Економіко-технологічний фаховий коледж Херсонського національного технічного університету»	Хмельницького національного університету
Херсонський морський коледж рибної промисловості	Одеської області
Відокремлений структурний підрозділ «Херсонський політехнічний фаховий коледж Державного університету «Одеська політехніка»	Одеської області
Відокремлений структурний підрозділ «Херсонський гідрометеорологічний фаховий коледж Одеського державного екологічного університету»	Одеської області
Відокремлений структурний підрозділ «Новокаховський політехнічний фаховий коледж Державного університету «Одеська політехніка»	Одеської області
Відокремлений структурний підрозділ «Скадовський аграрний фаховий коледж Херсонського державного аграрно-економічного університету»	Кіровоградської області
Генічеський фаховий коледж Херсонського державного університету	Івано-Франківської області
Бериславський фаховий педагогічний коледж імені В. Ф. Беньковського Херсонського державного університету	Івано-Франківської області
Каховський агротехнологічний фаховий коледж	Вінницької області
Новокаховський приладобудівний фаховий коледж	Чернівецької області
Крим	
Таврійський національний університет імені Володимира Івановича Вернадського	м. Київ

АВТОРКИ ЗВІТУ

Бучинська О., кандидатка економічних наук, дослідниця, ВГО «Українська Асоціація Маркетингу»

Давліканова О., докторка філософії, координаторка проєктів Представництва Фонду ім. Фрідріха Еберта в Україні

Іщенко Т., кандидатка педагогічних наук, професорка, директорка Державної установи «Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти»

Лилик І., президентка ВГО «Українська Асоціація Маркетингу»

Чайковська А., завідувачка науково-методичного кабінету неперервної професійної освіти та освіти дорослих Державної установи «Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти»

Яшкіна О., докторка економічних наук, професорка кафедри маркетингу Національного університету «Одеська політехніка»

У звіті на сторінках 10, 14 і 75 використано фотографії з <https://www.shutterstock.com/>, відповідно до умов стандартної ліцензії.

Погляди, висловлені в цій публікації, не обов'язково відображають погляди Фонду ім. Фрідріха Еберта або організацій, в яких працюють авторки.

Комерційне використання всіх публікацій та інших матеріалів, виданих Фондом ім. Фрідріха Еберта (ФФЕ), без дозволу заборонено.

